

92058

92058

B: 386362-10

THEOCHAR ALEXI

PLEVNA

DRAMĂ ÎN 5 ACTE.

Plus on veut frapper les yeux
par un appareil éclatant, plus on
s'impose la nécessité de dire de
grandes choses

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Voltaire.

TÔTE DREPTURILE RESERVATE.

EDITURA
AUTORULUI, NOU u. p. DERESTYE

1902.

PERSÓNE:

Osman paşa.

Işlim efendi.

Generalul Golan.

Print rusec.

Căpitanul Mănescu.

92058

Dr. Vintilă Córdă.

Hasib, medicul lui Osman paşa.

Samoilă.

Ana Golan.

Petru Córdă, ofiţer

Blanda Córdă

} copii Anei.

Un pehlivan.

Un dorobant schiop.

Un eunuc.

Cadine.

Ostaşi turci, ruşi şi români.

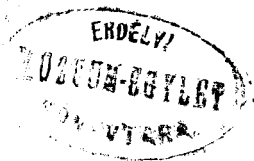
Popor.

Actul I. se petrece la Constantinopole, al II. şi al III. la Bucureşti, al IV. şi al V. la Plevna.

TABLOURI.

- I. Plecarea Turcilor în război.
- II. Rondunica română.
- III. Trecerea Dunărei.
- IV. Luarea Griviţei.
- V. Căderea Plevnei.

Anul 1877.

ACTUL I.

Sală în casele lui Işlim la Constantinopole

SCENA I.

Córdă, Samoilă.

Samoilă (declamază)

Ca de granit o stâncă prin al vältórei joc
In mijlocul furtunei Mihai stetea pe loc,
Cu fruntea nebrăzdată, cu ochiú netulburat
A sa vitéză óste la lupt'a inşirat.
Un vad era p'acolo prin mlastina din crâng,
In drepta ca in stânga nomol cleios adênc.
Veniau păgâniú glótă, Mihai a năvălit
Şi de pe vad gonindu-i, îi au înfrânt şi îngrozit.
Ho staţi! Sinan vrăşmaşul, păgânilor răcni,
Ca şi un cărd de epurí dór' nu vreţi a fugi?
Pe voi să vă gonéscă Româniú necrestaţi,
Ruşine să vă fiă, opriţi-vă, ho, staţi!
Tăiaţi copaci de grabă, aşterneţi-ii colea,
Preste nomol o punte indată vom avea!
Mocirla feritóre cu grindí s'acoperi,
Şi droia încăinită drept pe Români sári.
Atunci Mihai Vitézul ca şi un leu răcni:
In lanţurí de sclávie de cât la Turcí a fi,
Mai bine mor cu díle de gióga lor turtit,
De cât să-mí ducă mila, mai bine mor jelit.
Jeliţi şi morţi mai bine, ást strigát inmiit,
Păgânilor peire cumplită a gătit.
Sinan paşa vizire, mai bin' n'ai fi vedút
Călugăreniú, unde vieţa tí-ai perdut.

Córdá.

(a ascultat dintru întâiú fără luare aminte și stând contemplativ la o feréstră. Din ce în ce a devenit mai atent și s'a apropiat de Samoilá.)

Ce-mí rumegí Samoilá?

Samoilá.

O strămoșască fală.

Córdá.

O strămoșască fală? Vorbescí ca și Păcalá,
Și uiți, c'a noastră gazdá, Işlim, e Turc cumplit.

Samoilá.

Român a fost odată, pe urmă s'a turcit.

Córdá.

Destul că astăđi crede in Mohamed proroc,
Și să-i hulescí fěrtății, nu este ȃeu la loc.
El nă-a făcut mult bine, milos ne-a ajutat,
Ba și mai mult ca asta, de mórte ne-a scăpat. —
Eram pe luciul mării și liniște domnia,
Și apa numai solzuri așa lin se mișca.
Vaporul ca un fulger p'al mării 'ntins covor,
Zenitul d'un albastru inchis, fermecător.
Năpraznic se arată un nor spre resărit,
Și 'n clipa ce urméză vezduhul s'a cernit,
Și marea clocotesce, talazurile cresc,
Vaporul ni-l ridică, apoi îl prăbușesc,
Și trăznete îl crépă și vėntul îl despică,
Și naia se cufundă, ér noi cuprinși de frică,
Ne ghemuim cu toții, nebuni de disperare,
Nu scim ce să ne facem, strigăm după scăpare.
Caicele-s gătite de marinarií turcí,
In ele ni-e speranța, in nisce coji de nucí?
In ele când vaporul un vas măreț și tare
E spart și se inécă in furtunósa mare?
Orcanul șueréză, talazul vijăesce,
Acopere vaporul, de nu mai șovăesce.
Dar lینگă el pe valuri, de pare că se jócă;
Se hițáie o luntre, o șubredă ghiócă,

Și toți, în gróza morții, spre dinsa návelesc,
Vênjoșii însă numai în luntre loc gălesc.
Era aprópe plină, soția-mă și copii,
Cu braț de disperare într' inșa slobozii.
Vértejul îi apucă în clocote dispar,
Eu însă lângă tine în altă luntre sar.

Samoilă.

Ișlim fiind p'acolo viéta cea trupéscă
Ne mântui atuncea, dar rîvnă sufletéscă
Ca să ne dea nu póte, decî nici să ni-o răpéscă.

Córdă.

Ce-mă vrei tu de o dată cu vorbe d'al de aste,
Par' că cu felinarul îmi cauți vr'o nepaste?
De ce-mă ațiți o sete de luptă și mărire,
Când ca un rob sunt astădî în stare de peire?
Îmi cânți de vitejie, de strălucite fapte,
Când steagurile nóstre de molii sunt máncate!
Și-mi pomenesci de mórte, d'un strigăt vitejesc,
Pe când cu umilință p'un Otoman slujesc.

Samoilă.

Cuprins sunt de mirare, nu știu să mă descurc,
Că ai rămas stăpêne, plecat slujbaș la Turc.

Córdă.

Ișlim e om de bine, pe noi ne-a mântuit,
Din suflet mă iubesc și ȃeu s'ar fi mîhnit,
Să fi vėđut, că mie de dragostea-i nu-mă pasă,
Că-l las pe când me ține ca p'un copil de casă.
Ș'apoi în România ce óre-ași fi găsit?
Regrete nesfêrșite ș'un traiu pré amărit,
Și-o litfă de desmeticî poporul speculând,
Nepăsător Românul pe sluga lor făcënd.

Samoilă.

Nepăsător Românul a fost, dar n'a mai fi,
E 'n toiú de pregătire cătușele a-și sdrobi,
Și lanțul, ce ne ține de cruntul Turc legați

Vom stărîma de sigur de Ruși ajutorați.
Vêđui colea pe stradă pe un iubit fârtat,
Bujor a lui Mirică e-aici in Țarigrad,
C'un căpitan d'ai nostri 'n solie a venit,
Și e sergent, și multe d'a cas' mî-a povestit.

Córdă.

D'a cas' ți-aduce scire? Și ai aflat că poți
Câți ai lăsat la vétră, să-ii regăsesci pe toți?

Samoilă.

Șaisprece ani strămută o sémă din cei vii,
Deci n'a fi cu putință, pe toți a regăsi.

Córdă.

Șaisprece ani? Dar mie, un singur ceas spurcat,
Soția și copii, scii bine, mî-a mâncat.

Samoilă.

Nu cred.

Córdă.

A ta credință ce a schimbat d'o dată?

Samoilă.

Ișlim e om pré harnic, ființă lăudată,
Dar' câte-o dat' se nșală, orî vrea să ne înșele,
Când ȃice că vr'o luntre și nici un om din ele,
Afar' de noi, atuncea din valuri n'a scăpat.

Córdă (agitat)

De ce-mî vorbesci tu astfel? Vr'o taină ai aflat?

Samoilă.

O taină necređută, de pare că-i visată,
Așa de stranie este, așa e de ciudată.

Córdă (cu zor)

Ci spune!

Samoilă.

Vai stăpêne, mă veđi cuprins de friguri,
Să-ți spui, da nu aicea, aici nu suntem siguri.

SCENA II.

Precedenții, Osman, Ișlim.

Osman.

De el, d'un medic dară, Ișlime mî-ai vorbit?

Ișlim.

De dînsul, Doctor Córdă.

Osman.

Deci ți-ii de ce-am venit.

Ișlim (cătră Samoilă)

Hai plécă gură cască, hai cară-te mai iute!

Samoilă (arată spre Córdă)

D'a ȃice și stăpînul . . .

Córdă.

Nu te codi, ci dute!

(Samoilă ese)

SCENA III.

Precedenții (fără Samoilă.)

Ișlim.

Pe Samoilă frate ce strechîe l'a 'nțepat,

In cît, ce i s'ă cade, cu totul a uitat?

Córdă.

E. beat de dorul țerei.

Osman.

Așa? S'a și 'ntilnit

Cu vr'un Român, ce astăȃi aicea a sosit?

Dar să vorbim de scopu-mî. Osman e al meu nume.

Córdă.

Și eu, ca tótă lumna, cunosc al teu renume.

Ișlim.

Tot omul ȃeu cunósce pe 'nalt Măria-Sa.

Osman.

Ișlim mî-a spus mult bine de hărnicia ta.

Córdă.

Nu-s vrednic . . .

Osman.

Legea falsă de ce n'ai lăpădat?

Córdă.

În starea mea cea próstă de lipsă n'am aflat.

Osman.

Nu este stare próstă, cât pentru cine n'are
În sufletul seü rívnă de falnică 'nălțare,
D'a nu fi ca un verme prin brazde tēritor,
Ci ca un șoim de munte, spre ceruri sburător,
D'a nu fi o scēntee, în clipă peritóre,
Ci flacără măréță prin veacuri lucitóre.
E lucru de rușine ambiție să n'ai,
Și 'n fața datorinței nepăsător să stai,
Să calcî recunoscința. . . .

Córdă.

Recunoscința?

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Osman.

Dară,

Nu ai găsit tu ticnă și scut în astă țéră?

Córdă.

Ba da pașa mărite . . .

Ișlim.

Să-i dăm puțin regaz,
Părinții să-și cunóscă copilul de pripas.

Córdă.

Mușire este vorba . . .

Osman.

Nu-i timp de vorbă multă,
Tu treci de om cuminte, decî plécă-te ș'ascultă!

Córdă (sē plécă)

Mē plec după poruncă . . . cât despre ascultare . . .

Osman.

Dorința-mi esprimată nicî o tocmélă n'are.

Işlim.

Gândesce-te amice, urmăză pilda mea.

Córdă.

Nu-s pofitor de cinuri, de ce dar' te-aşi urma?

Osman.

Aşa ordonă lipsa a stărilor de ađi,
Işlim decî îţi va cere răspunsul pest'un ceas,
Şi cred că-ei fi cu minte şi nu te-'ei mai codi.
Mult pest' un ceas, ascultă, Moslim voiesc să fi;
Răsboiul cu Muscalii e lucru hotărit,
Plecăm şi nu am vreme d'un rost amenunţit.

Córdă.

(vrea să protesteze, dar îşi ia sema şi ese)

SCENA IV.

Precedentii (fără Córdă).

Osman.

Un om, ce se codesce, nu e pe placul meu.

Işlim.

E vorba ca să lase pe vechiul Dumneđu.

Osman.

Aşa? Tu îi ţii parte? Şi tocmai tu? Ce, óre,
Că legea ţi-e islamul, pe sub ascuns te dóre?

Işlim.

Muşire, bănuéla-ţi đu nu pot înţelege,
Eu n'am negat ca alţii de educaţia-mi lege!
Sci bine şi tu cauza de ce am pribegit,
Sci că in luptă drépta un preten am lovit,
Unicul imi fu preten, orbit l'am provocat,
D'o gelosie mare la minte turburat,
Islamul mângăiere, sci bine, că mi-a dat,
Bărbat intreg şi harnic mă pune 'n star' a fi,
Femeia ca ş'o róbă numai a preţui,
Ear nu ca pe o đină, precum o preţuiam,
In rătăcire órbă când de creştin eram.

Femeile aicea le ținem în harem,
Nu pot să facă ele, ci facem noi ce vrem.

Osman.

Destul, destul, sfârșesce! In ceasul cel eroic
Nu de harem amice, de fapte fi destoinic
De fapte, ce te'or duce in raiu, să te desfete
Restimpurî de vecie cerescurile fete.
Resună glas de buciüm, drapelul filfăesce,
Armata musulmană inspre ghiaurî pornesce.
Deci cine e cu mine, cu mine va să viie,
Ear cine nu, perđarea de partea sa să scie,
Și dacă al tđu preten prostesce s'a codi,
Călăul cu-a sa bardă vieța-i va sfîrși.

Ișlim.

Neapărat de lipsă mușire socotesci,
P'al meu amic, pe Córdă, cu sila să-l turcesci?

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Osman.

Cum vrei să ne servescă in fosta țera sa
Cu inima voiósă, creștin de'a rămânea.

Ișlim.

E medic . . .

Osman.

Da, e medic, prin multe țeri umblat,
In stare să ne ajute prin fapte și prin sfat,
Coea in România.

Ișlim.

Acolo-'om tăbări?

Osman.

Acolo, de va merge, cum voi ocârmui.

Ișlim.

Pe Ruși in România să 'ntimpini tu voiesci,
D'oștirea românescă cređi să te folosesci?
Mě értă . . . planul ăsta imi pare retăcit,
Româniî nu-s de luptă, s'au stins și molășit.

Osman.

Și tu vorbești ca lumea, de și ai trebui
Virtutea românească mai mult a prețui.

Ișlim.

Virtute sugrumată de Domniî din fanar,
Bravie pricăjită sub jugul secular,
Bravie, când e vorba, ca să invingă fete,
Cu vorbe dulci-amare, mințite să le imbecite,
Tot astfel cum făcuse amicul meu d'atunci,
Răbdarea de-mî tăiașe, cât l'am trîntit pe brînci,

Osman.

Și ai lăsat copila la voia întemplerăi,
Ba poți ai silit-o în patul desfrînării!

Ișlim (îndoioșat)

Pân' să 'ngrijesc de dînsa, cu mă-sa-a dispărut,
Un sfert de veac aprópe d'atuncea a trecut.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Osman.

Veđi eu Osman mușirul la ce te-am indemnât,
Să-mî spui ér' de femeia, ce încă n'ai uitat.
Când cilibiî la minte am trebui să fim,
Cărări ca spre isbîndă mărétă să găsim.
Solî au trimis Româniî, neutralitate vor,
Și umblă s'o câștîge, dar umblă fără spor.
Ei sunt d'a doua mână, ba de a treia sunt,
Și n'avem timp a face Românilor ađi rînd.
Vizirul omî filotim, filotim s'a scuzat,
Nu lî-a făcut primire, la mine îi a mînat.
Eu tot așa, la tine filotim îi-am trimis,
Și vor veni îndată. Ce-i vrea, le dă înscriș,
Oăci nicî așa scrisórea-ți în sémă nu s'a lua,
Numai ce-'a cere timpul, Românilor vom da.

Ișlim.

La mine vin Româniî, la mine îi-ai avisat?
Ah, p'o mărétă tréptă mușire m'ai 'nălțat,

Și vrednic de chemarea, la care am ajuns,
Românilor mușire, li-oi da eu un răspuns.

Osman.

Să nu te areți pré strașnic, ba nici nu pré semeț,
Ca să-îi avem la mână, când ne va fi de preț.

(Ese.)

SCENA V.

Ișlim (singur).

Să nu m' arăt pré strașnic, să nu m'arăt semeț,
Când inima mă-e plină de ură și dispreț,
Când am prilej d' ușoră și dulce răsbunare,
C'am fost odat' aprópe d'infamă închisóre,
Că un desmetic jude, aprođi a asmuțit,
Să fiu de mână legat eu, ș'asa la el térit?
Că m'a silit la fugă, la rușinosă fugă.
Și la o nedepriusă, nemângăiosă rugă,
Voi să-mi răsbun de gróza de care am fost lovit,
De scârba și neticna, de care sunt muncit,
Decând urmez ca lege, ce-i scris în alcoran,
Și port cu semeție în briu un yatagan,
De când nu stau a lene trîntit pe pernă 'n car
Ci 'ncalec cu trufie un falnic armăsar,
De când cadine blânde voința-mi împlinesc,
De când tot caut, caut și tot nu mai gălesc.

SCENA VI.

Ișlim, un eunue.

Eun. (se închină)

Ministrul României cu soliî cei veniți
Doresc, să ți se 'nchine.

Ișlim.

Ministrul ș'incă câți?

Eun.

Vr'o dece. Sunt cu toți în port milităresc.

Işlim (la o parte)

D'aşî fi rămas acasă, ministru n'aşî primi.
Cel mult eu însuşi decă vre un ministru — aşî fi.
Cum să-î primesc să simţă, cât îi nesocotesc?

Eun.

Ministrul e în gală de general viteaz.

Işlim.

Aşa! Vin ca răsboinicî? (La o parte.) De ei am să-mi
[fac haz.]

(Cătră eunuc).

Du în harem porunca la dece din cadine.
Să viiă 'ndat 'aicea gătite cât mai bine.
Românilor le spune, că eu mă pregătesc.
Cum lor li sē cuvine, pe ei ca să-î primesc.

(Eun. sē închină şi ese)

SCENA VII.

Işlim (Mai pe urmă dece cadine gătite, dar zăvonite, precedate de eunuci, cari aduc şi întind covore.)

Işlim.

Aşa, in slavă mare voiesc ca să mă vedă!...
Dar' inima d'odată de ce îmi palpitéză?
Au nu-mî dă bărbăţie povaţa din coran,
Nu am la îndemână în brîu un yatagan.
De când nu stau a lene trîntit pe pernă 'n car
Nu-'ncalec cu trufie un falnic armăsar?

(Cadinele şi Eunuciî întră. Ele sē aşedă pe covorele întinse pe jos în jurul divanului. Işlim se încolăcesce pe divan. Eunuciî sē retrag)

Ei vor vedea c'aicea supre eu stăpênesc,
Şi că mă simţ la mine, şi că-î dispreţuesc.
De ce mi sē revoltă dar inima d'o dată?
Plumâna e de vină de ea învecinată!
Pe semne aer dulce, un pic de aer dulce
A respirat, ce solii de la Carpaţi aduce,
O bóre de pe piscurî aicea îi a urmat,
Ce pânzele speranţei îmi umflă de o dat',

Resuflet din suflarea ce codrul legăna,
Când vers de fată mare in taină mă 'ngâna.

(Pausă)

Hei inimă ciudată, ai încetat a bate?
Plumânile pe semne simțesc, că-s înșelate.
Deci altă resufolare, cât cea indatinată
In peptul meu acuma, nu vroi să mai străbată.

(Bate în palmi)

Aprindeți-mi luleau, să fac tutunul scrum
Să sorb cu 'nverșunare îmbătătorul fum.

(Un eunuc îi aduce ciubucul cu luleaua aprinsă. Ișlim fuméză.
Eunucul se retrage)

Da ce? tutunul astădi nu-i enigea-boccea?
De ce dar' să-mi tignéscă acuma nu mai vrea?
Și pare că me 'necă miresme neuitate,
Ce răspândeau la mama garófele invólte.
Și norii din luleaua-mi, de ce la ochi îmi merg.
Mi-ii umple și-ii înțepă, de trebuie să-ii sterg.

(Pune ciubucul jos și se sterge pe ochi, apoi strănută. Cadínele se
ridică de pe covóre și îi se inchină. La un semn al lui se reaşedă.)

Când mă gândesc mai bine, vęd ca nu-i cu cădere
Cadínele-mi iubite a pune in vedere.

Ba pare că coranul opresce — așa ceva,
Și tótă lumea nóstră cu drept m'a infrunta,
Și-a dice că-mi bat jocul de sfântul alcoran,
Că sunt tăr' de credință, un rău mohamedan.
Cadínele pióse vęd, că s'au zăvonit,
Cu fețele 'nvelite aicea au venit.

(Reia ciubucul și fuméză)

Eu însă, ce idejă, eu ins' aveam de scop,
Românilor la mine să li aprind un foc,
L'atâta frumuseță să cadă in estas,
De zínele să spuie, ce au vędut, p'a cas.
Aicea să întrebe, sfiți, incet șoptind,
De ce eu, om cuminte, le fac astfel de iind?

Dar să mă 'ntreb eu singur. Mai sciu și eu de ce?
Orî sper că printre dênșii ver un nepreten e,
Și vreau să-l bată ciuda, vèdèndu-mè pe mine
Inconjurat d'o sémă de tènere cadine,
Pe mine care-o dată, ó fată să câștig,
Nu am putut, jertfindu-î viéță de amic.

SCENA VIII.

Precedenții. **Golan** (în port de general român intră, precedat de un eunuc și urmat de ofițeri români).

Golan (cătră eunuc).

Tu ai greșit eunuce; solia ce avem
Nu póte fi rostită aicea în harem.
Noi am pretins să mergem la padișa-'n serai,
Tu drum printre cadine în chău de fum ne dai.
E om cu minte 'ntregă stăpênul ce slujesci,
Orî n'avem port și arme și fețe bărbătesci?

Ișlim (la vederea lui Golan a aruncat ciubucul și s'a sculat năpraznic)
Ce vèd, tu ești Golane?

Golan.

Ce glas aud?

Ișlim.

Trăiesci?

Golan.

A lui Petran e vocea?

Ișlim.

Ci spune, mă momesci?

(Cătră Români)

Ești, vè rog, d'aicea, — greșală s'a 'ntêmplat,
La mine și cadine întrare de v'a dat.
Am să îndrept greșala, cu el, al vostru cap,
Lăsați-ne decî singuri, ești, vè rog, de grab'!
(Români es. Cătră eunuc).

Cadinele condu-le îndată în harem,
Aici să nu 'ntre nimen, cât timp pe nimen chem.
(Eunucul ese cu cadinele).

SCENA IX.

Işlim, Golan.

Golan.

Tu te-ai turcit Petrane?

Işlim.

Dar Ana?

Golan.

Ai fugit,

Cum fuge ucigaşul, vedîndu-mă lovit?

Işlim.

Te 'ntreb a doua oară, dar Ana?

Golan.

Pentru ea

De mörte ne băturăm.

Işlim.

Acuma?

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Golan.

E a mea.

Işlim.

A ta? Necredincioşa, in loc să mă adeste,
Fugi d'a cas' cu tine şi adî soţie-ţi este.

Golan.

Fugi dar nu cu mine.

Işlim.

Amar m'am înşelat,

Căci Ana . . . . .

Golan.

Ca şi tine de mortea-mă s'a speriat.

Işlim.

Aşa dar ca şi mine de gróză a fugit,
Eu ca să fiu mai sigur, cum veđi, m'am convertit,
Şi am sperat nebunul, că Ana s'a ivi,
Regină în haremu-mă să fiă, va veni,
Să mor de fericire in albele ei braţe.

De mine sã ascunse pe tin' te prinse 'n laþe
Femeia indrãcitã, þerpóica 'nveninatã,
Alah atotputernic, femeie, sã te batã.

Golan.

Da, Ana mĩ-e soþie, imĩ e incredinþatã,
Dar fericirea-mĩ este, pot ðice, deochiatã,
Cãci dẽnsa, pãn' cu tine cea luptã n'am avut,
In care-atins de spadã-þi, de mort sci, c'am trecut,
Mĩ-a fost . . .

Iþlim.

Þi-a fost soþie? De preot cununatã?

Golan.

Ba nu! Ea dupã nume trecea incã de fatã.

Iþlim.

Minþesci ori n'aud bine! Nu, Ana n'a uitat
De candidã pudóre, de cinste nici odat!

Minþesci U Cluj / Central University Library Cluj

Golan.

Simþind cum este, la Iaþi a alergat,
Acolo cu un medic apoi s'a cununat.

Iþlim.

C'un medic? Cum il chiamã?

Golan.

La þepte luni sunaþi,
Nãscu un fiu precoce in Asiã strãmutaþi.
Femeia iscusitã pe medic l'a sucit,
Incãt in depãrtare un post el a primit.

Iþlim.

La Trapezunt?

Golan.

Tu darã, iĩ sci vieþa tótã?

Iþlim.

Vroind acas' sã mERGã in marea cea turbatã
Iĩ se'necã bãrbatul . . .

Golan.

Da, da!

Işlim.

Ea reveni

Ca văduvă acasă, avea şi două copii.

Golan.

Sciind tu astea tóte, cum de nu ai aflat,
Că fosta mea amantă mă are de bărbat?

Işlim.

Ea, fosta ta amantă? Dar mie ce mî-a fost,
De am ţenut-o 'n slavă, ca un netot şi prost?
De m'am uitat la dînsa ca şi la o icónă,
Ca la un ânger candid cu aripî şi corónă,
La fără de prihană fecióră pré curată?

Ea fosta ta amantă şi o cădută fată?

Mîţesci, mîţesci Golane aşa cum ai mîţit,
Că văduvă din Asia a casă a venit.

Nu-i văduvă, pe Córdă din valurî eu l'am smuls,

Că i-a murit soţia in mare, eu i-am spus,

Credeam că-i adevărul, căci dec'aşi fi aflat,

Că Ana i-e soţie şi că, ea a scăpat,

In loc să-l scot, in apă il dam cât mai afund,

Ca să-şi sdrobéscă capul de colţurosul prund,

Apoi după Aneta ferice-aşi fi sburat,

Ş'aşa nebun de mine stăpênă mi-aşi fi dat.

Chizmetul însă altfel de mine a dispus,

In locul ei, pe soţu-i in casă mî-am adus.

Ciudată întêmplare, mirată paromie,

Eu, Turc trăind ca Turciî, ér Ana 'n murdărie,

Tu inviat din grópă, căci mort eu te credeam,

Tu, ce-ai sedus p' Aneta, trăiesci să-i fi bigam.

Golan.

Bigam! Cuvênt d'ocară, mi-e zor ca să-l desbrac,
Pe Córdă liberéză-mî, o mórte ca să-i fac.

Işlim.

E timp să iau a minte, că 'n uniformă eşti
Ş'ai dreptul a pretinde d'afaceri să vorbesci.

(Bate in pălmi).

Ascultă hotarirea-mi la misiunea ta.

(Cătră eunucul care intră).

Trimişii României acum pot reentra.

Golan. (agitat)

Dar' să-ţi rostesc solia-mi. . .

Işlim.

O sciu şi sunt grăbit,

Te dispensez cu totul de rostu-ţi bilbăit.

Golan (dă să tragă sabia, apoi îşi ia sēma şi inghite nodul)

Işlim (a privit spre uşa pe care reintră Români)

Cu generalul vostru nu vroi să mai disput,

Neutralitate-mi cereţi, eu spor cer de tribut,

Pe Rusi in țera vóstră cu arma să primim,

Şi vetrele române de dēnşii să ferim.

Vē duceţi dar' a casă şi spuneţi, ce v'am spus,

Sporiţi ne tributul şi vom goni pe Rus.

Golan.

Mai am in taină-o vorbă.

Işlim.

Destul am tăinuit.

Golan.

Da cel puţin o țifără . . .

Işlim.

Destul! Am isprăvit.

Inscris cum sē cuvine primi-veţi hotarirea,

La cei d'a cas' să duceţi de bucurie scirea.

Golan (rēstit)

Aşa vorbesci efendi?

Işlim.

Aşa, cum imi dă mâna,

Golan.

Inghit de astă dată, nu pentru tot de-a una,
Căci altă ți-a fi vorba, când ér' ne-om întâlni.

(Ese cu Români).

Ișlim.

La revedere! însă, nu cred că-ți va prii.

SCENA X.

Ișlim (singur, umblă 'n sus și 'n jos. Pausă).

Rușine fără sémă! Cât sunt de ticălos,
Credința-mi terfelită să o privesc doios,
Să simt cum mă înecă resufletu-mi in gât,
Cum inima-mi palpită, ca'tinsă d' un cuțit!
Un epure sunt óre séu om in tótă firea,
De nu am nici aștêmpêr, nici pace nicăirea?
Și cine mă gonesce, ce harnic vênêtor?
O próstă dejosire, beție de amor, Cluj
Cătușă rușinósă, rugină nespălată,
Nălucă schimbăciósă, păpușă deochiată,
Un șérpe, ce cu fóme și sete te hrănesce,
Și vinele-ți inmóie și capul îți sucesce!
Un foc, ce vloga-ți sécă din pept și mêruntaie,
Scăpărător de lacrimă și vétră de văpaie.

(Pausă)

Stufósă-mi este barba și titva mi-e bêtrână,
Dar sufletu-mi mi-e sarbed și mintea mi-este spână,
De par' că-s o femeie, ființă râmniciosă.
Ce țintă minunată a unei căi spinóse! —
Vêslarea-mi bărbătêscă la ce liman mă scóse!
Să-mi retăcesc voința, trecutu-mi să doresc,
Pe ancora-mi speranței nomol să grămădesc?
Și pentru o nălucă, icónă 'nchipuită,
O sete nefiréscă, o poftă retăcită,
Să-mi dau eu străduința și sporul ei amar,
La obêrjia sécă 'napoi să picur ear?

Nu pot cum nici ghiuleaua din tun când a eşit,
Nu poate să se 'ntórne nici déc'a nimerit.

SCENA XI.

Işlim. Un eunuc (aduce jurnale pe o tavă.)

Eun.

Jurnalele efendi.

Işlim.

N'am lipsă de gazete!

Las' când mi-a fi pe urmă de apă rece sete.

Eun. (vrea să se retragă)

Işlim,

Dar stai! In lume éráşî, in lumea cea reală

Ca să reviu e bine, să véd cum-o înşelă

Cu frase 'ntortochiate condeiu simbriaş,

Şi cu doctrine false un altul şi mai las.

(Ia un jurnal de pe tavă Eun. ese. Işlim desface jurnalul şi cetesce.)

Ş'aicea poezie, seminţă de simţiri

Sădită in suspinuri şi 'n strat de a aiuriri.

(Cetesce.)

M'am înşelat.

A sér' in parcul desfătat retras, mă odihneam,
Şi la un timp mult depărtat cu jale mă gândiam.

Un vânt molatec, miresmit cu përu-mi se juca,

Şi de un vis de mult trezit a minte mă-aducea.

Miros de fën, nu s'a schimbat, ea însă . . . a perit,

Ea m'a iubit şi m'a trădat, apoi doar' a murit.

Ah, fericirea de amor, ce amëndouï visam

In aerul mirositor din nou o regăsiam,

Şi un amar făr' de sfêrşit, o sete şi un dor,

Aşa de mult m'a coplesit încât credeam că mor.

Să fug voiam de p'acel loc, de negrul chin să scap,

Să-mi sting consumătorul foc, să mă trezesc la cap;

Atunci un foşnet m'a silit privirea să-mi indrept,

Și étă-mă speriat, uimit, c'un sloiū de ghéță 'n pept.
Venia spre mine, da, venia, așa cum o sciam,
Și tocmai ca atunci zimbea, când încă ne iubiam.
'Tu ești Anetă?' am strigat, 'orî ești un chip de vis?'
Cu versul ei cel argintat: 'Sunt fiă-sa, mi-așis.
Sunt fiă-sa, îi ȃise.

(Remâne pe gânduri. Indoiesce jurnalul și-l grijesce in brău.
Apoi de odată, cu rezoluție bate in pălmi, cătră eunuc, care intră)

Să-mi chiemī pe Samoilă!

(Eunucul ese.)

Văđut-am ca prin farmec și eu p'a ei copilă,
Minunea de'nviere ași vrea să pipăiesc.
Ilusia-mī perđută in ea să regăsesc.

SCENA XII.

Ișlim. Samoilă.

Ișlim.

Voiescī să plecī a casa? University Library Cluj

Samoilă.

Și vrei să mă reții?

Ișlim.

Ba tocmai din potrivă.

Samoilă.

Cu noi poftescī să vii.

Ișlim.

Cu tine nū voi merge, resboiū-i declarat,
Și alta nī-este calea acuma de o dat.

Samoilă.

Și alta v'este calea? Ce, dór' al meu stapên
N'a fi cu Domniavóstră, el nu este . . . .

Ișlim.

păgân;

Așa-ai ȃis Samoilă? Ia séma, ce vorbescī!
Norocu-ți, că răbdare la mine ađi găsescī.
Cu solii ce veniră la noi din România

Voiesc, ca împreună să faci călătoria,
Și drept la generalul, ce sci, că îi-a condus,
Doresc să mergi în casă, pe dat' ce ai ajuns.
Acolo . . .

Samoilă.

E cocóna boerului, o știu.

Ișlim.

Aflat-ai că-i trăiesce ș'o fată și un fiu ?
Cocóna-i măritată d'al doilea, cum sci,
Ear fiu sêu pe semne ostaș român va fi,
Nu li-ar veni dar bine și nu te-ar asculta,
Aici pe lângă doctor d'ai vrea a îi chema.
Dar fica, veđi acésta, eu đic că s'a grăbi
Să sbóre l'al ei tată și căpuită-a fi.

Samoilă.

Ciudată căpuire! De ce să viiă fata ?
Mai bine e, să mergă la casă la dânsa tata!

Ișlim.

Copila n'are casă de cât la tată-sêu,
El însă în Turchia va stărui mereu.

Samoilă.

Dar' inima nu-l trage la pâinea cât de rea,
Ce-i dete vênjosie, hrânind junețea sa.

Ișlim.

Nu-i vorbă de juneță, boeru-ți e cărunt,
Va face făr' de preget, ce-am pus cu el în gând.
Osman pașa mușirul voiesce ca să ia
În ăst resboiū al nostru folos de mintea sa,
Chiar astăđi îl turcește . . .

Samoilă.

Nu, nu, nu s'a turci
Boeru-meu de voie, — mai bine va muri.
În pacostea-i grózavă nu pot să-l părăsesc,
D'ași sci că lângă dânsul și eu, veđi, mă sfîrșesc.

Işlim.

Stăpenu-ți d'a fi gata, vieța ca să-și dea,
N'ei fi dator copilei de ajutor a sta?
Dar' Córdă-i om cu minte și nu se va codi,
Ș'am hotărit pe fi-sa să lăăm când vom veni.
De tine pregătită să fiă socotesc,
Să-i placă in Turchia căminul părintesc,
Cu dor să ne aștepte, cu mare bucurie,
Să fiă fericită cu noi că va să viiă:
Să-i spui de traiul nostru, de strălucitul sóre,
De aerul cel dulce, de miresmita bóre,
De marea legănată, de lună și de stele
Și de mătăsuri spune-i, de scumpe catifele,
Și spune-i, spune-i, spune-i povești din halima
Un dor de țera nóstră să-i umple inima.

(Scóte o pungă cu bani).

Na astă pungă plină de aur sclipitor,
Ce calea mult oblesce ori căruș călător.

Samoilă (ia punga.)

Mă duc tiptil d'aicea, ca și un hoț mă fur,
De la stăpên adio să-mi iau nu mă indur,
Căci ochi-mi plini de lacrimi, ah, fața-i mi-ar cerni,
Un mort stând in picióre ași crede a privi.
Mă duc după poruncă, da inima mi-e grea,
Stăpînu-mi nici o dată nu cred c'oi revedea!
Ear déc' ași sci de bine, că el se va turci,
Ș'așa să-și ia fetița, la noi că va veni
D'o dat' și împreună cu-al patriei vrășmaș,
Deu i-ași dori mai bine o mórte de viteaz.

Işlim (restit)

Nemernice de tine, ce vorbe îndrăznesci,
De par'că tu-mi esti jude, in față să-mi pleznesci?

(Samoilă ese de grabă)

Fugì, ș'a dus cu sine un nestimat odor
Mai scump de cât in lume tot aurul sclipitor.
Unica-mi nestimată, ce nu mi-am cunoscut,

De cât in clipa ceia, in care-o am pierdut,
O duce peste mare și peste văi și munți,
Să-mi fiă de ocară la perii mei cărunți . . .
Dar' Córdă mi-e ostatic și să-l silesc voi sci,
La ținta mea dorită supus a mă 'nsoți.

SCENA XIII.

Ișlim. Córdă (intră agitat)

Córdă.

Soția mea trăiesce, trăiesc copiii mei.

Ișlim.

Ș'apoi așa să fiă! Ce ore am cu ei?

Córdă.

Tu n'ai nimic cu dânsii și totuși ai ceva,
Căci nu măi stau la cumpân', pe tin' te voi lăsa.

Ișlim.

Grăbesci, să-ți vezi soția? Dar' unde, cum și ce?
Au scirea minunată nu cu greșală e?

Córdă.

Nu pôte fi greșită. Prin solii ce-au venit,
E unul Petru Córdă, ca fiu-meu numit.

Ișlim.

Deu Córdă se numesce? Și-ți sémănă cumva?

Córdă.

Silința-mi nu-mi succese, pe dânsul a vedea.

Ișlim.

Și chiar să fiă fiu-ți, cum dovedesce asta,
Că-ți este in viéță și fiica și nevasta?

Córdă.

Cu Petru împreună din valuri au scăpat.

Ișlim.

Șaisprece ani d'atuncea întregi s'au strecurat,
La mórte 'n pat de bółă tu nici că te gândesci?

Córdă.

Nu sciu de ce Işlime aşă mă chinuescî?

Işlim.

Voiesc să-ţi tai plăcerea cu care te momescî,
Osman îţi poruncesce, să stai, să te turcescî.

Córdă.

Să mă turcesc acuma in ceasul proslăvit,
Când ce iubesc in lume mai mult, am regăsit?
Podoba sufletescă să-mî lapăd şi să 'mbrac
O stravestire sécă, ca să vă fiu pe plac?
Nu! Nicî de-mî luaţi vieţa, precum mă ameninţi;
Mor vrednic de soţie, de fiî şi de părinţi.

Işlim.

Morî vrednic de soţie, de vrednica-ţi soţie,
Şi morî d'o mórte slută, ca ş'a ei vrednicie.
Ved că de risul lumîi voiescî a remânea,
Ş'amară nebulie ar fi perđarea ta.
Soţia ta trăiesce, cu fi-ţi a scăpat,
Dabia sosită-a casă din nou s'a măritat.

Córdă.

Ea văduvă firesce, eu văduv m'am cređut.

Işlim.

Dar' ca să-ţi iai soţie prin gând nu ţi-a trecut.

Córdă.

Eu nu sunt ca şi dēnsa femee, ci bărbat,
Şi linişte plăcută la tine am aflat.

Işlim.

Soţia-ţi când a casă de văduvă-a sosit,
Un tată pentru fi-sēu d'a gata a găsit.

Córdă.

A ta ciudată veste nu pot să înţeleg,
Imî pare că trecutul, voiescî, ca să deneg.

Işlim.

Te 'ntreb ce până astăđi nicî eu nu am sciut,
La şēpte lunî soţia-ţi, e drept că a născut?

Córdă.

A fost un fiu precoce . . .

Işlim.

De doue-orî te-a 'nşelat:

Odată ca p'un medic, apoi ca p'un bărbat.
Era instreinată, când la altar o-ai dus,
Ş'a lui Golan e fiul, cu gura sa mi-a spus.
A lui Golan, infam ce cu mine s'a purtat,
Când de tribut vorbirăm, de şifră m'a 'ntrebat.
Părea făr' de ruşine dispus ca să-mî propuie,
Să împărţim bacşişul, tributul să ne suie . .
Auđi?

Córdă.

Mai bine spune-mî in ce loc îl găsec,
S'alerg, să îi cer sémă, in faţă să-l lovesc.

Işlim.

E solul României, puţin dar te gândesce,
Şi peste asta soţul soţiei tale este.

Córdă.

Ce fel? Aşa să fiă? Onórea i-a răpit,
Şi a spălat pe urmă, ce el a terfelit, —
Soţia-mî o perdută? Nu cred, mă amăgesci,
Cum poţi urăt cu mine aşa ca să glumesci?

Işlim.

Batjocură ca şi-asta, să 'ncerc, d'aşî indrăzni,
Când mórtea te-ameninţă, ce om spurcat aşî fi,
Ce inimă 'ncăinită ar bate 'n al meu pept!

Córdă.

Soţia-mî o perdută! Nu cred, nu cred, nu-i drept !

Işlim.

Ea dór' trăiesce încă şi tu dar' să trăiesci,
De vrei să veđi cu ochii, ce-ai fost şi cine eşti.

Córdă.

Ar fi prea mare preţul, să schimb un Dumneđu
Pe altul, ce mî-e témă, să nu fiă mai rău.

Işlim.

Morî dară şi sfêrşesce cu orî-ce indoială,
Morî dară, morî cu gândul, că nimen nu te 'nşală
Córdă.

Să mor cu o ruşine amară 'n al meu sên,
Nu pot, d'aşî perde raiul meritu-mî de creştin,
Nu pot, d'aşî sci de bine, că iadul mă adastă,
D'aşî sci că mai nemernic voi fi în lumea astă.
Nu pot să mor eu astfel, silit sunt să trăiesc,
Să caut adevêrul, să-l caut, să-l găsec,
Şi cumpăna dreptăţîi in mână vreau să ăiu,
Judecător şi mie şi altora să fiu.
Ş'apoi mai am o fată, ea este dór' a mea,
Din ghiara răutăţîi voiesc a o scăpa.

Işlim.

Trăiesce, da trăiesce, să judecî ca să sci,
Că voitor de bine ăi-am fost şi ăi voi fi.

Córdă.

Đicî că-mî voiescî de bine, de ce dar imî răpescî
Tot, ce mai scump in peptu-mî d'onest bărbat găsecî?
Credinţa in femeie, credinţa 'n Dumneđeu,
P'un adevêr netrebnic in schimb să mi-o dau eu.

Işlim.

Netrebnic?

Córdă.

Da, netrebnic şi încă şi mai rău,
Spurcat cuib de păcate e adevêrul têu.
Şi totuşî, totuşî, totuşî spre cuibu 'nveninat
Me 'mpinge tótă firea cu sânge 'nferbêntat,
O mórte fiorósă mai bin' aşî indura,
Cât setea 'nfricoşată, ce-mî sécă inima,
Mai bin' satirul ager vieţa mi-ar sferşi,
Cât indoiéla cruntă gândirea-a-mî chinui.
Şi totuşî, totuşî, totuşî las partea mea din cer,
Ca să găsec la ăintă, otrava-ăi d'adevêr,
Să sorb din spurcăciune, să mor inveninat
Ş'ademenit de dênşa, să-i ert al ei păcat.

Işlim.

Vrei să primescî islamul?

Córdă.

Credinţa mi s'a stins,
In un vârtej de neguri adênc mă vëd împins.
Ce nópte fiorósă! Lumină daţi-mî mie,
De ţine-ţi că-i islamul, islamul dar să fie.

SCENA XIV.

Precedenţii. Un eunuc.

Eun. (cătră Córdă.)

Osman paşa muşirul, efendi te vestesce,
Că-i gata de plecare, d'aceia vë poftesce,
Ca să veniţi cu mine la a moşeei tréptă,
Acolo cu o hoge p'efendi îl aştéptă,
Să ia indat' islamul, ş'apoi vrea să plecaţi
In bătălia siintă cu Rusii blăstemaţi.

BCU Cluj / Central University Library Cluj (Esc.)

Işlim.

Veđi sórtea îţi suride, cu noi chîar poţi să pleci
D'aici in România, norocul să-ţi incerci.

(Es amêndoi.)

Schimbarea decoraţiei.

Tablou.

Piaţă. In fund o moşee cu minaret. Revistă militară. Trupe turcescî trec pe d'inaintea lui Osman, care cu statul seŭ major stă pe treptele moşeei. Soldaţii aclaméză pe Osman. După un timp, golindu-së planul I al scenei ese din moşee Işlim urmat de Córdă. Amêndouî salutéză cu respect pe Osman, care avanséză cu dênşii pe planul I.

SCENA XV.

Osman (cătră Córdă.)

Aşa imî placî veđi mie, un vrednic proselit,
Acum ne vei sluji tu c'un zel ne mai orbit.
Acum mă pot increde in dibăcia ta.
In ţera románescă tu ajutor n'ei da,

Că-ți este cunoscută, și 'n stare decî vei fi,
Orî ce ni-a fi de lipsă, la timp a iscodi.

(Să retrace și gesticulează cu statul său major)

Córdă.

Spion, om de nimica, d'ocară să mă fac,
Românilor prin mine să le veniți de hac?
Dar nu e de mirare și nici vr'un straniu gând,
După cerescu-mî tată și frații pot să-mî vînd!
In mlastina infectă adênc m'am nămolit,
Un adevêr să caut de când orb m'am pornit.
Un adevêr ce mie, și decă-l voi găsi
De nici o mângăiere, netrebnic îmi va fi.
Când mă gândesc, că-s medic și că am fost deprins,
Ca să redau lumina ce 'n ochi de om s'a stins,
Că-urechile și ochii acuma să deprind,
Pe frații mei de leagăn, să iscodesc, să vînd,
M'apucă o rușine de scopul meu drăcesc,
Cât de infam frăția socot să resplătesc.

Ișlim.

Frăție? Ce frăție infam tu resplătesci,
La Ana și la fi-seu, tu nu te mai gîndesci?

Córdă.

Perfida perfidie in mine a sădit!
Nainte decî pe calea, ce sôrtea mî-a menit,
Am ocolit satîrul, mî-a fost pré sângeros,
Dar' glonțul de osîndă, va fi mai omenos?
(Osman pașa, însoțit de statul său major avanséază pe planul I.)

Osman.

Sunat-a ceasul gloriî, veniți ostașii mei,
Veniți să vedă lumea, că suntem pui de lei!
Mi-e sete de mărîre și am să sorb din ea,
Atotputernic Alah isbêndă ne va da.
Sunați, sunați din cornuri, stegari înaintați,
Stindardele mărête eterului le dați,
Să tilfaie voióse cu plisc strălucitor,

Să ne conducă 'n mersul măreț, triumfător.
Nechiază armăsarii, veniți să 'ncălicăm,
La luptă și isbîndă e timpul să plecăm.

(Tablou. Cortina.)

ACTUL II.

Sală în casele generalului Golan la București.

SCENA I.

Ana. Golan.

Ana.

Mă mir de îngâmfare și de furórea ta!
Îți știu eu vitejia, nu-i zor a te turba,
De-ar fi numai cu fete să mi te resboiesci,
Mirare nu m'ar prinde, căci știu ce harnic ești,
A 'nvinge fetișóre, cum m'ai invins pe mine,
Ș'apoi să cați de frică, pedépsa când îți vine.

Golan.

De patimă ești plină; te perde, te-a perduț,
Cu mine împreună al patimeii tribut.
Cu mine împreună când, june nepățit,
De casnica-mi morală pe dos povățuit
Ți-am reparat onórea, ce altul o cărpise,
Ș'apoi la timp pe mare de tin' se despărțise.

Ana.

Tu dragă, om cu minte, atuncea te-ai decis,
L'altar a mă conduce, întâi cum mi-ai promis,
Dar' făr' să-ți ții cuvântul, fiindcă zestrea mea,
Moșia Căminescii cam făr' de preț era.
Acuma a lui Córdă parale aduceam,
Și mai de preț soție pe semne îți păream.
Averea e păpată, eu însă ți-am remas,
Și veđi acum de mine Golane nu faci haz,
Căci Córdă mai trăiesce și n'a fi vr'o plăcere,
Când va veni și, bani el inapoi ți-a cere.

Golan.

De Córdă nicî că-mî pasă, cu baniî ce-ai avut
Copiî tîi, sci bine, de ómenî iî-am crescut.
Ş'apoi el om îmi pare, cum tu mi l'ai descris,
De banî ce nu intrébă, ci umblă ca prin vis.
Ba cred, că nicî pe tine nu te va reclama,
Căci tu, nu cred, că poftă de el vei mai avea.
Că in al patriî braţe acum te-ai aruncat
Mă supără mai tare. De ce ai şi intrat
Ca óia de pe munte cu turma sa in strungă,
In care 'ntăiü te tunde, apoi ér' te alungă,
Când lumea ţi-e mai dragă, când pentru-o jertfă mare,
Aşteptî să te ridice pe timpurî seculare?
Şi ea ca lumea tótă preferă curtisanî,
De cei ce sciu să-şî facă un monument de banî
Afară in piaţă, ca toţi să iî admire
Şi la a lor mărire invidioşî s'aspire.
Şi vedî soţie dragă şi eu mereü zidesc,
Mulţimea din piaţă mai mult cât s'o uimesc,
Adun decî la monete, orî unde le-aşî găsi,
Dar' nu să fac comórá, ci casa-a mî podobi.
Şi tu te ţiî de casă şi tu te-ei profita
Cu cât o bogăţie mai mare vei avea,
Să-ţi cumperî petre scumpe, s'orbescî pe cei pismaşî
Cu focul şi cu praful, trecënd, ce 'n urmă laşî.
Ambiţie mai mare ca asta de-'ei avea,
De risul celor simplî din tîrg vei remânea,
Cu minte fi dar dragă, te pórtă cum se cade,
De patrióte rolul femeilor nu şade.
Nicî eu, să sci cocónă, onórea nu mî-o vënd
Aşa p'o mânuşórá umplută cu argint,
Veni-va insă timpul, când bronzul are preţ,
Găsi mă vei pe mine, mai mult ca p'alţi, semeţ.

Ana.

Ce îmi vorbescî tu mie de tîrg şi de piaţă?
Un speculant de eşti tu, eu nu sunt preocupăt!

De rol, ce o femeie, in lume pôte-avea,
Îți spun Stefan cel mare și démna mumă-sa.

Golan.

Cu poesie lumea nu sê mai guvernêză,
Ascultă-mî decî cuvêntul, sã nu-ți fie de chézã :
In ale mele treburi, de-or fi, orî cum or fi,
Cumva sã te amesteci tu de vei indrãzni,
Sã sci cã de pe urmã al tãu ceas a sunat,
Cãci spre mãrire drumul îmi trebuie curat.

Ana.

Eu numai pentru Blanda mai sufer greul jug,
Și numai pentru dênsa vieța-mî e pe rug. —
Petran pe Samoilã a vrut a-l indemna
Sã-mî amãgescã fata și in harem s'o ia,
De cât ea o cadînã, mai bin' eu róba ta.
De Córdã-mî este silã, cãci dînsul s'a turcit
Nu e creștin c'atuncea, când încã l'am iubit.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Golan.

De voie bunã Córdã, nu cred cã-i proslit,
El numai pe d'asupra sã va fi convertit,
Și d'a cădea Turchia, din nou s'a boteza,
Pe tine de soție din nou a te avea.
Dar eu ciudat din fire, te vêd mai bine mórtã,
De cât din nou soția a medicului Córdã.
Pedépsa bigamiî d'a fi sã ocolesc,
Nu mē despart de tine, mai bine mē turcesc.

Ana.

Amestec de simțire in firea ta îți zace
Și inima-mî mișcatã sã șovãie o face,
Religia de dragu-mî, dîci' c'ai vroi sã schimbî,
Și sufletu-mî îl umpli d'ai remușcãrei ghimpî.
Dar sciu cã voi bărbațiî, voi iscusitiî bărbați
Ca p'o mãnușã numai credința incãlțați,
Sã nu vê vêdã mâna muncitã și murdarã,
Și sã pitiți sub dênsa o sãngerósã ghiarã,

Covor e de prilejuri, sub care sghiburiți,
Și după trebuință îl stringeți séu lărgiți,
Și e o etichetă de marfă brevetată,
La fabrica de modă in trecut cumpărată,
Pe care pentru lume cu grije așăți,
Și făr' de rușinare ori cât de des schimbați,
Și fără de muștrare că-eți stinge, tot ce-i sfânt
In inimele noastre, și tot ce-i mai plâpând,
Soțiile, copii de cel mai tare scut
Lipsiți cu nepăsare, d'unicul lor avut.
Și ne lăsați in prada furtunelor turbate,
P'o naie fără cărmă, cu pânze resfirate.
De morțe 'nspăimântate in față vă pleznim,
Ori gâtul vă cuprindem, cu noi vă prăbușim
In marea mândăciósă, și in dar ne blăstemați,
A vóstră este vina cu noi de ve 'necați.
Dar a vieței mare in veci nu e turbată,
E și de bore lină, de austu legănată,
Ș'in barca de plăcere la țerm ne preumblăm,
Perduți in fericire cu drag ne desmerdăm.
Vin serile de érna, la vatră ne-aședăm,
D'un viitor de aur și de comori visăm.
Amar și vai de omul de saț ce e cuprins,
Și cărui pentru țéră iubirea i s'a stins,
Amar decì și de tine al patrii trădător,
De-a vanității sece onoruri doritor.
De vei urma trădarea cu Rusul blăstemat,
Să sci, că te-oi repune, căci sfânt eu m'am jurat.

Golan.

Nebună ești cumplită și bună de legat,
De îmi împuți pecate, ce nici că am visat;
Cu vre un Rus tractare de ce ași întreține,
Când făr' să ne intrebe in țéră-oștirea-i vine.

Ana.

Ca inamic el întră, tot astfel să-l primim,
D'a noastră 'ngenunchiare ca lei să ne ferim,

Golan.

Ce minte femeiească. A Rușilor năvală,
Având pe Turci la spate: baros și năcovală.

Ana.

Baros și năcovală, da, trebuie a fi,
Și trebuie să viiă doritul ceas de mi;,
Cenușă, de nu vine, ar fi să ne alegem,
De cât din mână 'n mână ca mingie să trecem.

SCENA II.

Precedenții. Samoilă (intră speriat.)

Samoilă.

Petran, Ișlim efendi, Românul cel turcit,
Cel care in Turchia atât m'a ingrozit,
E-aicea și voiesce a vă vorbi . . .

Ana.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Doresce și cu mine să se 'ntelnască el?
Ce vrea și cum să pôte acum de a venit,
Resboiul cu Muscalii când e deja pornit,
Când Turcii Calafatul deja a bombardat
Ș'așa de alianță prilejul ni l'a luat?
Când capitala noastră e plină d' inamici,
Cum îndrăznesce densusul să vină pân' aici,
Și chiar la noi in casă, la soțu-mi general
Ce e sciut că-i preten dușmanului Muscal?
Orî pe furiș el vine, cu grije stravestit?

Samoilă.

Ba nu, Ișlim efendi, e tot ca Turc gătit.

Golan.

De bir nu cred că vine acum să-mi mai vorbescă,
Nu-i vreme priincioasă, cum vreau, să ni-l sporescă.
Mă mir că el de-a dreptul la mine a venit,
Muscalii ce-s in țără cum de nu l'au oprit.

Samoilă.

Pe ușe intră, étă-l . . . (Ese)

SCENA III.

Ana. Golan. Işlim.

Işlim.

Selam aleicum, pace

Doresc cu voi să fiă.

Golan.

A te vedea îmi place,

Şi cred că ne-om pricepe mai bine d'astă dată,

Cât la 'ntîlnirea noastră d'atuncea cam ciudată.

Işlim.

Cocónă, -a fost o vreme, când fes eu nu purtam,

Creştin ca toţi creştinii şi tinerel eram . . .

Ana (intrerupënd).

Ertăţi-mă efendi, nu vă mai încercaţi,

O vreme 'nmormântată din nou să re'nviaţi,

Sciţi că sunt măritată ş' am vrednic un bărbat,

Şi ce-a 'nflorit o dată de mult s'a scuturat.

Işlim.

Mă értă coconiţă de mica supărare.

Ana.

Voiesc să scap pe soţu-mi de amintiri amare.

Golan.

Îţi mulţănesc. Dă-mi voie p'efendi a 'ntreba

De cauza, ce îl face, onórea a ne da.

Işlim.

Un dor de revedere aicea m'a adus.

Ana.

De florea scuturată o dat' deja v'am spus.

Işlim.

Ş'apoi o florică, ce sciu, că aţi crescut,

Să vëd din partea tat'ă sêu, doios de ea, am vrut.

Ana.

De Blanda v'este vorba. Ne spuse Samoilă

C'aveţi de gând să duceţi d'aici p'a mea copilă.

Işlim.

Cu voia Dumniavóstră, dar ađi nu s'a putea
În toiul bătălie cu mine a o lua.
Nu-i act de modestie, ce vă pretind cocónă,
Modelul să-mi arete cap d'opera-i icónă,
Să vă admir ingeniul, in fiică-va frumósă.

Ana (intrerupënd).

Frumósă ca și mine, ca mine drăgăstósă,
Așa vroiați să ăiceți. Țeu portul v'ați schimbat,
Nëravul nu, cum lupul, nu-l schimbă nici o dat'.
Mě duc s'aduc pe Blanda, estasul să sfirșiți,
Și serios ca Turciți din nou să deveniți. (Ese)

SCENA VI.

Golan. Işlim.

Golan.

Deprindți diplomația in mod de admirat, Juj
Soția-mi curiosă frumos ai depărtat.
Dar timp de vorbă multă nu ne va remânea,
Te rog pe scurt a-mi spune, Turchia ce ne vrea.

Işlim.

Cu Ruși o am de furcă, la tine am venit,
Ca să-ți reved soția; dar mult a 'mbětrănit.
Aștept cu nerăbdare pe Blanda să mai vęd,
De sémână cu dęnsa visatul meu portret.

Golan.

Dar' vorba-ți de pe urmă, scii bine, că a fost
Să vă sporim tributul, credeam a-ți face rost.

Işlim,

Să pôte? ori e glumă și încă glumă próstă,
Să stai d'conomie in greua stare-a vóstră?

Golan.

Ori cât de grea să fiă, nu pôte fi pré grea,
Când ameninți pe birnic, a da, să nu mai dea.

Işlim.

Mai mare-ameninţare de cât ghiuleaua spartă
Pe coperişul casei, ba chiar pe a ei vatră,
Cum v'am trimis, nu este.

Golan.

Ei bine, de cereaţi,
V'am fi sporit noi birul, numai să ne cruţaţi.

Işlim.

Acum e Rusu 'n tără.

Golan.

La bir el drept nu are.

Işlim.

Româniî dór' să scie sub a lui apărare.

Golan.

Aşa e, dară Rusul e plin de îngâmfare,
Şi numai joc îşi bate d'a noastră próstă stare.
De-ţi place să-î convingem, că banul circulază,
Vedea vei c'a lui poftă nu e c'a mea mai bréză.

Işlim.

Mai apriat îmi spune, ce córdă vrei să 'ntinđi,
Sudórea ţerei tale duşmanului să vindî.

Golan.

O córdă sunătóre, când Ruşii-or declara
D'infamă felonie, de-om indrásni a lua
In contra vóstră arma . . . .

(S'aude-o mişcare după una din uşi)

Işlim.

Ce-a fost, n'ai auđit
Un foşnet după uşe şi ca un pas pripit?

Golan.

Un foşnet? Da, un foşnet! Va fi soţia mea, —
Ce jóşă indrásnelă la uşi a asculta!

Işlim.

A ascultat, — pe semne, in lume te va spune.

Golan.

Da, are câte-o dată pornirile nebune,
Dar cred că ea voise, să afle mai cu sémă,
Ce ai de gând cu Blanda, e o gelósă mamă.

(Cu vocea ridicată)

Nu cred ca să repete ce-acum a auđit,
Cu minte e, și scie, cu ea ce-am hotărit.

(După ce a ascultat la uše)

Acuma suntem singurî, acuma pot vorbi,
Și-ți spui c'o dat cu birul și Blanda-a ta va fi.
Grăbesce-te a cere de la vizir firman,
S'avem și noi o parte din birul de ăst an.

Ișlim.

Voi cere; dulce-i țera și gingașul amor,
Mai dulce de cât tóte e banul sunător.

Golan.

Și capitalul nostru ni-aduce și dobândă,
Nu vom intra în luptă, ci-om sta numai la pîndă.

SCENA IV.

Precedenții. Ana. Blanda.

Ana.

Dobîndă rușinosă! Vorbescî ca și un sclav,
Nu poți să fi Român, căci Românul este brav.

Ișlim.

Cocónă!

Ana.

Ai dreptate! pe Blanda-a menagia,
Mai sfântă dintre tóte, e datoria mea.

Ișlim. (după ce s'a uitat lung la Blanda)

S'o menagiezî cocónă, îți e un scump odor,
Și veđî, a cas' la mine i-am dus un straniu dor. —
Te rog nu mă 'nterupe, ce vroi acum să spui,
Nici sécă măgulire, nici aiutire nu-i.

Când pe Golan vădut-am și când mi-a povestit,
De cele ce pățiseți, am fost d'un simț răpit,
De care mi-e rușine acum când mă gândesc,
Că șese decî la număr sunt anii ce-'mplinesc,
Că totuși hotărisem o cupă să apuc,
La veștedele-mî buze cu sete să o duc.
Potir cu roua rozii umplut de a sorbi
Ai trebui orî june orî un nebun a fi.
Nebun in depărtare, vederea ei mî-a spus,
Nu-i de harem cadînă, cum eu un mire nu-s.
Mirosul de tămâia de anî și anî deprins,
Profumelor suave resimțul mi l'a stins,
Ce am visat o dată, un gol vis a remas,
Bêtrân mă simț și sarbed, de când mî-e capul treaz.

Blanda.

Efendi, de la tată ce scire ai să-mî spui?
Când va veni și dînsul să-i vîd și fața lui,
Și vorba-i părintescă adînc să mă pătrundă,
Să mă lipesc de peptu-i, ca și de ram o frunză,
Să-mî dea o sărutare pe fruntea mea plecată,
Să-mî dîcă cu un șopot, tu mult dorita-mî fată,
Să simt ce-i ocrotirea la părintescul pept,
Ce-i dragostea de tată doios și înțelept?

Golan.

Hei! stranie iubire pe tine te-a-apucat,
D'un om, ce 'n depărtată furtună ai lăsat,
În adîncimea mării perdut și mort îți fu,
Și care 'n erezie d'atuncea și cădû.

Ișlim.

Astêmpără-ți urgia de interes orbită,
Veđi, dragostea fiască in inimî e sădită,
Sub spuză licuresce scînteia infundată,
De bórea amintirei, năpraznic e-ațîțată,
Și-ii turbură lenósa, imprumutata-i pace;
Deu sângele in apă in veci nu sê preface.

Ana.

Tu uiți, că al tău tată e Turc, e proslit,
Prin noua sa relege de noi e despărțit,
De mine și de tine, de neamuri și de el,
Cel ce, să porți, îți dete in deget un inel.

Ișlim.

Așa, e logodită? C'un ténér negreșit?

Golan.

C'un căpitan pré vrednic.

Ișlim.

Ce stare de jelit

Blanda.

De ce?

Ișlim.

Armata vóstră e numai de paradă,
Păpușerie gólă, curată mascaradă,
Cu tunuri ruginite, cu harte de jucărie, Cluj
Cu lovituri in aer, ér nu in carne viăă.

Ana.

Incet, incet luați séma de min' și general,
Pe carī nu ne 'ncântă acest concert vocal.

Ișlim.

Pardon, n'am luat a minte, că este și soldat,
Fiind că-mī dete probă de harnic diplomat.

Ana.

Așa, e drept, efendi, și eu am auđit,
S'asigure cum scie la birnicī un profit.

Golan.

Ha, ce nemernicie.

Ișlim.

Luați séma, domnișóra

Nu scie ce să fie, ș'astéptă esplicarea.

Blanda.

Da 'n adevér efendi, eu una așī dori,
Mai multe aménunte de tată meu a sci,

Mi-e dor vieța-i scumpă, să știu, cum și-o petrece,
Cum e, și cum se simte în noua sa relege,
Și decă se gândesce, și cum, vr'o dat, la mine,
Și încă multe alte ași vrea să știu mai bine.

Ișlim.

O-afacere mă chiamă, mă duc, s'o isprăvesc,
Apoi reviu aicea, să-ți spui, să-ți povestesc.

Ana.

Afacerea însemnată, ce ți-ai căutată să vă chiamă,
Ocupă de aproape pe soțu-meu, bag sémă.

Golan.

Cumva la voi a casă cadina decă știu,
Ce nu e pentru dênșă, ce-i faceți? Spune-mi mie!

Ișlim.

O gură, ce nu tace, în sac înfășurăm,
Și pescilor de hrană în mare aruncăm,
De s'au căsca acolo, nimic nu-i de temut,
Căci peștele nu-și schimbă năravul, d'a fi mut.

(Ese.)

Ana.

Ce pildă fioroasă.

Golan.

Nici vorbă-aici de sac,
Dar vre o tălmăcire pe românesce-i fac.

(Ese.)

SCENA V.

Ana. Blanda.

Ana.

Așa! mă amenință, că vrea să tălmăcescă,
Pe românesce pilda din pravila turcască!

Blanda.

Cât ești de agitată iubită scumpă mamă!
Ce gânduri te frământă?

Ana.

Ce, ție să-ți dau sémă?
Nu-i lucru de copile, nici de femeî n'ar fi,
Déc' un pericol mare grozav nu m'ar zori.

Blanda.

Pericol, ce pericol?

Ana.

Mă lasă, nu-ți pot spune,
Dă-mi pace, gândurile-mi la-o laltă să s'adune!
In negurî sburătóre s'ascunde a mea țintă,
Aici e o brodire, aicea e o smintă,
Acum de par'c'o ași prinde, acum din ochi îmi scapă
Acuma mintea-mi sbórá, acum in gol se 'nécă,
Ași vrea să sbóre vremea și ași opri clipéla,
Mă mână hotărîrea, m' opresce indoiéla!
Dă-mi pace! Nu-mi vedî buza 'n crețe și pălită,
Ș'a dinților cunună de frigurî clântănită,
Nu vedî din capu-mi ochii de ferbinteli roșiți,
Și pumniî strînși a luptă, de spasme gărboviți?
Dă-mi pace! Nu-s in mare ațâți pesci mîncăcioși,
Cât pe uscat dihaniî de ómeni ticăloși!
Mă lasă Blandă dragă, mă lasă-a mea copilă,
Și du-te de-mi trimite aici pe Samoilă.

Blanda.

Of mama!

Ana.

Du-te, du-te.

Blanda. (ese)

Ana.

Mai stai! ba mergi! S'a dus!
Ce grabă ne 'nțelésă la-a ei plecare-a pus!
S'o chem? Ba nu, veni-va, veni-va Samoilă,
L'aștept cu nerăbdare și ér, să-l vęd mî-e silă.
Precugetarea négră maî rea cât fapta este,
Orî cât de sângerósă, năprasnic ce lovesce.

Nici mie nu-mi pot spune cu vorbe ce chitesc,
Cum ași putea c'o slugă un laț să impletesc?
Cu Blanda fug mai bine. D'apoi, de vom fugi
Cu noi adăpostită și patria va fi? —
Dar' eu femeie slabă, desastrul să opresc,
La uriașa faptă, me mir, că mă gândesc;
A sfârșimă o pétră, nemetul ce urnesce,
Ș'o mână femeiească simț, că in stare este.

SCENA VI.

Ana. Samoilă.

Samoilă.

Poruncă coconiță!

Ana.

Boerul general,

Și cu Ișlim efendi s'au dus la vr'un Muscal *

Samoilă.

Nu pot să știu cocónă.

Ana.

Vorbitu-ți-a Ișlim,

Samoilă.

L'am ocolit cocónă.

Ana.

Va fi cumplit moslim.

Samoilă.

E strașnic coconiță, d'aceia-l ocolesc,
Ca despre-a lui poruncă, cu el să nu vorbesc.

Ana.

Mi-a dis, că in Turchia, cadina decât spune
Cu gura ei vr'o taină, legată 'n sac o pune,
Și pescilor in mare de hrană o aruncă.

D'o fi așa, nici mórta, pe Blanda să n'o ducă!

Samoilă.

Nu știu de-a fi cocónă, eu unul n'am vădut,
Viéța vr'o cadină așa să fi perdut.

De-i vorba de perđare, ș' aici in țera noastră
Bărbați sunt, ce repune d'adins a lor nevestă,
Câte-un prășor subțire îi dă din farmacie,
Er' altu 'n somn îi bate o țință 'n scăfălie . . .

Ana.

D'otravă și de cuie nu-mi este mie témă,
Căci nu me 'ncred orbesce, ci tóte iau in sémă.

Samoilă.

Apoi să mai întêmplă o pușcă séu pistol
Să se descarce 'n carne, de și trecea de gol.

Ana.

Da, de 'ncărcată armă eu una șteu mă tem.
Precum de sac se teme cadina din harem.

Samoilă.

Ce-a fi și astă vorbă, vr'o pildă vrea să fie?
Dór' n'ai spus vre o taină, o mórte ca să-ți viiă?

Ana.

Nu mă ntreba, ci étă, pistótele descarcă
De glonțurî și cu érbă sadea le reincarcă,
Dar unul să-mi dai mie, ales și incercat
Cu șése focurî pline. . .

Samoilă.

Cu plumburî încărcat?

Ana.

Firesce.

Samoilă.

Vai de mine. Ce gând ai pus stăpênă,
(li dă un revolver de pe părete)
De s'a 'ntêmplă vr'o mórte, să nu fiu eu de vină.

Ana.

Ce mórte să se 'ntimple, cu grije de vei scóte,
Tu plumbul de primejdie din celelalte tóte?

Samoilă. (ia revolverul de pe masa de scris a generalului și-l descarcă,
ca să-l reincarce numai cu érbă de pușcă)

Îmi értă-o vorbă Dómnă! De n'ași fi cu sfiélă,
Ți-ași spune Dumitale ciudata-mi bănuélă. —

E renegat, și astfel, creștinilor dușman
Mai mare și mai aprig de cât un musulman.
Dar' veđi stăpână dragă, din mare ne-a scăpat,
Pe mine și pe Domnul, ce dór' ți-a fost bărbat.
Și binele cu răul păcat e-a răsplăti,
Și i rău la fapte rele de ajutor să fi.
Și veđi, așa mă taie nepricopsitul cap,
De ași putea p'efendi d'o mórte ca să scap.

Ana.

Ce, de Ișlim ți-e vorba, orî ți-ai eșit din fire,
De cređi că pentru dēnsul e astă pregătire?
Nu dēnsul e dușmanul ce mórtea îmi voiesce!
Nu flecări băiete, veđi tréba de-ți stîrșește.

Samoilă.

Poruncă coconiță! Poftim am isprăvit,
Pistótele de plumburi, cum vruși le am golit.
Mai e coea o flintă și p'asta s'o desprind?
(Ia flinta din părete)

Ana.

Ba nu, de vênétóre ar fi terenul strimt. —
Ea'n spune Samoilă, tu ești nerăbdător,
O armă pentru țéră să mănuesci cu spor?

Samoilă.

Da, scumpă coconiță, ași vrea să-mi fac in lume,
De vrednic fiu al țerei și de viteaz un nume!

Ana.

Ea'n spune, dec' un câne, flămēnd și mănćacios,
In loc să 'nhațe hoțul, il linge mănćaios,
Să capete din pradă și el o p'articică,
Și ciotăind privesce, culcușul cum îi strică,
Ograda și cu casa in flacăra cum stă,
Cerēnd inc'o bucată, mereu din códá dá, —
Ea'n spune, ce ai face, veđēnd așa zăvod
Dup' astfel de mănćare lingēndu-sē pe bot?

Samoilă.

Am înțeles cocónă și ȃic, cã bine faci,
Un glonte drept in peptu-i de ticãlos sã-i tragi.

SCENA VII.

Precedenții. Córdã (stravestit in sihastru).

Córdã.

Ertat îmi e sã intru in casa strãlucitã?

Ana.

Intrarea-ți părințele îmi e bine venitã.

Córdã.

Dar' nu cu arma 'n mână, cãci nimen n'a putut,
A-ți spune dinainte, ce nimen n'a sciut,
Cã de la sfântul Atos anume am venit,
Apãrãtor al țerei cu arma-a fi primit.

Samoilã.

Un cãne coconița, chiar sute, ce-or putea,
Când tot Românul verde la luptã s'a 'mbia.

Ana.

Ce bunã nimerelã, vreau a mē spovedi,
Pãtit, umblat prin lume, indurãtor vei fi.

Samoilã.

De n'ași sci cã stãpenu-mi e Turc ér nu sihastru,
Ași ȃice cã e dēnsul, curat al lui e glasu.

(Ese cu flinta.)

SCENA VIII.

Ana. Córdã.

Ana.

Pe scaun șeđi părinte ș'ascultã răbdãtor,
Ș'apoi sã-mi faci un mãslu, sã mē prepari sã mor.
Am fost și eu o flóre, ce in grãdinã cresce,
Atinsã de un verme scãrbos sē oflesce,
O ederã am fost eu și tot am mai crescut,

Și un ștejar cu fôie la trunchiū am invrescut,
Pân' o furtună cruntă de lîngă el m'a luat,
Și inapoi la verme din nou m'a flușturat.

Córdă. (sede jos.)

Tot rósă?

Ana.

Da, mă róde căința că 'ndrăznii
Cu ederă mîncată stejarul a 'nveli.

Córdă.

Mai cunoscut Anetă!

Ana.

Tu ești Vintil' al meu,
Creștin ești și sihastru? Ah bun e Dumneșeu!
Nu te-ai turcit Vintilă și nu ești muzulman?
In ora cea supremă de Dumneșeu adus,
Venit' ai la isprașa, ce eu in gând mî-am pus.
Golan își vinde țera, nu-i vreme de prădat,
Pân' nu-și ajunge ținta, să-l aședăm in iad.

Córdă (se scólă.)

Femeie 'n fire-ți vină! Eu nu sunt nici călău,
Nici nu mai cred acuma in al teu Dumneșeu,
Și patria ce crește ființe ca și tine,
S'o mai iubesc nu-i cale, amarul mă reține.
Voit-am adevărul să sciu, să-l ispitesc,
Mai rău de cum creșusem, un iad întreg gășesc.
M'ai cunoscut șerpóică și vrei să mă seducî,
Eu să te scap de soțu-ți tu lumea să incurcî.

Ana.

Vintilă fiă-ți milă! Cu biciū de mă loviai,
O rană ca și asta murdară nu-mî făceaî!
Cum te-a schimbat ursita și cum te-a desbrăcat,
De a credinței haină, ce vrednic ai purtat.

Córdă.

De cap să-ți fiă!

Ana.

Astfel voiescî să scapî d'ocară,
De capu-mî ȃicî să-mî fiă, uriaşa-a ta povară,
Ce fel? Eu sunt de vină relegea-ȃi c'ai lăsăt?
E drept, nu neg, — pe tine amar te-am înşelat,
Din altă zămislire un fiu pe braţ ȃi-am pus,
Dar o iubire sfintă la asta m'a sedus.
Şi decă tu credinţa in mine părăsai,
Ba 'n orî-şi ce femeie, neocărit erai.
Dar Dumneţeul nostru de ce ai părăsit,
Treimea ce a casă mereu ai proslăvit?
Urăsce-mă pe mine, nu ȃic, c'ar fi păcat,
Dar patria din mine de când numaî a stat?
Tu ai o fată-aicea, şi mōşte strămoşescî,
Din lume vrednicia-ȃi la cari tu datorescî!
Şi veđi pământul ăsta e cu sudori hrănit.
Cu sângele din inimî a miî vitejî sfinţit.
Te-am insultat de mōrte, decî mōrte să-mî gătescî,
Dar ca să-ȃi laşi tu ţera, nu, liber nu mai eşti.

Córdă.

ȃi-e dovedit păcatul, mai crunt cum m'am temut,
Dovada nu indréptă greşala ce-am făcut.
Mai bine, da mai bine satărul sărutam
Şi indoiéla-mî tōtă cu mine o duceam. —
Acum ar fi clipéla o mōrte ca să-ȃi fac,
Dar n'am destul in mine venin şi nici arţag.
Lipsit de orî-ce ȃintă in lume am remas,
Şi tōtă firea-mî cere, vieţa ca să-mî las.

Ana, (pune revolverul pe masă.)

Când patria-i călcată de aprigul duşman,
Tu vrei a te retrage, caȃi ultimul liman?

Córdă.

Scii bine că stejarul fu smuls din rădăcină,
Ş'a supt vieţa lungă din ţelină streină,

Și sucul ce-l hrănește, d'acolo-i adunat,
Deci ar tinji stejarul din nou d'ar fi mutat.

Ana.

Ai mai lăsat aicea o mică rădăcină,
Vlăstar a scos și-l crește în țelina bătrână.
De fiă ta Vintilă, de scumpă, nu uita,
Tu ești dator s'o sprijini, căci eu n'oi mai putea.

Córdă.

De fiă mea cea scumpă în dar îmi ami ntesci,
Simțire pentru dânsa în peptu-mi nu găsești.

Ana.

Ce spui? De ori ce bine, s'ermâne ești lipsit.
Cum, nu-ți iubesci odrasla, la care a rămnit
Pân' și Petran turcitul, cât vrea a o răpi?

Córdă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Așa? Vrea s'o răpescă, Petran? De unde sci?

Ana.

Sciu, că pe Samoilă anume a trimis,
Să vină, lingă dânsa să-i facă drum deschis.

Córdă.

Dar' cum a cunoscut-o?

Ana.

Așa din fantasmie,

Îmi pare c'auđise, că-mi sémăună ea mie,
Și veđi pe apucate Ișlim a și venit,
Și cu Golan s'o ducă, mă tem, s'a și 'nvoit.

Córdă.

Trimis e de Turchia la Ruși a protesta,
Românilor vr'o parte la luptă-a nu le da.
Ișlim nu se gândesce, să facă ce îmi spui,
Destule rrobe are el în haremul lui.

SCENA IX.

Precedenții. Blanda.

Ana.

De care ne fu vorba acum o poți vedea,
Și fără de simțire, știu bine, n'ei mai sta.

Blanda.

Părinte, sărut mâna, de unde ai venit,
De par' că oboséla de tot te-a istovit?

Córdă.

Sunt obosit copilă și istovit de tot,
De slăbiciune mare aprópe nu mai pot.
Dar' nu d'o cale lungă mă veđi în neputință,
Ci de o cugetare, d'o tristă socotință:
Vr' un bine 'n lumea asta că nu mai pot să fac,
Și nimenui vr'o dată nu voi putea fi drag.

Blanda.

Dór' ți-a murit cuprinsul?

Córdă.

Murit, da, a murit.

Blanda.

Șașa de obidare te ved călugărit?
Viéța 'n mănăstire, părinte, nu ți-e dragă.
Chemarea de călugăr cu lumea nu te 'mpacă,
Deplină mângăiere ceaslovul, rugăciunea,
Mătania și postul, nu-ți dá in tot de-a una?

Ana (nerăbdătoare).

Ce s'apucat a-ți spune bătránul istovit
Nu-i drept. E al téeu tată în pusnic stravestit,
Să nu-l cunóscă nimen p'aicea el a vrut,
Dar e dator de tată acumă să-ți dea scut.

Blanda.

E tată meu doritul cu sufletul doios,
E tată meu cu glasul, cu versul mângăios!
Și veđi a sa privire e ca din sfântul sóre,
O rađa luminóasă de florí invietóre.

SCENA X.

Precedenții. Samoilă (intră îngrozit cu flinta, pe care o aședă la locul ei pe perețe.)

Samoilă.

Am tras in el cocónă ; satana l'a ferit,
De zor sunat-a ora, să faci, ce-am pregătit.

Ana.

Ce oră Samoilă, ce oră a sunat ?
Ai tras cu flinta, 'n cine, și cum de ai scăpat ?

Samoilă.

In cine ? E de lipsă și asta să-ți mai spui ?
Când sci, ca tótă lumea, de mărșavia lui !

Ana.

Vă duceți, hai vă duceți ! Dar nu te depărta
Vintilă, căci de lipsă, ne-a fi prezența ta.

(Córdă și Blanda es.)

Ai tras ? Ce próstă pripă ! Și nu l'ai nimerit ?
Ca să ajuți destinul, ce lucru te-a zorit,
Să mă silescă pe mine, a săvârși un fapt.
Plutind încă in neguri și încă ne'ntrupat ?
Regazul hotărîrei te 'ncumeți a tăia,
Când mai nutriam speranța pe alt drum a scăpa.
D'o dat și cu d'a sila mă 'mpingă, când veți că stau
Lîng' un abis, și nu știu, 'nainte cum s'o iau.
In loc să-mă lași distanța la 'nfricoșatul sbor,
Podișca d'avéntare îmi iai de sub picior !
Cu vinele 'nmuiate cu mâna tremurândă
In loc să dau, lua-voi, eu singură osîndă.

Samoilă.

Eram afar pe stradă și cu Bujor vorbiam,
Mărirea țerei noastre cu drag ne 'nchipuiam,
Și rópătul de tobă și-a trîmbiței fanfare
Păreau că ne răsună in mică depărtare,

La luptă că ne chiamă,— și mândrii ne priviam,
Isbânda câștigată de noi o și vedeam.
D'o dat o bișbăire cu șopot de mîhnire
Se 'ncinge 'n jurul nostru ș'un vaet d'umilire,
Și tótă lumea fuge cu mîni aridicate,
Cu pumnii strinși de ciudă, cu fețe lăcrimate.
Bujor sê 'ngălbenesce, me 'ngălbenesc și eu.
Măi ómenî bunî ce este, ce-i pentru Dumnezeu?
Muscalul cu-a sa óste moșia ne cuprinde,
Pe noi, stăpênii țerei, dușmanul ui ne vinde,
Ne-opresce de la luptă ca și pe nisce sclavi
Nevrednici de o mórte alătura cu bravî,
Rugina ce de secolî ne mîncă-al nostru trup,
Ca s'o spălăm acuma, nu vrea fîmîndul lup. —
Arțagul mă cuprinde la svonul amărît,
Să fac o mórte cruntă, gîndesc numai decăt,
Ș'alerg tiptil, iau flinta, la pîndă mă pitesc,
Și ca să-ți cruț o faptă, cocónă, mă gîndesc.
Atuncea și carêta cu dînsul s'a ivit,
Am tras in el un glonte, dar nu l'am nimerit.
Și vai! speriat spre scara din dos am alergat,
La Dumniata aicea, cocónă, m'am urcat..

Ana.

Din rotăria lumii o țintă te-ai silit
Să scoți, mașinăria când scopul și-a 'mplinit.
Intunecat la minte de ce te-ai incercat
O brîncă să impedeți, când ceasul a sunat,
Ș'a deșteptat o lume din somnul cel de mórte,
O lume, să-și croiască mai vrednică o sórte?
Și vai ș'amar de tine, nemernic ai remas,
Tu, ce-ai scăpat și țelul și priinciosul ceas.
Cu tine impreună cădea-va-a ta stăpênă,
Ce 'mpinse făr' de voie pripita-ți, slabă mînă.

SCENA X.

Precedenții, Petru.

Petru.

Acas, e generalul?

Ana.

De tatăl tău vorbești?

Petru.

Golan e al său nume, eu Córdă mă numesc.

Ana.

Ce ai cu generalul?

Petru (face un semn restit către Samoilă, care eșe.)

Voiesc ca să-mi dea sémă,

Un trădător al patrii, să știu de ce îl chiamă.

Ana.

Nemernică 'ndrăznélă. El este mai bătrân,

E general, și-e tată, și-e comandant, stăpên!

Unde-ai uitat / Respectul, ce sfânt îi datorezi,

Cu insolență, Petre, de stai ca să-l tratezi?

Și decă-ți va răspunde precum în drept va fi,

Pornirea-ți, spune Petre, putea vei stăpêni?

Petru.

Pornirea-mi este sfântă, n'o pot astêmpăra,

Pân'un răspuns din gură-i din nou nu m'a 'mpăca.

Ear dec'a fi cum lumea pe dênsul îl acuză,

Am să îmi vêrs veninul, ce-mi tremură pe buză.

Fricoșii ca p'un șerpe, un șerpe veninos,

M'au ocolit pe stradă și din răbdări m'au scos,

Când alți mai făr' de frică cu glod în mine-au dat. —

La négră făr' de lege mă veți întăritat.

Un om, ce-și vinde țera și un nume strămoșesc,

Nu este vrednic ore de mórte să-l lovesc?

P'un vitreg al cui sânge prin vine nu simțesc?

Un fir de mătrăgună fac bine de stirpesc!

Din putredă trupină odraslă chiar d'ași fi,

S'o smulg din rădăcină dator eu m'ași simți.

Ana.

De putredă trupină vorbesci 'naintea mea,
Și uiți că îți sunt mamă, că sunt trupina ta?

Petru.

Ba nici de cum la tine, la tată m'am gândit,
Când de o putrejune mîhnit am pomenit,
D'ar fi ca eu odraslă de păcătos să fiu,
Și cerul și pămîntul l'ași părăsi pustiu,
Și drept in iad ași merge, părinții chinuiți
Să-i vîd, și d'a mea sôrte in suflet amăriți.

Ana.

Ce gânduri și ce vorbe! Ah, Dumneșul meu,
Cerescule părinte, feresce ne de rău.

SCENA XI.

Precedenții. Golan.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Golan.

A tras un glonț asupra-mî, dar' nu m'a nimerit,
Pe ucigaș a prinde in dar am stăruit.
Să nu fiă de alții, me tem la cale pus,
De cineva, ce pasu-mî pîndi pe sub ascuns,
Căci lume' a prins de veste, și 'n plină resvrătire,
Sbierând mă amenință, că-mî face o peire.
Ce plebe făr' de minte, de rău să-mî vrea ea mie,
Pre când de grație plină ar trebui să-mî fie,
Sub bună ocrotire am pus-o la-adăpost,
Când gata in bătaie să pieră ar fi fost.
Noi suntem mai cu minte și nu ne îmbiăm,
Un sânge ca și-al nostru in luptă să vîrsăm;
E bine dar că Rusul ne-opresce a combate. —
Pân' s'a 'mpăca poporul, vî las cu sănătate.

Petru (trage sabia).

Ne lași? Dar cea peire, ce glóta ți-a jurat,
Eu, veți-mă, eu Córdă, cu mâna mea ți-o gat.

Golan (se retrage speriat.)

Alt Córdă! Nu s'ajunse cu fostul teu bărbat,
Ce ađi tiptil ca pusnic in casă s'a furat?
Ce vrei, pe al teu tată, ești gata să lovesci?

Petru (il urmăresce cu sabia ridicată).

Un trădător, nu tată, om de nimica ești.

Golan.

Vorbesce, spune-i Ană! Ori voi l'ați oțerit?
Opresce-l, nu ți-e groză de fiu-ți patricid?

Petru (amenințând mereu).

Smucesce a ta spadă și nu te mai boci,
Ori vrei ca și un câne a te chilălăi.

Golan.

Vorbesce și opresce așa grozav pęcăt,
Ci spune-i, că-i sunt tată, că eu l'am intrupat!

Ana.

Da, Petre, da, ți-e tată.

Petru (pleacă sabia ingrozit).

Sunt dar copil din flori?
Revocă-a ta minciună, ori vrei să mę omori?

Ana.

Nu e minciună Petre.

Petru (bagă sabia in tęcă).

Ce nopte mę 'mpresorăl
Lovesce, dă in mine, mai iute mę omoră,
Tu, care o plăcere lasciv ai consomat,
Și de bastard vięță, — de impostor mi-ai dat. —
Dă dară tu femee, tu, care n'ai putut,
Onorea ca să-ți aperi, pân' ce nu mi-ai născut.

Ana.

Veđi suflet de ocară, veđi inimă spurcată
A injosirei tale ispravă minunată!

SCENA XII.

Precedenții. Ișlim.

Ișlim.

Ce-ți este generale, de parî ca și plouat,
A plebeî revoltare dór' nu te-a fi speriat?

Ana. (cătră Petru, care stă să ăasă.)

Stai Petre, căci efendi, e-un preten incercat,
El e acela care pe Córdă a scăpat.
Bărbat e de onóre și decă s'a turcit,
Chizmetul séu destinul, nu dēnsu a voit.

Ișlim.

La ce sunt aste vorbe și cine-i Domnialui?

Ana.

E Córdă al séu nume și este al meu fiu.

Petru.

Nu mamă, nu sunt Córdă, de adî sunt făr' de nume,
Polecără ca să caut, voi pribegi prin lume.

Ișlim.

Îți sciu nefericirea, Golan mî-a povestit,
La mine in Turchia, ca solî când ați venit.
Ear decă cauți nume, pricep de ce o faci.
Flecăi semeți ca tine, veți Petre, imî sunt dragi.
Voit-am p'a ta soră cu mine ca să iau,
Dar nu e cum gândisem ș'acuma nu mai vreau.
Destule am cadîne, dar n'am nici un băiat,
Primesce-mă de tată și nume ți-ai aflat.

Petru.

Nu te cunosc efendi, nici legea ta n'o sciu,
Decî eu pe nimerite, cu tine merg ca fiu,
Cum orb și pân' acuma in lume am trăit.
Trezit in astă clipă lumina m'a scărbit;
Un tată, ce cu lacrimi am plâns eu cu amare,
L'am plâns ca mort in valuri și cufundat in mare,
Trăiesce, dar o sôrte, o nemilósă sôrte

De mine prin credință și datină-l desparte,
Și inima-mi silesce mai mult să s'alipescă,
De mamă și de țără, mai mult să le iubescă,
Și le-am iubit ca ș'altul așa nu a putut.
Acum sunt făr' de mamă ș'o patrie-am perdut;
Născut in făr' de lege, de ómenī sunt respins,
Și nu mai am nici tată, și-o ură m'a cuprins
De tot ce pân' acuma mi-a fost mai scump mai sfânt. —
Recăștiga-voi óre o patrie pe pământ?
Primesce-mă d'a órba, credință-mi orbă-'a fi,
Pe Mohamed prorocul zmerit eu voi sluji,
Că mi-a redat un tată, când doui perd eu acum. —
Cu voia Dumitale mă pregătesc de drum.

(Ese.)

SCENA XIII.

Precedenții fară Petru.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ana.

Nu ceri să ți-l plătescă, să schimbī un fiu pe banī,
Orī nu e obiceiul la scumpiī musulmanī?
Orī numai pentru fete sunt gata a plăti?
Pe Blanda n'o mai duce, decī pāgubit vei fi.
Acuma ar fi ceasul in sac a mă lega.

(Ia un revolver. Golan asemenea.)

Ce vrei cu revolverul? Cu el nu te juca?

Golan.

Pe drum il iau cu mine și vreau a-l incerca,
Dar tu, tu nici odată nu te-ai deprins cu arme,
Ia séma ca pistolul, vieța să nu-ți sfarme.

(Trage asupra ei.)

Ana. (Ișlim sare intre ei. Ana sē feresce)

Nedibăcīi ca ș'asta nu sunt așa de rare,
Și eu ca o femeie, ce simte-amenințare,
Cu 'nctul de cu vreme cum veđi m'am preparat,
Periculos pistolul de plumb l'am descărcat.

Dar étă revolverul, ce eu în mână țin,
Cu praf și sése plumburi, precum se cade'-i plin.
Efendi nu te-opune, mă lasă să-l invet,
A nu trata femeia cu bărbătesc dispreț.
E timp să caute ușa! N'o veđi? Ușa-i colea,
Ți-o insemnez c'un glonte, să n'o greșesci cumva.

(Trage asupra unei uși spre care apucă Golan de a 'ndăratele cu fața
ingrozită și cu ochii ațintiți pe Ana)

SCENA XIV.

Precedenții, Cordă, Blanda, Samoilă, servitori și popor.

Cordă.

Ce 'mpușcături năpraznic aici au resunat?

Ișlim.

Nimic nu-i! Revolvere de drum am încercat.

Golan. (amenințând).

La revedere Cordă, dar când ne-om revedea,

De asta încercare tu sémă îmi vei da.

Cortina.

In între-act.

Tablou vivant.

Ronđunica română, arangiat după textul declamat în scena I a actului
următor (III) de Samoilă.

ACTUL III.

Sceneria din actul II.

SCENA I.

Ana. Samoilă.

Ana.

Și spune-i Samoilă, că decă n'a veni
De mórtea mea grăbită el vinovat va fi,
Și spune-i, c' inc' o dată în ochi vreau să-l privesc,
O urmă de iubire în ei să mai gădesc,

Doios de îi vei spune, urgia-i sa 'mblândi,
Și făr să-și ia adio nu va putea porni.
Er decă 'n cerbiție neîmpăcată-'a sta,
Tu lui Ișlim îi spune, c' amar l'oi blăstema,
Că fără de adio îl ia pe fiu meu, —
S'ajungă ca și mine d'o miă orî mai rău,
Pe Petru să 'ndrăgescă, cum drag eu l'am avut,
Și tot precum acuma pe el eu l'am perdut,
Și el să-l depărteze, cum eu l'am depărtat,
Și să-l instreineze ca mine prin pecat,
D'ar vina lui să fiă d'o miă ori mai grea,
Decum a fost greșala de neertat a mea.

Samoilă.

Te mângăia cocónă, eu sciu că n'a pleca,
D'isprăvile române când dēnsul va afla. —
Brăila sta in gróză, căci Turcul cel vrăjmaș
Din vase oțelite țintea spre cel oraș,
Dar tēnărul Murgescu cu flota romănescă
Sē pregătia in taină la faptă vitejescă.
Pe mica rondunică o ia ș'o premenesce,
La lupta uriașă cu tóte-o pregătesce.
Și plécă intr'o nópte spre naia blăstemată,
Ducēnd o ploscă plină cu mórte încărcată.
Și când ajung aprópe de dujmănescul vas
S'aude de pe naie al caraulei glas,
Murgescul îi răspunde, răspunde și zimbesce
Și spune caraulei, îi spune pe turcesce,
Minciună de Păcală, că-s Turci și că ei vin,
La postul lor pe naie cu chef de la Măcin.
Și Turcul amăgitul îl crede ne'ndoit,
Nu scie că sub naie torpilă s'a vîrit.
D'abia când rondunica tiptil s'a depărtat,
Un glonte caraula spre ea a descărcat;
Târđiu, căci Românașii o sîrmă incordase,
De gróznică mașină și sănētoși scăpase.
Acum o lovitură, torpila prinde foc,

Ura! dușmanul strajnic dispăre stând pe loc,
Să surpă, șovăiește, troznesce și plesnesce,
In valuri să cufundă și numai țendre este.
Când îmi aduc a minte, mă trece un fior
Șalupa românească a 'nvins un monitor.
Și pavilonul mândru desprins de pe catart,
Ne-'a fi de amintire cătușei, ce am spart.

Ana.

Ferice de Brăila, d'obuse a scăpat!
Pe mine astă scire puțin m'a mângăiat.

Samoilă.

Mă duc să-l chiem cocónă, și va veni cu mine,
Să veđi, că își ia séma și tot cu noi remâne. (Ese).

Ana.

Ce-i asta, Dómnne tare, așa de m'am schimbat?
Eu p'a lui Arbur' Magda credeam să 'ntrec odat'!
*) Pe Magda sóța tat'seu la crâncena bătaia,
Lucindă printre cete ca luna cea bălăia
Pe cerul nori când fuge și stelele 'nvălesc,
Lucindă dar turbată de ferul păgănesc,
Ce la pământ dobórá pe hatman tată seu,
Turbată de-ii omórá și-ii măcelesce réu. —
Serbarea de isbëndă, ce țara intrunesce
Pe Arbure la masă cu jale proslăvesce,
Dar Vodă-aprins sé scólă și strigă cu mâniă:
Viteji ca dânsul număr, nu unul, nici o miță,
Ci sute și mai sute de mi, ce-avem acum.
Vedut-ați voi la naiba o mumă de Român,
Un ticălos să crească, un fiu ce ar tînji,
Ca Arbure 'n bătaie turbat un leu a fi.
Aicea étă Magda, la ást banchet venită,
Să scólă și respunde: „priviți cupa-mi cernită!“
Ș'aruncă un cap pe mésză, ce picură de sânge, —
«Când țera e ferice, nici Magda nu mai plânge, —
Și Magda bea și étă de mine-adus pahar.»

*) După P. B. Hașdeu.

Și tórână, bea pelinul din capul de Tătar —
*) Și de la Cozia fata, pe mândra și de frunte
Mai falnică și mândră, ca brazil de pe munte,
Credeam a o întrece, dușmani cum gonia
Și spada ca un fulger, în preajmă-i strălucia,
Ca trăsnetul, când codrul lovind cu strășnicie
Cu-un brâu de foc incinge, schimbându-l în câmpie,
Așa din înălțime se repeșia și ea,
Și hordele dușmane cumplit le măcelia.
Cum crângile-aprinse trăsnesc, plesnesc și crapă
Și gem și se frământă, ca un văjoiu de apă
Cu firea ntrégă în luptă, așa se chinuiau
În calea ei dușmani, ce sórtea-și blăstema. —
Da, da și de la Cozia cea fată a întrece
Credeam și totuși étă o inimă am rece,
Nu sunt ca ele fată, o blătă mămă sunt,
Tot la a mea odraslă mă pórta al meu gând.
Nu salt de bucurie, Români când înving,
Ci mă bocesc, perdutul pe fiul meu îl plâng.
N'astept de cât să vii, s'auđă al meu vers,
Să ducă 'n largă lume tiparul lui neșters,
Să sune, să-i resune în inimă mereu,
Un dor să îi deștepte de mine 'n peptul său,
De mamă sa ce-l plânge și neincetat îl chiamă,
D'unica 'n astă lume ș'a sa 'n vecie mamă.

SCENA II.

Ana, Blanda, Stefan, Mănescu, Córdă (în portul său obișnuit.)

Blanda.

Mănescu, scumpă mamă, inelul îți aduce,
Nu vrea în al său deget, zadarnic să mai luce,
Nu vrea de plâns o sórte ca să-mi croiască mie,
Un soț lipsit de merit și fără țel să-mi fie,
E amărit de starea, ce sórtea i-a croit,
Să se 'ndeletnicescă în gol păpușerit

---

*) Veđi Fata dela Cozia, dramă de Iuliu I. Roșca.

Ana.

Om inimos el este, e rău să uite dar,
Că nu tu ești de vină d'al său destin amar.

Mănescu.

Da mamă, ai dreptate, nu Blanda e de vină,
Că-o sarbedă vieță ursitele-mi destină,
Și de-i aduc inelul, nu vreau s'o pedepsesc,
Ci d'o vieță secă dator sunt s'o feresc.
Acum ori nici o dată, norocu-mi suridea,
S'arăt cât sunt de vrednic de scumpa țera mea,
Că 'n ora cea supremă să-mi vërs sângele sciu,
Ca de mărirea-i sacră inșetoșat un fiu.
De prunc visat prilejul amar m'a inșelat,
Și astrul de pe ceru-mi a-apus, s'a 'ntunecat.
In nóptea disperării nu pot pe Blanda duce,
A dëensei sóre încă nu-i stins, încă-îi străluce.

Corda.

Amorul, căpitane, legat de vitejie
Ca 'n peptul Dumitale, e rău, de e, să fie.
Orî nu e vitejie și nici amor nu este,
De care datorința-ți de om onest tinjesce?
Ambiția să fie, ce ghiarele și-a 'ntins,
Fidelitatea sacră din inima-ți a stins?
D'a fi o vanitate ce mintea-i retăcesce,
Și sufletu-i cuprinde, și inima-i răcesce,
Atunci să plângi copilă și să te tânguesci,
Că om nedemn de tine, un vanitos iubesci.
Ear dacă numai scârba, c'aici la-a vóstră vétra,
S'a ridicat din spuză aceia négră pétra,
Ce pare că ambiția in glod a prăvălit
Ambiția unui popol la dreptul de trăit,
D'a fi ca astă scârbă d'un vëndător infam
La pas de disperare a 'mpins pe căpitan,
Atunci îi spui, că altul nu e al Blandei tătă,
Cât mine, ce-a mea țera iubesc ca nici o dată,

Și decă de relege silit m'am lăpădat,
De vîndător o haină eu nu am imbrăcat.

Mănescu.

Te rog să-mi dai ertare, de nu-ți vorbesc pe plac,
Cu proselit un tată, eu n'ași sci ce să fac,
Cui dragă-i este țera, cu tot ce-i 'n ea iubesc,
Și legea-i părăsită din nou mărturisesce,
Când sôrtea îl aduce acas' lingă ai sei,
Pe cari 'n părăsire, să-i lăși, dór' nu mai vrei.

Ana.

Te rog fi cu 'ndurare, te lasă de zorit,
Ce va mai face Córdă, nu-i încă hotărit.
Petrică ca și tine de furii sbiciuit,
Toiag își pregătește, toiag de pribegit,
Și de pripas un tată e gata a urma,
Silit dar este Córdă pe el a nu-l lăsa.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Córdă.

Ba, decă el mă lasă, de ce să nu-l las eu?
Ear noua mea relege nu vroi să schimb din nou,
Nu sunt un plop ce vîrful își plécă spre pămînt,
De câte ori îl bate puterea unui vînt.
D'întăia 'ncovăiere d'abia m'am ridicat,
De m'ași pleca, m'ași frînge, așa-s de incleștat.

Blanda.

Pe marea cea turbată când te credeam perdut,
Săgétă ca ș'acuma 'in pept nu am avut.

Córdă.

Să nu-ți mai sângereze săgéta 'n sênul tîu,
Mă duc din nou in lume, pribeg să fiu din nou.

Ana.

Și vei feri pe Petru de rele printre Turci,
Căci la Ișlim acasă, tot unde-ai fost, te duci.

Córdă.

Ba nici Işlim la vatra-i, nici eu cu el mă duc,
Işlim pe calea luptei, pe alt drum eu apuc.

Mănescu.

În locul Dumitale sciința mă-ași păstra,
Români de omenie in țără-a vindeca,
Muscalul și păgânul, n'au zor de Dumniata . . .

Córdă.

Uşor, cu vârful limbei, vă este-a judeca,
Din vânt cu vorbe prinse o lume-a răsturna.
Ce sciți de datorința a unui om cărunț,
De sfânta legătură a unui dat cuvânt?
In armia turcescă ca Turc eu sunt jurat,
De mă-ași călca cuvântul, ași fi prea vinovat;
Nu am să taiu cu arma, și ce voi săvârși,
Spre binele dreptății voi stărui a fi.
Sperjur numai atuncea ar fi ca să mă fac,
Cu astfel de 'njosire p'ai mei d'ași sci să scap.
Acuma încă Turcul e-al nostru suzeran.
Muscalul ni-este noue, ca densusului duşman ;
Pe Turc cu-a mea sciința deci decă îl servesc
Un viitor și vouă mai bun vă pregătesc.

Ana!

Ş'apoi o stare ntrégă la Turci agonisi,
De ea nici că se póte așa d'o dat' lipsi,
Pe Blanda împreună cu căpitanul brav
Nu póte să îi lase, tărându-se in praf.

Mănescu.

Cocónă astă vorbă. . . .

Ana.

Nu-ți póte fi pe plac,
Dar numai datoria, rostuidu-o, imi fac.

Mănescu (ese.)

SCENA III.

Precedenții, fără Mănescu.

Blanda.

Ah, mamă! Astă vorbă mai bine nu rostiai,
Cu dragoste mai mare o mamă de-mi erai.
P'instreinatul tată nu pot să-l contradic,
Cuvântul când îi-e totul și eu nu-i sunt nimic;
D'ambiiție când spune și vanitos îi ȃice
Mănescului când cere din colb să se ridice;
Dar mamă, Dumitale, urit ȃi-a resărit
Eroicul lui suflet in praf d'ai tăvălit.
Mănescu nu e omul la banii a se gândi,
Chiar mai lipsit cum este, de tot serac d'ar fi!
De ce dar mamă dragă d'avere i-ai vorbit,
Și fără nici o milă așa l'ai umilit?

Córdă.

Nu dispera copilă, Mănescu-'a reveni,
Departe de aicea pe mine când m'a sci,
Și când va fi el sigur, că nu voi mai putea
A vóstreii fericire in cale a mai sta.
Golan nu mai e 'n vorbă, eu aȃi vė părășesc,
Mănescu nu vė lasă, să veȃi, că nu greșesc.

SCENA IV.

Precedenții. Golan.

Golan.

Opinia obștėscă, ca 'n Roma curtisana
Aȃi miserere cãntă, ér' mâne hosiana!
D'o plebe furiosă alalta-erii gonit,
La laudele preseii aȃi ér am revenit.
O prevedere rară in mine-au cunoscut,
Ș'afacerile țereii, ér' mi s'au increȃut.
Un post de medic Córdă îți avisez de vreai,
Familia-ȃi cu tine d'aicii indat' s'o iai.
Dór' simȃi vr'o supėrare? Uimit de ce imi stai,

Oferta-mi serioasă ca să primesci nu vrei?
A Tomei necredință pe semne te-a cuprins,
Mai marele să-ți fiu eu, orî pré te cređi distins?
D'o ură neinpăcată in contra ți sunt cuprins,
Din ochi să-mi piei, să . . . . .

Córdă.

Destul! Din casa ta voi merge,
Pe pragul uşei tale de praf și glod m'oi sterge,
Dar încă am cu Ana deplin să mă 'nțeleg,
La cale să pun tóte, d'aici pân' să nu plec.

Ana.

Da, vină și promite-mi, de Petru că vei sta,
Și ca un bun părinte lui ajutor vei da.

Córdă.

Pe min' mai mult de Blanda, de fiă-mea mă dóre,
Șași vrea, tot ce-o privesce, acum să se măsóre.
De mult ce părăsirei nepăsător am dat,
Să regulez acuma, mă simț indatorat.
Din bani-mi să-i fac zestre și alte ce să cere,
Să fiă căpuită cu scule și avere.

Ana.

Hai vină și tu Blandă, să-l rogi și tu pe el,
De Petru să 'ngrijescă orî cât de puținel.

Golan.

Plecați! dar omul ăsta aicea să mai stea,
Să stea, d'o faptă négră, el sémă ca să-mi dea.

Blanda.

Vin' mamă, vină, vină, vin' să ne pregătim,
Noi doue 'n părăsire pustiă să trăim.

(Ese.)

Ana.

Da, mergem Blanda mergem. Pe Petru am chemat
Și totuși nu mai vine, ce s'a fi intêmplat?

(Ese.)

SCENA V.
Golan. Córdă.

Golan.

Soția-ți și cu tine curând v'ați împăcat,
La o frumoasă muncă voi mânilor v'ați dat.
Privesce plumbul ăsta rotund și mititel
Era să mă repună prin mână de mișel.
Arcașul nedibace de voi a fost plătit,
Cum flinta-mă din părete deplin mă-a dovedit.
I-am constatat calibrul și peste asta vęd,
Că țeva-i e mânjită, deci sigur e ce cred.
Tu Córdă-ai pus la cale pe Ana, tu îi dai
Prilej să tragă 'n mine, tu mórtea mea o vrei,
Căci Ana mă iubesc, așa, călău, să sci,
Cum m'a iubit nebună și cum mă va iubi.

Córdă.

Mintesci ea te urăsc pe tine om stricat,
Și-ți blastemă amorul abject și blăstemat.
Ș'asa să sci Golane, că de vei cuteza,
Să te atingi de ele, de ea și fiă-mea,
Orî cât te cređi de mare, orî cât de general,
Nu vei scăpa de mine și biciu-mi triumfal,

Golan.

Atâta cutezanță de unde-ți izvoresce,
De te restesci la mine mai mult ca pe turcesce?
Ai auđit de Plevna și de Osman pașa,
Colónele muscale silind pe loc a sta?
Și cređi pe istovite a Rușilor putere,
Și cređi că cu Muscalii și România pîere?
Părere rătăcită! Te 'nșeli și tare încă!
Și chiar de-ar fi minunea Osmanul să invingă,
E timp pân' să ajungă pe solul românesc,
Ear ađi când șovăesc triumful muscălesc,
De noi și-aduc a minte și-s siguri, că vom fi
In stare la o laltă pe Turci a birui.

Poporul și cu Vodă n'astăpta alt ceva,
Cât arma românească prin Turci a fulgera,
Veți ați in țera noastră din nou suntem stăpâni,
Cu Ruși in alianță vom bate pe păgâni.
Fi mai domol cu vorba, ori vreai să te-arestez,
Ori armelor de țință sub furci să te așez?

Córdă.

Bătut e dar fălosul și cere ajutor?
Acuma dar Românul nu e resvrăitor,
Când Rusului ajută pe suzeran să n'vingă.
Și-i liber să s'arete viteaz și in opincă?
Boerule ia séma, d'a fi cum cređi c'a fi,
Cu armele d'osindă netam nu te grăbi;
Ișlim ca om cu minte, spre siguranța sa
Mă-a spus tot ce te légă cu noi pe Dumniata.

Golan.

Mă légă? Ce mă légă? Dór viza ce i-am dat
De liberă intrare, căci el nu a intrat
Așa ca tine 'n rasă, călugărescă négră.
De tine nici o viză, nimica nu mă légă.

Córdă.

Ișlim iscălitura, ce ȃici că iș ai fi dat,
Cu mare ingrijire Golane a păstrat.
Pretinđi că e o viză, să fiă dar așa
Destul că și pe mine, să sci, sub scut mă ia.

SCENA VI.

Precedenții. Ișlim. Petru.

Ișlim.

Ai revenit? Noi mergem, urgent sunt rechemat,
Ca să vă ȃic adio puțin timp mă-este dat,
Dar sunt convins că érași cu toți ne-om revedea,
Osman e 'n pregătire a trece Dunărea.

Golan.

Din contra, noi vom trece veđi, Dunărea cea lată,
Speranța revederei ne este dar fondată,
Dar' pân' la revedere, te rog, puțin să stăm,
Afacerea pendintă, e timp să terminăm.

Ișlim.

A noastră invoiélă de tot s'a deochiat,
Nimica nu mai este de ăis, de terminat.

Golan.

Voiesc o trébă mică formal ca să sfêrșim,
Te rog pentr'o clipélă afară să eșim.

Córdă.

Ba stați numai aicea, cu Petru amêndoi,
Remas bun să le ăicem, la dame mergem noi.

Petru.

Nu știu ce hotărîre mai bună ca să iau,
Au nu va fi mai bine tot cu ai mei să stau?

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ișlim.

Ce, nu mai vrei cu mine acuma ca să vii,
Oștirea otomană când cu noroc o sci?
Imi pare rău și totuși, nu pot să te rețiu,
D' ei merge cu Români tot demn ești al meu fiu!
Deci du-te de impacă pe mamă ta mihnită,
Cred că-om sfêrși aicea noi doi într'o clipită.
Pe tine frate Córdă, te rog, ca să prepari,
D'a noastră cale lungă doi ageri armăsari.

Córdă.

Hai Petre, hai să mergem. Adio generale,
D'acuma se desparte in doue-a noastră cale.
Dec' ar fi fost să-mi fiă d' onórea mea ertat,
Acum și eu mai bine cu voi, veđi, ași fi stat,
Măcar, că generalul deschis mă amenință,
Că e decis să-mi facă de mórte o sentință.

Golan.

Fi bun, te rog, sfîrșesce, nu am eu timp pustiu,
La Vodă peste-o óră va trebui să fiu

De față la tractarea, ce Rușii ne-au cerut,
Permis nu-mi este dară, să perd nici un minut.

Córdă.

Mă 'nchin cu plecăciune înalt Măriei Tale,
Ear' decă întâmplarea ne-'a imbină vr'o cale,
Dea Alah, plin de fală și demn să te gădesc,
Ca p'unul ce ridică triumful românesc.
Dar mult mî-e tēmă mie, mai rău să nu ajungeți,
Căci patimile vóstre nu știți să le înfrângeți.
De ași avea putere la fire să vă schimb,
Lui Alah jurămēntul l'ași părăsi de strēmb.
Unică-mi mângăiere, că nu pot reveni,
E numai, c'a mea trudă zadarnică ar fi.

(Ese.)

Petru

Mai mult d'o picătură nici eu nu prețuesc
În valurile nații cu cari eu plutesc,
Și totuși am simțirea, că decă ași lipsi,
Scădere cât de mică în matca lor ar fi.
Pe slaba picătură, ce valul părăsesce,
Pămēntul fără de milă o sughe și topesce.

(Ese.)

SCENA VII.

Golan. Ișlim.

Golan.

Nu știu ca să înfrângem, ce patimi n'am putea
Când datoria-'a cere, a ni le desbăra!
Setos de bogăție eu erî încă am fost,
Ear ađi cu totul altul, schimbat e al meu rost.
Virtutea strămoșescă, ce simț ađi în viață,
Și 'n mine tot mai mare și tare se deșteptă,
Ba vęd, că mustul ferbe și 'n ale vóstre vine,
Cu datorii impuse stă ca să vă desbina.
Triumful României pe Córdă îl încântă,
Credința cătră țeră a Petrului ți-e sfântă!

Işlim.

Nu sci, că vinul ferbe, se turbură in bute
Când viţa infloresce? Nu sci că e mai iute,
Orî cât de vechiū să fiă şi cât de priticit,
De drojdiile gróse orî cât de limpedit?
Dar' orî ce vin se suga şi porii buţii umple,
Şi dógele streine lui i se fac mai scumpe,
Mai scumpe de cât viţa, de unde-i mustul său.
Ori cât el clocotesce s'astêmpără mereu,
S'astêmpără şi zace cuprins de cercul lat.
Ear' dógele 'mbibate de mustul lui curat,
Sporitu i-au buchetul şi încă îl sporesce,
Şi mai plăcut îl face cu cât se invecheşte.
Şi veđi la bêtărăneţe buchetu-i preţuit
Mai mult de cât tária, pe vrană ce-a eşit.

Golan.

A nóstră legătură, pe nume n'am să-i đic,
E de prisos acuma şi trebuie s'o stric,
Să-mî dai dară rěvaşul, ce eu am subsemnat,
Ca să-mî păstrez buchetul şi să remâiū curat,

Işlim.

Rěvaşul đeu cu grije in gént'am aşedat'
Credeam să-i iau folosul pe viitor vr'o dat,
Să-mî fiă la 'ndemână, când imî va trebui,
A nóstră pretinie in scris a dovedi.

Golan.

A nóstră pretinie in banî era tacsată,
Şi numai ruşinósă ar fi a ei dovadă.
S'o stingem de pe lume şi să o nimicim,
Căci şi făr' de dovadă amici putem să fim.

Işlim.

Nu đic, că nu să póte, đar' lumea nu pré crede,
De cât ce pipăiesce şi ce cu ochiū vede.
Pe drumul meu spre casă de m'or ameninţa,
Rěvaşul tđu, sunt sigur, d'ai tđu mă va scăpa.

Golan.

Ean veđi, ca a ta artă a nu-ți eși pe dos,
A nu-ți fi de vr'o potcă, pe când aștepti folos.

Ișlim.

Tu asta-mi spui de sigur, ca să te sciu de frică,
Dar' pré te 'ntreci Golane și pré vorbesci in pripă;
Și mie însă-mi pare, c'a fi sfârșit mai bun,
Făgășelor să stergem noi urma de pe drum.
Hai mergi și tu cu mine, hărtia să-ți predau,
De la ai tei adio, e timp, ca să mai iau.

Golan.

De la ai mei adio? Da cine sunt ai mei?

Ișlim.

De fiu și de soție, să sci, tu nu mai vrei?

Golan.

Ba vreau, de și de mine s'au rupt și lăpădat,
Nu ăic, că d'a lor ură, eu n'ași fi vinovat.
Mi-oî ispăși păcatul, d'ar fi chiar cu regret,
Ca să-mi păstrez buchetul l'al națiî banchet.
Acum să plec dă-mi voie, ér pân' voi reveni,
Te rog, s'aducî rêvașul, aici a-l nimici.
Ca eu plătit de tine, de mine tu să fi.

(Ese.)

SCENA VIII.

Ișlim, mai târđiu Córdă, apoi Samoilă.

Ișlim.

Nu am de răfuélă nici de resplată vreme,
Dar' n'am să uit de plată Golane, nu te teme.
Sunt sigur că acuma cea géntă-mi rescolesce,
Să căute rêvașul, să-l ia, decă-l găsesce.
Dar' nu-s cum dênsul crede c'o minte din bazar,
Hărtia e la Córdă, grijită 'n buzunar.

Córdă (a intrat)

La mine e rêvașul și m'arde ca și focul,
Mě tem, să nu-mi pirléscă și pielea și cojocul,

Căci gura-mi păcătosoasă mă luă pe dinainte,
I-am dat să înțelegă cu nesărata-mi minte,
Răvașul că l'ar perde, Români de l'ar sci,
Și că-l păstrăm cu grije, de scut a ne sluji.

Ișlim.

Veți ca să ne slujescă, nu-i vreme de perdut,
Cel pașaport al Rosii de termin n'a trecut;
Putem pleca cu trenul, așa cum ne găsim,
Putem tot ce-i al nostru aici să părăsim.
Să dicem dar' adio la damele din cas;
Ear' pentru general eu o vorbă am să las,
La hanul meu să viiă, să-i dau ce i-am promis,
Așa mai multă vreme s'avem noi drum deschis.

Samoilă (intră.)

Ce pacoste grozavă și ce grozav sfârșit!
Mai bine nici o dată stapên n'ași fi găsit,
Stapîn ce-și lasă legea și tot n'o părăsește,
Cât unul ca și altul cu scârbă îl privesce,
Și dice că-i un taler prelins cu doue fețe!
Hulit s'ajung acuma, hulit la bătrânețe,
Călău să-mi dîcă mie și slugă la spion,
D'un ucigaș pe plată să-mi facă mie svon,
Și să mă ocolască ca p'un lovit de ciumă,
Să fugă toți de mine, a naibiî próstă glumă,
Să fugă când Români s'avântă cătră sóre,
Pe culmea libertății cu aripi tari să sbóre;
Și eu tot próstă slugă, silit pe alți să spăl,
De nu vreau să m'ucidă, ca p'un lingău cățâl.
Să merg la Turci in lagăr, să nu dic aferim? —
Viéta de ni-e dragă e vreme să fugim;
Asupra-ne o lume intrégă s'a sculat,
Pe noi ca să ne taie turbată s'a jurat,
Și strigă, strigă, strigă p'inalt Măria Sa
In case ca să intre lor voie să le dea.

Córdă.

Cu doue fețe taler, așa ai cutezat
Să mă numesci pe mine, ba și spion spurcat?
Te vîd de gróza morții cuprins și aiurit,
Și-ți ert nesocotînța cu care ai vorbit.

Samoilă.

Ba ȕeu nu-i nici o glumă de grózá când sughiți,
Când te 'mpresórá-o haită de ómenî resvrătiți,
Cu pumnî și cu ciomege spre tine ridicați,
Cu buzele 'ncleștate, cu ochii-invăpăiați,
Cu vocea răgușită, cu fețele de céră,
Cu blesteme în urmă-ți și vorbe de ocară.
Aicea la feréstră poftiți, ca să-iî vedeți,
Și Domniavóstră gróza a sci ce e, de vrefi.

Ișlim.

Mergi, spune la cocóne, remas bun să ne luăm,
La dênsele n'odaie, dorim ca să intrăm.

Samoilă.

Ba vreme să nu perdem, ci să ne strecurăm,
Să căutăm scăpare pe ușa de din dos;
De vom mai sta aicea vom sughiți din gros;
Indat' ce generalul a casă va veni,
Potopul cel d'afară spre noi se va porni.

Córdă.

Te muștră consciința, te muștră ne'ncetat,
Și cunoscut îmi este de mórte al teu păcat.
Hei spune-mî drept în față, cocóna te năimi,
La pîndă a te pune, pe soțu-i a lovi?

Samoilă.

Nu-i drept, și cine ȕice, cocónei e dușman.

Ișlim.

Hai, du-te, ne anunță și nu mai fi guran.

(Samoilă ese. Ișlim merge la geam.)

Să 'ngrășă tréba frate, veđi colea cap de cap
Să 'ndésă, ș'astă plebe ȃeu ne va fi de hac.
E ager generalul, căci étă, ce gonaci
A strins in jurul nostru, tot capete de draci !
Rěvașul nu ne scapă, perdut e-al nostru steag,
De géba spre cetire l'am fluștura 'n vileag.
Și veđi Golan cu drept e așa de furios,
Soția déc' îi dete d'asasinat ponos.
Ca de spion amice de noi și-or bate joc,
Amarul însă este, că nu-i fum fără foc.

Córdă.

Veđi, sórtea căte-o dată mai scie de dreptate,
Când la a mea peire pe tine-mi dá de frate.
Tu m'ai silit d'a órba la dejositul grad,
Cu mine împreună și tu vei měrge 'n iad.

Ișlim.

Eu temerea acésta cu tine nu impart,
Căci n'am ajuns la gardul, ce-i vorba, că e spart,
Ba simț chiar bucurie ; orî cât te vor suci,
D'acuma înainte intreg al nost' vei fi.

Córdă.

Se va 'mplini chizmetul, pe cale strîmbă, dréptă
O mórte și pe mine, o singură m'aștéptă.

SCENA IX.

Precedenții, Ana, Blanda, Petru, Samoilă.

Ana.

Salvați-vě degrabă, cu Samoilă mergeți,
De plebea furiósă cărările vě perdeți.
De veți mai sta aicea, nu-i cale să scăpați,
Și prin zăbava vóstră pe noi ne-amenințați.

Blanda.

Ah tată, fiiă-ți milă, mă cruță, du-te fugi,
De te vor prinde tată, rușine îmi aduci.

Petru.

D'abia îmi alinasem de fiu a mea durere
Prin bucuria mare, că patria mă cere,
Ca numelui de clacă, ce port eu fără drept,
Acum mi-e dat de fală resunet să deștept,
Și étă mă d'isnóvă cu glod amenințat,
Ca și pretinsu-mi tată, spion a fi chemat.

Blanda.

Ah și a mea speranță Mănescu că s'a 'ntorce,
Din nou in disperare și jale să preface.
Nu-i timp de pregetare, fugiți și ne scăpați.

Córdă.

Da voi, ce dice Ana, aici puteți să stați?

Ana.

Stăpână sunt pe casă, dela părinți e-a mea.

Córdă.

Mă tem in judecată Golan să nu te dea.

Ișlim.

A mea părere este, aici să stăruim,
Căci pe Golan d'al nostru putem să dovedim;
Silit e să ne scape, orî va peri cu noi,
Căci ađi e vai in țeră de vîndători ciocoi.

Ana.

Dovadă, ce dovadă și cui îl dovedii?
Chiar de-o aveți inscrisă, mai bine-i să fugii,
Dovada să o duceți spre siguranța noastră,
Când îmi va fi de lipsă, să cer hărtia voastră.
Dar' cred c'al României protector m'a feri,
Pe soțu-mi, stîlp al țerei, de voie-al nimici,
Destul, Golan să scie, că-l țen de pept, va fi.

Córdă.

Așa e coconiță, nu poți ca o Româncă,
Să sapî un stîlp al țerei, ce soț îți este încă.

Işlim.

Să dicem că cocóna cu minte-a chibzuit,
Tot să fugim acuma de u n'ar fi nimerit.
Poporul să reclame, de general e 'mpins ;
Revaşul, ce l'ar vinde, 'napoi mi l'a pretins,
Nu i-am făcut pe voie, acum ca să mi-l ia
A început cu arme aşcunse-a să lupta.
La pörtă stau năimiţii, vor a ne ciomegi,
De am eşi din curte, nu am scăpa de vii.

Petru.

Mai bine mort de gióga cât mırşav pânditor,
Spion de cât să-mi dică, mai bine voi să mor.

Samoilă.

Atunci Mihai Viteazul ca şi un leu răcniã,
Spre vatră şi soţie de cât lor pas a da,
Mai bine mor cu dila de gióga lor turtit,
De cât să-mi ducă mila, mai bine mor jelit.

Işlim.

Tu eşti rescopt la minte, de-mi cânţi aşa ceva;
Prin mörte vitejescă pe nimen n'om scăpa,
Căci arma tăietóre, dovada de tractat,
De pe cadavrul nostru întâiu ne va fi luat.
Spre vatră şi soţie duşmanul óblă cale
Şi-ar face şi-astă casă, ar fi un cuib de jale.

Petru.

Dar' eu n'am trup şi suflet şi nu le pot jertfi,
Apărător al casei, al cinstei ei a fi?

Işlim.

Primesce dar' revaşul, e armă 'n iad călită,
Fereşte-ne cu asta d'o stare ingrozită.

Petru.

Eu să vă scap cu arma ce dracul a călit?
In tată meu să da eu? Mă şi pré încáinit!

Córdă.

Dar' óre să inhidem noi ușa de intrare,
Când casa e a Anei, n'am fi cu drept in stare?
Și decă generalul venind s'ar incerca,
Ca un stăpên al casei intrarea a forța,
A legei ajutore cu dênsul ar veni
Și ni s'ar da prilejul atunci a-l dovedi.

Ana.

Golan așa se pare, că țera și-o vindea,
Prilejul de trădare de nu îl mșela.
Acum e pus in fruntea mișcării de scăpare,
Și trecere și vadă la Domnul țerei are,
Nu vroi decî ca să-l perdeți și s'amănați așa
Neatêrnarea țerei, ce stăm a câștiga.

Córdă.

Cât e de înțelptă cea vechie dicetóre :
Ca să-și ascundă gândul tot omul vorbe are.
Neatêrnarea țerei, ce mult îți este dragă !
Și cređi că adevêrul in sêmă nu se bagă ?
D'o dat' a ta viéță cu-a nóstră d'ai lăsa,
Pe lupul têu vorace in leu n'ai preschimba !

Ișlim.

Așa ȃeu, e mai lesne cu lupii a urla,
Cât colții lor din gură cu pumni-a sfărîma.
Veđi coconița nóstră cât este de gelósă,
Ca să ne scape teaferi din cursa cea spinósă.
Mî-am amintit d'o vreme a casă la Bosfor,
Ce mî-a aprins in suflet văpaele de dor,
Călduri de revedere aicea m'au mánat,
Ca să mă simț acuma de ametelă luat.
Ici am să mor cu tine, să-mi spal a mea rușine,
Că ți-am trimis arvună dela Bosfor suspine.

Córdă.

Gâtlej de vălvătae aprins d'arțag nespus
Dela Bosfor aicea cu mine am adus.

Pe cale scrumul negru s'a stins și a sburat,
Și firea-mi tótă, tótă cumplit s'a 'nfiorat.
Arțagul ér' îmi vine, femea te-ași lovi,
O mórte că ne-așteptă pe toți, de nu ași sci.

SCENA X.

Precedentii. Un pehlivan.

Pehl.

A casă-i generalul?

Petru.

Ce vrei cu al meu tată?

Pehl.

Vreau să primim porunca, ca să sfișim o dată.

Ișlim.

Sfêrșesce și te cară.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pehl.

Pe tin' nu te întreb,
Ca să stîrșesc, îmi pare, cu tine am să 'ncep.

Córdă.

Incepe de ți-e dragă vieța pehlivane.

Pehl.

Eu unul cu ciomagul, voi doi cu yatagane!
Dar, ean, poftiți afară.

Ana.

Te cară de aici!

Pehl.

Cocóna are-o limbă, ce taie ca un brieiș.

Petru.

Cum îndrăznesci Române, obraznic ca să fi?

Pehl.

Vorbesc pe românesce, căci mulți suntem, să sci.
Pe mâna-mi dă-mi spioni de Turci, ce stau colea.

Petru.

Acum ai spus destule, acum să plecî de grabă,
De unde nu-ți perđi plata, și n'ei fi om de trébă.
(Ese.)

Pehl.

Ba veđi, sunt om de trébă, nu joc eu d'a perduta,
Păi, unde s'a dus miă, hai ducă-să și suta.
(Ese.)

SCENA XI.

Precedenții fără (Pehlivan și Petru,) Mănescu.

Mănescu.

Aicea-s dragă Blandă, la voi am alergat,
Să îți recer inelul, nebun ce ți-am redat.
Ađi vesel e Românul și vesel sunt și eu.
Ce am dorit cu rîvnă, ne dete Dumneđu.
Săgéta românescă din tolbă a eșit
De minunatul sboru-i o lume s'a uimit.
Să 'nalță tricolorul și buciumul răsună,
In taină să 'mpletesce vitejilor cunună.
Nicopolu-î 'n ruine. Osman s'a întărit
La Plevna și reține pe Ruși ca și un zid.
D'a țarului poruncă, să ia cu orî ce preț
Acea întăritură, își rise-Osman semeț.
Asaltul ce 'ncercară zadarnic l'au 'ncercat
Muscalii, miî de ómenî o armîe au prădat,
Acum și-aduc a minte, că brațul românesc
Le-ar fi de folosință, și ajutor cerșesc.
Al Rosiî cel falnic, măritul împărat
Prin grabnică scrisóre pe Vodă a rugat
Din óstea-î să trimită un regiment cu zor,
Nicopolul s'ocupe, lovit de noi cu spor.
Și tocmai regimentul, in care-s căpitan,
E destinat să trecă hotarul la dușman.
Mirésa mea iubită adio eu îți dau,
Inelul de logodnă in schimb dă mi-l, să-l iau,

Să-l port, să mă ferescă d'o mórte de mişel,
Să-l port să-mi strălucescă un viitor in el,
Şi ca in bazma vechie la luptă să-l privesc,
In strălucirea-i sfintă tărie să găesc,
Şi până când in deget inelu-ţi va luci,
Să sciu că sănătósă şi cu credinţă-ei fi.

Blanda (dând inelul).

Inelul tĕu şi mie, când îl privesc să-mi spună
Cu scurpa-i strălucire de tine veste bună,
Ursitele 'mpăcate de aur fir să-ţi tórcă,
Ferice să conducă in port pe a ta barcă.

Mănescu.

Adio Domniavóstră la toţi, la toţi vĕ spui,
Prilej de neplăcere nu pot da nimenui.
Adio scumpă mamă, cumnat, adio tată,
Rĕmâi mai bin' cu Blanda la strămoşesca-ţi vetră.
Adio Dumitale efendi strălucit,
Plătesce remuşcarea, ce astăđi ai simţit.

Işlim.

Aşa vĕ vine vouĕ, 'nălţaţi de un avĕnt,
Să cereţi proseliţi, să schimbe al lor gând,
Cuvĕntul să şi-l calce, de voie ce l'a dat,
Să părăsescă steagul, sub care a jurat,
Trădare ruşinósă ar fi, să fac aşa,
De vĕndĕtor un nume chiar voi cu drept mĭ-aţi da

Córdă.

Afar' o lume cere, să fim in ţepe traşi,
De-am abjura coranul acuma am fi laşi,
Aşi vrea să stau aicea ruşine de n'ar fi;
O datorie cere prin glótă a rezbi,
Să merg la vatra ceia cu bine unde-am fost,
Să mă lipesc de ţĕra, ce-mĭ dete adăpost,
Şi să urmez p'acela, ce ca amic iubesc,
Şi incercat ca dĕnsul in lume nu găesc.

Nu m'ispiti, mai bine intinde mâna ta
P'Işlim ca şi pe mine d'aici a ne scăpa.

Mănescu.

Da cine vă reţine?

Samoilă.

Poporul aţîţat.

(Ese.)

Mănescu.

D'aceia atâta lume la porţi s'a adunat?

Blanda.

Pândesce ca să éşă.

Işlim.

Voieşce-a ne repune.

Córdă.

Şi mâna p'o hârtie, ce eu păstrez, a pune.

Ana.

Mănescului răvaşul vă sfătuesc, a-l da,
Aşa cu vinovatul d'o dată veţi scăpa.

Mănescu.

Da, scap o lume 'ntrégă de făcători de rele,
Căci cerul mi se umple cu miî şi miî de stele.

Córdă (dă răvasul.)

Aicea e răvaşul, Golan când va veni,
Un scut şi apărare in mâna ta va fi.

Ana.

Da, da de apărare nu de atac să fiă
In mâna lui Mănescu otrava din hârtia.

Işlim.

De vrei viaţa noastră in adevăr să scapi,
Tărie bărbătească tu trebuie să aibi.
E să păstrezi răvaşul, d'a fi ori ce ar fi,
Să nu îl dai din mână, scăpaţi pân' nu vom fi.
Viaţa ţi-e 'n pericol, dar tot o dat, feresci,
Onórea unui nume, deprins să-l proslăvesci.

Mănescu.

Am înțeles efendi, cuvântul am să-mi știu,
Ca un Român de trebă și ca un vrednic fiu.

Blanda (agitată).

Mănescule refuză! Ah, nu știu ce vorbesc,
Să scapi pe al meu tată, e rău să te opresc!
Și să te știu 'n pericol, nu pot, că mor, d'ași ști
Ha! mie dă-mi răvașul, pe tatăl a scuti.
Vedeți, a mea viață ar fi frumos jertfită,
O mărte de mirésă, ca flórea e jelită,
Ba nici atât, Mănescu un mire tot va fi,
Victoria gelósă de el se va lipi.

Ana.

Cu lacrimi eu l'ași plânge p'un mire de l'ași perde,
Cu foc însă l'ași arde, Român de n'ar fi verde!
De-ar fi, să-l ved în stare, atunci să șovăiescă,
O fată când se 'ncercă pe el să 'nlocuască.

Mănescu (ridicând răvașul).

Aicea e hărtia, ș'aici va rămănea,
Când și-'a plăti valórea, numai din mâni voi da.

Samoilă (reintră).

Măria-Sa-i la pórtă și e voios de tot,
Cu-urale l'impresórá mulțimea de norod.
Trăiescă România și cei ce ne conduc,
La luptă pentru țéră și la isbinđi ne duc,
Să móră toți spionii să móră, móră toți,
Așa strig pehlivani, aleși patrioți.
Măria-Sa pe umeri de ei e ridicat,
Strigând in gura mare, ca să sfirșescă-o dat.
(Ese).

SCENA XII.

Precedenții. Golan.

Golan.

Poporul vė reclamă și voia le-o 'mplinesc,
Ar fi greșală mare, ca s'o nesocotesc.

Córdá.

Viéța nóstră dară de nulă-o socotesci,
Și pentru-o 'nchipuire ești gata s'o jertfesci?
Eu unul însă, află, de și mă sci turcit
Și n'am vr'un rang in lume, nici nume strălucit,
De-mi voi păstra viéța, mai mult voi atêrnă
In cumpăna istoriî, cât tu cu gloriã ta.

Golan.

Ce straniã tocmelã! stringi dafinî de băcan?
Dar nu uita amice, că ești la mine 'n han.

Córdá.

In génta-mi generale, te sciu, c'ai rescolit,
Rêvașul ce te-ar perde acolo n'ai găsit,
Și sigur ești acuma, că-l am in buzunar,
Și cređi să-l iai d'acolo, dar asta-i in zadar.
Ai adunat poporul și va veni să-ți cérã,
Sã îi permiti să puiã pe noi murdara-i ghêrã,
Dar séma ia-ți Golane, să nu te nșeli cumva,
Sã perđi, ce cređi de sigur in mânã a avea.

Mănescu.

Hãrtia ce cuprinde viéța séu peire,
O țen și o voi ține pán' l'a lor mênțuire,
Și numai mort din mânã me jur că-o voi lãsa,
Deci fã precum cu cale gãsesci Măria Ta.

Golan.

Ce próstã-amenințare, ce slabã nãlucire!
Vorbiți de par'că sunteți cu toți 'n aiurare!
Ce am eu cu poporul, nu sciți că-i suveran?

Ișlim.

Da, este, dar acuma ascultã de Golan.

Blanda.

Măria Ta! Vai tatã, nici nu sciu cum să-ți đic,
Cu mirele-mi 'mpreună și eu voiesc să pic.
Deci nu-i intinde cursã, nu poți s'ucidi pe toți,
Și chiar de-ai fi in stare, au mai vorbit și morți.

Córdă.

Măria ta Golane de géba vei răpi
Rëveşul; pân' şi morţi noi de chéză îţi vom fi,
Soşia-ţi e datóre cuprinsu-i a trăda,
Şi fiu teu asemen', decî nu mai pregeta.

Golan.

Ţifnescî ca şi un sérpe, un sérpe 'nveninat,
Să fiu hei pentru tine de Ana eu trădat?
Năpârcă, vëd că astăđi din mîni îmi vei scăpa,
Dar va veni o vreme când plata îţi vei lua.

SCENA XIII.

Precedenţi. Samoilă, mai pe urmă **popor, Petru.**

Samoilă.

Poporul de pe stradă a năvălit în casă,
Şi vine 'n sus pe scară de nimen nu-i mai pasă,
Ei đic, că generalul lor voie le-ar fi dat,
Să ia d'aici spionŭ şi să-iŭ ucidă 'ndat

(Popor se îndesă pe uşe.)

Vedeţi infricoşaţii aici au şi sosit
Şi gata sunt să 'ncépă grozavul măcelit.

Petru ('năduşit de mulţime).

Măria ta Golane pe mine mă jertfescî
Urgia astei plebe de nu o potolescî,
Şi sângele ce-mă curge prin vine mohorît,
De-l vor vërsa năimiţiŭ, să 'l resimţescî în gât.

Golan (imparte banî la popor.)

Trăiească România! Băieţi na, inchinaţi
Şi mergeţi pe a casă, domol vë depărtaţi;
In ceasul de mărire, ce noue ne-a sunat,
Nejudecat un sânge nu trebue vërsat.
Mănescu căpitanul va duce p'inculpaţi

Să fiă după lege in judecată dați.
Plecați in bună pace, curmați-vă mânia.

Poporul.

Trăiescă România, trăiescă România.

C o r t i n a.

In intre-act.

Tablou-vivant:

Trecerea Dunărei, aranjat după descrierea Anei in scena I-a a
actului următor (IV)

ACTUL IV.

Tabăra românească inaintea Griviței. Un cort pe planul I in stînga, alte
corturi in depărtare; in fund retransamente și fortul Grivița.

Bombardament.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

S C E N A I.

Córdă, Ana, Blanda (in cort. Cea din urmă leșinată pe un scaun.)

Córdă.

Tu Ană! Tu ești Ană! Ce îndrăznélă mare,
Voi Dunărea să treceți și de dușmanî hotare,
Să mă găsiți pe mine in plóia de ghiulele,
Pe mine retăcitul sub ceriul fără stele!
Și veđi ciudată sórte, un zor mă tot muncia,
Cu gândul tot la tine, la țera ce-i ș'a mea,
Și zorul mă aduse in tabăra română,
M'aduse și me 'mpinge să fac o faptă bună. —
Ai fost nesocotită, cum ai putut veni
L'-a Griviței redută, primejdia ce-i sci?
Cum ai putut aduce pe Blanda cea debilă
In mijloc de pericol? Amar de plâns copilă;
Lipsită de putere colea stă ca și mórtă,
Ghiulele crepate peire 'n juru-i pórtă.

Aici nu este locul de fete și femei,
Aici pot lesne pradă s'ajungă la mișei.
Noroc că steaua vóstră la cortu-mí v'a adus
Și cât voi sta aicea la adepost v'a pus,
Dar a mea stăruință nu e pe la Români,
Și vai! de mă vor prinde, că-s medic la păgâni.

Ana.

De când ne despărțirăm am fost amenințată
D'a lui Golan urgie mai mult ca nici o dată.
Umilă și supusă in dar' m'am arătat,
Mânia sa nespusă tot nu s'a-astêmpêrat.
El care se tocmise 'neutrali Români-a sta,
Din restriștea Rușii un merit își făcea.
Pe când a doua óră respinși la Plevna fură
Opt mií d'ostași de frunte acolo ei perdură,
Siliți de la Nicopol p'ai noștri a chema,
Atunci Golan pe mine mai rău tot mă trata.
Spunea făr' de sfielă pe Blanda și pe mine
S'apropie momentul, ca să ne puiă bine.
Noroc c'atuncea țarul trimise o rugare
Ce-aduse tótă țera in falnică mișcare,
Ear pe Golan îl puse la muncă mare, grea,
Pe Vodă il decise a trece Dunărea,
Cea lată și afundă, p'o 'ngustă, lungă punte
Cu fii României, flăcăi aleși de frunte.

Córdă.

Ș'așa ai luat pe Blanda ș'ai mers după flăcăi,
Și veți ce norocire, ai dat de pașii mei!

Ana.

Când tótă resuflarea, când chiar și Samoilă,
Mai mult, când însă-și Blanda, plăpânda mea copilă,
Răpiți de 'nsuflețire, că pentru-a doua óră
Un Vodă al României cea Dunăre mesórá;
Voia cu ochi să vadă ást fapt de nemurire,
Și toți, cu mic cu mare, mergeau după oștire,

Când eu, ce pentru țără și sufletul mi-ași da,
Și când Golan de mórte me tot infricoșa,
Să fi remas acasă? Ba nu! Am alergat
Pân' la Corabăia, unde cel pod s'a aședat. —
Părinți, surori, mirese a bravilor flăcăi,
Să-și ia, toți alergase, adio dela ei,
Să dea o sărutare, să ia o 'nbrătoșare,
Sărut de vitejie, de dulce 'ncuragiare,
Doiósă 'mbrătoșare, de bun remas in țară.
Eu însă și cu Blanda pe nimen nu avém,
Privind la cei ce plécă cu jale suspinam.
Atunci un dor de Petru, țîșnind m'a copleșit,
Ca să-l mai véd o dată pe scumpul m'am gândit.
Și Blanda pe Mănescu in brațe ar fi strîns,
Ș'asa p'îngusta punte 'nainte ne-au impins,
Și Samoilă vesel, că trece Dunărea,
Mănescu că trăiesce pe Blanda mângăia,
Și étă ne aicea, ș'aici vom stărui,
Ca sorî de caritate noi patriă vom servi.

Córdă.

De mórte îngrozită când de Golan chiar fugi
Tu calea inspre mine femeie nu apuci,
Pe Petru numai cauți, pe fiu tēu din flori;
Cu nemilósă mórte aicea să-l insoři!

Ana.

Hai Blandă, hai te scólă, hai Blandă să fugim,
Un adăpost și tică la alt loc să găsim.

Blanda (sē scólă.)

Venit-a Samoilă? Mănescu-aici a stat,
Cu Petru împreună, orî numai am visat?
Un cerb in góna morții, așa mi sē făcea,
Orbiți de inverșunare ei peste stânci goniau,
Detunături cumplite in urma-s'auđiau.
Așa me 'nspăimēntară, încât am tresărit
Din somnu-mi făr' de veste la asprul bubuit.

Córdă.

Nici Petru, nici Mănescu și nice Samoilă
Nu sunt aicea scumpă, iubita mea copilă.
De multă oboselă ai leșinat și vise
Țesuta-ți bubuitul de tunuri, pare mi-se.

Blanda.

Acum vorbesc cu tata? Așa e, orî e vis,
Prindându-ne 'n redute păgîniî ne-au închis?
In tabera română și tatăl a trecut,
Și sorî de caritate pe noi el ne-a făcut?

Córdă.

Ba nu copilă dragă, eu Turcului slujesc.

Blanda.

Da unde sunt acuma, in vre un fort turcesc,
Ved aieva eu acuma, orî încă tot visez?

Ana.

Ba câmpul ce se vede aicea e cuprins
D'ai nostri, veđi ei corturi jur împrejur au 'ntins,
Și Samoilă merse, să vedă d'a 'ntâlni
Pe Petru și Mănescu, ce ȃic, p'aici a fi.
La tată tĕu eu una nu pot a stăruî,
Iubirea mea de mamă pré crâncen imî jigni.

Córdă.

Tu ești o patriotă, datore a-mî erta
O vorbă ce de ciudă scăpai din gura mea.
Zălog îți dau eu ție o taină sor cu mórtea
Ș'asa tu-mî poți dirige, ne 'mpedecată, sórtea;
Sciu că de dragul țereî pe min' mă vei cruța,
Căci să te mulțămescă menită-i fapta mea.
Dar nu cumva Mănescu nici Petru să nu scie,
Ce cale resucită alesu mî-am eu mie,
Ca să nu-mî calc cuvĕntul, pe Turc să nu jignesc,
Și nația-mî iubită eu totuși să servesc.
La Turc trec de iscodă, de medic la Români,
Ce-aud pe românesce descoper la păgâni,

Și astfel Turcul află, ce Rusul pregătesce,
De lovituri subite serviciu-mi îl feresce.
Ear când Români-or prinde atacul serios,
Pe Turci, ca să smintescă, îi prevestesc pe dos.

Ana.

In două perî este firul, ce tu ai resucit,
Ear decă tu, torcându-l, la mine te-ai gândit,
Rușinea mă cuprinde, c'asa mă prețuesci. —
Te joci cu focul Córdă și ai să te pârlescî.

Blanda.

Ah tată, dragă tată, cu mórtea tu glumesci,
Cu-o mórte ca nici alta așa de 'ngrozitoare,
Ce indoit ucide și pe vecie dóre,
Ce nu numai vieța și numele-ți răpesc,
Memoria-ți in lume etern o veștejesce.

Córdă.

Memoria-mi in lume? Eu nu intreb de ea,
Cât voi trăi vr'un merit de faptă-mi n'oi avea,
Căci nimen n'a să afle prinos c'am dăruit,
Și pentru daru-mi tainic, comóra ce-am jertfit.
Ear dec'o rea ursită prăpaste-mi va săpa,
Și decă 'n ochii lumei infam voi rămânea,
Atuncea tu copilă, și mumă ta veți sci,
Valórea jertfei mele intreg a prețui.

Ana.

Valórea jertfei tale, de-i jertfă, nu tacsez,
P'un proclat, slab ca tine, nu pot ca să stimez.

Córdă.

Tu să mă faci d'ocară, ce tótă vina porți,
Ca negre imi cădură ale vieței sorți,
Roșăta de rușine 'naintea fiicei mele,
Să faci, să-mi mohoréscă obrazul pe sub piele?
Dar' stai să veđi isbênda, s'apuci mărêța ăi,
Cu alți ochi tu la mine atuncea vei privi!

SCENA II.

Precedenții. Samoilă.

Samoilă.

Am dat de ei cocónă și Domnul căpitan
Mî-a dis, că mă va face, cum am dorit curcan.
Ar fi venit cu mine, dar sunt ținuți la sfat,
Voiesc să cucerescă cea Grivița o dat? —
*) Vedeți colea din șanțuri voinicii trag mereu,
Dar nu tac nici păgânii, ci le răspund din greu,
Pitiți stau după ziduri ca ursu 'n visunie,
Ai nostri trag in petre, ei tot in carne vie.
S'au săturat flăcăii de pînda lor cea sécă,
Și toți făr' de răbdare, vor la asalt să trecă.
Necazul să-l mai curme, flăcăii ȃic din fuer,
Și-o horă veselî jócă, își rid d'a bombei șuer,
Sfiu strigă, sfiu și saltă, sfiu, de te culcă du-te,
Mai lasă-ti sueratul l'ai vostri prin redute.
Ear altul colea strigă: Romînul n'are témă,
Vieți căci șapte are in peptu-i de aramă!
De plumburi nu ne pasă, cu ele ne-am deprins,
Ci plumb cu borș mînîncă aȃi fie-care ins.

Córdă.

Dar astea Samoilă le știu, le-am incercat,
Mai spune-mi, cum e vorba, să trecă la asalt,
Pe unde vor să bată, să intre ei in fort.
Și cum gîndesc să taie păgînilor din ciort?

Samoilă.

Mai doritori c'ai nostri sunt Rușii de atac,
Pe mîne pregătire de o isbîndă fac.
Aniversarea ȃilei de 'ncoronare vor
Să prăznuescă mîne cu 'n foc strălucitor.
Poruncă au să intre in Plevna negreșit,
Și pe Osman să-l prindă, ce rău îi-a buchisit.

---

*) Veđi: Peneș Curcanul — de V. Alecsandri.

Córdă.

Aşa! p'Osman să-l prinďă? Ar fi pré glorios,
Numai să nu se 'ntórcă voinţa lor pe dos.

Ana.

Dar Ruşii câtă parte Românilor vor da
La góna lor măreţă a lui Osman paşa?

Blanda.

Ce ăicî; Mănescu óre şi el va asalta?

Samoilă.

De bună sémă decă in şanţurî nu vor sta,
Căci Ruşii vor pe mâne să fiă ei aleşi,
Şi numai ei in frunte şi numai ei viteji;
Româniî să pornéscă cu sgomot cât de mare
Spre Griviţa, — ca Turciî spre-a dênseî apêrare,
Din alte părţi să scóle mulţime de soldaţi,
Ş'asa să 'nvingă Ruşii pe Turciî resfiraţi.

Córdă.

Bun plan, numai e vorba, de-i orb Osman paşa,
Manevra muscălescă in sémă să nu ia?
De la iscóde află mişcarea cea mai mică
A Ruşilor, şi jocul lor lesne le şi strică.
Aniversarea ăilei de 'ncoronare dar
Să prăznuéscă mâne, s'or incerca 'n zadar.

Ana.

Româniî, ce ăicî Córdă, au nu vor reuşi,
Cea Griviţa seméţa cu-asalt a cucerî?

Blanda.

Da n'auđi că in şanţurî sunt destinaţi a sta,
Ş'asalt numai cu gura redutei ca să dea.

Córdă.

Eu ăic şi am speranţă, că un asalt măreţ,
Va respłati p'ai voţriî cu strălucit un preţ.

Samoilă.

Că bine ăicî stăpâne, — putere d'aşî avea,
Păgânului eu scire pe sub ascuns aşî da;
Cu cât va crede Turcul, că numai la părere

Să vor porni Românii spre-a Griviței cădere,
Cu-atât va fi mai lesne să o cuprindem noi,
Dic noi, că și eu mâne voi fi printre eroi.

Blanda.

Noroc îți pare ție d'a fi d'un plumb lovit,
Și ca să mori cu țile, ori să fi schiloțit?

Samoilă.

Vai, dragă coconiță! cu mine dór' glumesci,
Ori nu de neam pe mine Român mă socotesci?

Ana.

A fost bolnavă fata; când își va reveni
Și ea ca toți Românii, fi sigur, va simți.

Córdă.

Mai du-te Samoilă, 'nainte de apucă
La coconași, să viă, pe Domnialor să ducă,
Că bine nu-s aicea in toiul de ghiulele,
Ce ar putea să cadă năpraznic peste ele. —
Ascultă Samoilă, cred că li-ai spus de mine,
Că am plecat, acuma le spune, va fi bine.
Sunt medic, prin urmare cu cale ar afla,
Cocónele in grijea-mi și paza-mi a lăsa.
Eu am ins'o chemare cu mult mai insemnată,
Ar fi păcat de mórte, să-mi fiă deochiată.

Samoilă.

Am înțeles stăpêne și te voi prevesti,
Aprópe când de cortu-ți cu ei voi reveni.

(Ese.)

SCENA III.

Precedenții fără Samoilă.

Blanda.

Pe pragu-ți stă sperjurul de tine chiar chemat,
Mă veđi in agitare de indrăznețu-ți fapt.
E șansă să-ți succedă, il poți însă sminti,
De-ți va succede, Turcul pe rug te va țiri,

Românul nesuccesul cu 'n glonte-ți va plăti.
Te lasă tată dragă de indoit pecat,
Nu ca să faci tu rane, să vindecî eşti chemat.
Când omul îndrăznesce să-și vîre a sa mână
Pe sub urzela sorții, ce s'urcă și declină,
Răsplată se numesce, de este ridicat,
Și tot răsplată este, de-i frânt și sfărîmat.
Ah tată a ta faptă va fi nemernicie,
Ș'o mórte fiorósă îți va aduce fie.
Și nimen p'asta lume, nici eu copila ta
Nu, nu vom fi in stare, păcatul a-ți erta.

Ana.

Pe prag pândesce mórtea, mirésa 'nfricoșată,
Și veđi acum mi-e dragă, frumos că-i inzestrată.
Tu eşti bolnavă Blandă, de te scârbesci de sânge,
Dar cu fiorî și lacrimi dușmanul nu se 'nvinge,
Deci lasă p'al tđu tată, să facă cum gîndesce
Prilej de nemurire mai bun nici nu găsesce.

Blanda.

Dar' singură infamă cea faptă ai numit!

Ana.

Infam e numai planul, nu bunul seü sfêrșit.

Córdă.

La dispută cu Blanda nici că voiesc a sta,
Ei numai ce străluce e luminósă stea,
Și numai ce resună, mergënd in depărtare,
E dulce armonie și minunat îi pare.
Viteaz in astă lume acela e numit,
Ce in dușman lovesce cu peptul desvelit.
Dar eu retras la umbră, in haină de spion,
Ce a cârmi sunt gata o luptă fără svon,
Cu tóte că onórea, vieța-mi o jertfesc,
O sapă și lopată, resplată-am să găsesc.

Ana.

Și veđi așa o mórte m'ar împăca cu tine,
Și ți-ași orna sicriul cu lacrimi și suspine.

Córdă.

Ajungă-ne sfădirea, la faptă nu ne-ajută.
E timp să dau semnalul la straja din redută,
Să viță 'n jos la mine o scire ca să ducă,
Vě rog, eșim afară, acolo va să stați,
Pân' vor veni ai vostri, pe car'i-i așteptați.

(Es din cort.)

Să ved cum bate vântul, de-mi suflă in favor.
Vestirea să m'i-o ducă la ținta sa in sbor,
Da, dinspre ost răsare ș'alérgă spre apus,
Purta-mi va cucuvaia, căci are-același curs.

(Strigă de trei ori ca cucuvaia.)

Blanda.

Ce cóbă, vai, ce cóbă! De când m'am pomenit,
Al cucuvaiei strigăt nespus m'a îngrozit,
Acum m'i-e prevestire d'o mórte nemilósă,
Cu fața vestejită și ghiara sângerósă.

(Strigătul se repete din fort.)

Auđi cum îți răspunde, spuněnd, că va veni,
Menirea-i fiorósă, ce chemi, a implini.

Ana.

Și mie mi se face, că o peire chemi,
Mě mir de tine, astfel să cânți, cum nu te temi.

Córdă.

Femeie, ce ți-e mintea! De un sferșit cu sânge
Ai amintit tu Blandei, oprindu-o a plânge,
Și când i-ai spus de lacrimi privirea-ți suridea,
Ș'acum te inspăiměntă un cânt de cucuvea?

Ana.

Ce-asemeni omenescul cuvěnt și scumpu-i vers
Cu cântul cobitórei și timbrul ei pervers.

Blanda.

D'ar fi să-mi cânte mie ursuza cucuvea,
De bine știu că astfel, c'acum nu m'ași speria,
Ca astăzi când îmi pare, că mórtea prevestesce
A tot ce 'n astă lume mai scump și drag îmi este.
Ăst strigăt va incinge o gónă și o luptă,
In care fericirea-mi o vęd d'acum perdută.
Cum să nu ne 'nspăimînte cobitul fioros,
Ce îmi preface 'n ghiață și mēduva din os.

SCENA IV.

Precedenții, Samoilă.

Samoilă.

Ce pasere de nópte p'aicea a cântat,
Acum in ziua mare, departe de 'nserat?

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Blanda.

Dar coconașii nostri pe unde zăbovesc,
Cât încă nici acuma cu tine nu sosesc?

Samoilă.

E sfadă mare 'n lagăr, Muscalii bănuiesc,
Că Românașii noștri d'o festă sē gătesc,
Că tocmai dimpotrivă, cum ei au născotit
Asaltul cel de mâne să fiă potrivit;
La Grivița Osmaniî să stea in număr mic,
Și unde-or bate Rușii să fiă a lor dric!
E par' c'a dat cu bobii așa d'a nimerit,
Cum cineva îmi pare, intocmai a chitit.
Dar e primejde mare, căci Domnul căpitan
Și coconașul nostru sunt pară și cătran,
C'asa ceva să crēdă Muscalii despre noi,
Cu fapt de felonie, cum dic, să fim eroi.
Cum am simțit eu asta, am luat-o la picior,
Pe cineva să apăre de urmărirea lor.

Blanda.

Ean' spune Samoilă, Mănescu-i smead la față,
Și e de tot sburlită acum a sa mustață,
Și fruntea-i e 'ncrețită, și ochii-i crunt privesc,
Și dinții, Samoilă, și dinții îi scrêșnesc?

Ana.

Na, unde mergi cu gândul? Nu-i vorbă de mustață,
Nici de privire cruntă, și nici de frunte creață.
Haidem in a lor cale, d'aicea să plecăm,
De cort nu va fi bine aprópe ca să stăm.

Samoilă.

Chiar zîrgănit de săbiî îmi pare că aud,
Dă Dómnne, să ne fiă de bine-acest minut.

Córdă.

Ascultă Samoilă, in cort eu mă retrag,
Venind vorba de mine, să fi cu mița 'n sac.
(Intră in cort și-l inchide.)

SCENA V.

Precedentii fără Córdă, Mănescu, Petru.

Blanda.

(Alérga de imbrătoséză pe Mănescu)

In fine, ah in fine la sênu-ți pot sbura,
Sărutul revedereî cel mult dorit a-ți da,
In fine a ta față ți-o vèd, o vèd umbrită,
D'urît și neplăcere, d'o poftă ne'mplinită,
Orî nu-s aici pe placu-ți? Te rog a mă erta,
Te-am revèdut și 'n țerà mă pot ér re'nturna.

Ana.

Dar tu iubite Petre? De ce te vèd mîhnit,
Nici ție dór' nu-ți place, la voi că am venit?
N'ai frică, noi in cale, cum cređi, nu vè vom sta,
La ambulanța vóstră sper, loc că vom află.

Petru.

Ca sorî de caritate v $\acute{e}$ dic: bine-a $\acute{\i}$ venit,
In bănuélă insă pe noi, veđi, ne-a $\acute{\i}$ găsit.
E vorba d'o trădare, ce Rușiî ne îpută,
Cu-o festă să cuprindem a Griviței redută.

Ana.

Ce, voue v $\acute{e}$ impută? Manescului și ție
Cea Grivița să luați voi, ca și o jucărie?

Mănescu.

Ba Rușiî nu 'n persónă pe noi ne bănuesc,
Ci pe Români de obște netrebničí îi numesc.
Insă pe noi ne dóre un gând, ce ne-a venit,
Că 'n contra vokiei nóstre iscóda am găsit,
Cu adev $\acute{e}$ r in stare p'o cale a purcede,
Așa precum Muscalul in ura sa prevede.

Blanda.

Ne spuse Samoilă cu Rușiî că v-ați sfădit,
Ne spuse, ce pe mâne de d $\acute{e}$ nșii-i pregătit.
Eu dic decă v $\acute{e}$ temeți că fi-va cum ei țen,
Să stați mai bine mâne cu mânilé in s $\acute{e}$ n,
Așa voi bănuielei veți lua orî ce temeți;
Lăsați pe Rușiî, să mérgă la luptă, ei de ei.

Petru.

M $\acute{e}$ veđi eșit din fire! Cum poți așa vorbi,
De par' că căpetenii supremi de óste-am fi?

Ana.

Haidem, căci este vreme ca să ne căpuim,
O dat' la ținta nóstră ajunse să ne scim.

Samoilă.

V $\acute{e}$ duc la ambulanță, sciu unde o găsim.

Blanda.

Mănescu și cu Petru nu pot îngădui,
Ca Samoilă singur de sprijin a ne fi,
Ș'apoi mai am o vorbă cu Petru frate-meu,

Vedeți pré nepătită mă crede dânsul ȃeu.
Nu-i vorba! Sciu că mâne, și nicî cât va dura
Resboiul, n'aveți voie de pace-a comanda.
Dar să vă dea congediu pe mâne tot sê pôte,
Să ne 'nstalați in lagăr, ca sorî de caritate.

Mănescu.

Of, scumpa mea mirésă, vai ce copilă ești,
A noastră datorie c'asa nesocotescî!
Serviciul de dame e pe o jósă tréptă,
Când lupta față-'n față oștirile așteptă,
Congediu a cere in toiul de resbel
Ar fi o desertare mișélà de drapel.

Ana.

Copilă este Blanda, de sôrte restătată,
A fi ca și un centru la ochî de lume luată!
Mai uită copiliță, c'ai tată general.

Blanda.

Cum nu, dór' vêd cât este resbelul de brutal.

Mănescu

Nu-mî injosi rêsboiul, el este ca furtuna,
Ce curăță pămêntul de tótă mortăciunea,
Că trăznetul el este, ce sfarmă și despică,
Ce peste cuviință spre cerurî sê ridică.
E un potop de rouă, ce țarina stropesce,
Cu mană hrănitóre pe ómenî de 'ntăresce,
E bold, ce armăsarul semeț insprintenesce,
E biciu cu care bravul p'impilător lovesce,
E frêu cu care lumea spre bine sê cărmesce,
Și pân' va fi in lume un brav și un mișel,
Odihna n'are rézăm cât numai in resbel!

Ana.

Haidem, că Ana pare din nou a leșina.

Petru.

Mai rêu de cât acuma ȃeu nu puteați pică.

(Es cu totîi.)

SCENA VI.

Işlim, Córdă.

Işlim.

Aneta şi cu Blanda, Mănescu şi cu Petru
Au fost! Pe câmp de luptă, cum le-a adus chizmetu?
P'al nost spion de trebă să 'nveţe vor pe semne
In ceasul hotărîrii l'apucături nedemne.
Hurune eşti in cortu-ţi? Impinge de verigă,
Córdă (deschide cortul).

Cine-i nesocotitul turcesce de mă strigă?

(Işlim intră in cort).

Tu eşti Işlim efendi şi singur ai venit,
Şi la primejdia mare, ce 'ncurî nu te-ai gândit?

Işlim.

Ochianul meu imî spuse de strania-ţi visită,
Ş'am alergat la tine, să nu cađi in ispită,
Să dai cumva vr'o scire in riscul semilunei.
Să răscolescî cu graiu-ţi ursitele furtunei!

Córdă.

Aneta şi cu Blanda, ca sorî de caritate,
Au poftă la campania de faţă să ia parte,
Atât ca patriote cât şi ca refugiate,
D'a lui Golan urgie a cas inspăimântate.
Prilej de vr'o ispită, cum parî a bănuî,
La astă intălnire nici că mi se ivi.

Işlim.

Ei bine, ce-i mişcarea in lagărul duşman,
Ce astăđi tótă ăia zărit-am prin ochian?

Córdă.

Soldaţii au poruncă de pregătire mare
Spre prăznuirea ăilei de sfânta 'ncoronare
A Țarului Rusiei, ce chiar pe mâne cade,
Ear' praznicul lor este, p' Osman cumplit a bate,
Şi étă chibzuita, şiréta stratagemă:

La Grivița Româniî, așa li-a dat problemă,
Să facă gură mare și de asalt gătire,
Ca s'adunați aicea mulțime de oștire,
Ear' dinspre Vid pe linie din luptători să luați,
Așa la Ruși d'isbândă ocașie să dați.

Ișlim.

Ba ȕeu! Româniî numai, cum ȕici tu, la părere
Cea Grivița s'asalte? Ori alta-i a lor vrere?
Și creȕi că decă straja, cum vrei, vom micșora,
A Griviței reȕută ai tei cu-asalt vor lua?
Trezesce-te Hurune din visul românesc,
Și pun'te ér in partea chizmetului turcesc,
Căci ce e scris să fiă, va fi și făr' de tine,
Destinul a direge nu e cinstit, nici bine. —
Hai mergi acum cu mine, să spui și lui Osman,
Ce-ai iscodit tu astăȕi in lagărul dușman.
Hai mergi, că nu e bine, aicea să te las,
Osman nici nu m'ar crede, de n'ași avea chezaș.
Și veȕi, ciudată trébă, cu cât mă socotesc,
Îmi pare, că mai tare de vină te găsesc,
De par' c'o festă grósă, ai sta, a ne juca,
Românilor pe mâne un bun prilej a da,
Minunea să 'mplinésă și Grivița să ia,
Pe care tocmai eu sunt chemat a apëra.
Hai vină de îi spune mușirului viteaz,
Ce-ai născocit tu astăȕi in rëtăcit un ceas,
Hai vină și mă scapă, de tine a răspunde!

Córdă.

Mă duc, căci n'am nimica cu frică a ascunde,
Tu crede ce vei crede, eu adevër am spus
De praznicul pe mâne, ce-i pregătit de Rus;
Româniî de vor trece l'al Griviței asalt,
Nu știu, dar e probabil, fiind sătui de stat.

SCENA VII.

Precedenții, Samoilă (se apropie de cort și stă la pindă.)

Ișlim.

Nu sci, dar, — ca s'o facă, se vede că doresci,
Căci cu ființa-ți totă de partea lor tu ești,
Și ȕeu, îți spui în taină, că rău nu mi-ar părea,
Din Grivița pe mâne Osman de m'ar muta.

Córdă.

Să mergem, — dar mai bine ar fi răvaș să scriu.

Ișlim.

Scrisórea nu se crede ca și cuvântul viu.

Córdă.

Ba e de preț mai mare dovada, când e scrisă,
Ca vorba, care móre pe limbă, pare mi-să.

Ișlim.

Mai mică oră mai mare, eu ȕic să vii, decă vină,
Să participi la sórtea, purtarea-ți ce-mă destină.

Córdă.

Să merg, de-i rău, de-i bine, d'un fel nu ne va fi,
A te 'nălța și-e scrisă, ér mié-a mă 'njosi.
Să merg, dar tu efendi, 'nainte ai să pleci,
Pe lângă santinelă neobservat să treci,
Când doui merg împreună, la ochi mai lesne-s luați,
Și n'ar fi nici un bine de am fi cercetați.
De mine ca de mine, dar tu ca comandir,
Ia séma, de pericol să nu dai nicăir.

Ișlim.

Hurune lasă vorba când fapta te reclamă,
Te 'ncercă, ca până mâne, să me reții, bag sémă.
Pericolul de care ai luat acum a minte,
Să-l ocolim e bine, decă plécă înainte.

Córdă.

Să merg, însă dă-mă voie de drum să mă gătesc,
Căci cale de 'nturnare aici nu mai gălesc.

(Face pregătiri de plecare.)

Işlim.

Prepară-te de grabă, să nu mai zăbovim,
In tabie de mult noi am trebui să fim.

SCENA VIII.

Precedenţii, Samoilă.

Samoilă.

Da, da-i Işlim efendi şi vrea să-l ia cu sine;
Stăpênu-meu să mērgă cu Turcul n'ar fi bine.
Că să reţiu p' efendi, e lucru ce-aş putea,
Cu el însă şi vestea aici ar rămânea.
Ce-aş face, cum aş face, Işlim să plece singur,
Primejdia din cale cu minte să incunjur?
Dar stai, chip de scăpare d'o dat' mi-a tresărit,
Şi lesne-i incercarea, să vęd d'am nimerit.

(Strigă ca cucuvaia şi dispăre spre fund.)

BCU Cluj / Centrul Işlim University Library Cluj

Mē chiamă cucuvaia, pericolul sē 'nglôtă,
Te las şi-ţi voi trimite o harnică iscódă.
Tu scrie dar' răvaşul şi spune desluşit,
Muscaliū şi Româniū d'atac cum s'au gătit,
Şi scrie şi apasă de cea diversiune,
Şi pe Români să-îi lase, a lărmui, ne spune,
Şi dă-ţi a ta părere . . . . , dar ce să-ţi mai indrug,
Mē chiamă cucuvaia, e vreme să mē-duc. (Ese.)

SCENA IX.

Córdă (singur face preparative de scris.)

Îl chiamă cucuvaia, să mērgă, şi mergēnd,
Îi este peste fire, a părăsi un gând,
A stinge o dorinţă, — şi ce a combătut,
La inimă îl ródē, de merge pretăcut.
Credeam mai mare tréba, de care m'am gătit,
Dar vęd că merge strună, cum nicī n'am socotit.

(Ese din cort.)

Când mă gândesc că mâne p'a Griviței 'nălțime
Vor implânta Româniî stindardele sublime,
Și mă gândesc că dóră vitejiî făr' de mine,
Nu și-ar fi rupt o cale, să éasă așa de bine,
Îmi pare că puțin e, ce fac și am făcut,
Pe când să-mî dau viéța drept jertfă ași fi vrut.
Și totuși jertfa-i mare. Retras de ochiî lumii,
Și ocolit de ómenî, cum fug de vatra ciumiî,
Așa-mî va fi viéța, ce volnic mi-o croiesc
Prin fapta, ce la umbră urzit-am și urzesc.
Și mă gândesc la Blanda, la mirele-i cel brav,
Iubirea lor curată că va pica in praf,
La Ana, ce cu voie, orî póte făr' de voie,
M'a pus in starea asta de crâncenă nevoie,
Și Ana chiar și Ana, ce mintea mî-a furat,
Să va feri de mine ca de un lăpădat.
Golan însă trufasul, Golan va triumfa,
Și de spion nevrednic el mă va infiera.

(Samoilă se arată prin fund.)

Dar' pot să-mî șterg rușinea, o spadă românescă
Apuc, ș'alerg cu-ai noștri in tabia turcescă,
Și mor cu ei de-a rëndul, orî decă voi scăpa,
Și eu cu luptătorii vitejiî în rënd voi sta.
Așa să fac, dar încă mai am rēvaș să scriu,
Să ne rărăscă gardul, din fort colea cel viu.
Și decă îmi rămâne o clipă de rēgaz,
Să-mî iau și de la dēnsa in scris un bun remas.

SCENA X.

Córdă, Samoilă.

Samoilă.

No veđi așa stapēne, o armă îți procur,
D'ași sci că de la Turci chiar ași trebui s'o fur.
Ba îți aduc și haine semețe de curcan,
Destule-s l'ambulanță, le capēt fără bani.

Așa îmi plăci stăpêne, și eu curcan voi fi,
Ear Dumniata tot strună de mine să te ții,
Să vești pe Samoilă, va fi și el Român,
Neobosit ce taie in carne de pagân.
Dór' îți aduci a minte colea la Țarigrad,
Despre Mihai Vitézul când eu ți-am recitat.
Ca de granit o stâncă prin al vältórei joc
In mijlocul furtunei vom sta și noi pe loc,
Cu fruntea nebrăzdată, cu ochiū netulburat. —
Mă duc, da viu indata, ți-aduc ce-am inșirat. (Ese.)

Córdă.

Că să sfirșesc e vreme, căci étă-mă pîndit,
Și pot să dau d'o potcă, cum nici nu m'am gândit.
(Intră in cort și s'apucă de scris.)

SCENA XI.

Cordă (scriind in cort) **Mănescu. Petru,** (afară.)

Mănescu.

Că bine ȃice mama, de spuză te feresce,
Și mai ales scînteie sub ea când licuresce.
Ce crești, d'am vrea să stingem tot focul ce ne dóre
C'am face vr'o ispravă in asta lume mare?
Poiana când te 'ncântă cu frageda-i verdéță,
D'o vei brăzda, orī unde, vei da de vermi, cu gréță
Aruncă sapa frate când gata ți sē 'mbiīă
Recolta nemurirei, căci cel ce vrea să scie,
De unde îi rēsare, din care rădēcina,
Nu va putea să guste dulcēta ei deplină.
Sobolul ce sub gliă urméză-a sa chemare,
Și curăță pamēntul, nici o rēsplată n'are,
Ba omul ce cunósce, cu ochi ce numai vede,
Când dă de mușinoiu-i, păgubitor îl crede.
Ci lasă, ca sobolul să-și sape calea sa,
N'a fi a ta rușine, un fort de va surpa.

Petru.

Sobolul unde sapă jignită-i rădęcina,
Și veștedă e flórea, pustiă e grădina,
Cu drept desprețuită e munca de sobol,
De-am părtini silința-i, urit ne-am da de gol.
Să-i spunem păsul nostru, eu cred că-l vom oprî
De la o încercare, d'ocară ce ne-ar fi.

Mănescu.

Ce păs? De păs nici vorbă, ci numai de sfielă,
Să nu ne 'ncurce Rușii in vre o bănuelă.
Borfescă ei, borfescă; nu limba hotăresce
Ci fapta implinită stăpêna lumei este.
Și cređi că decă fortul cu dinți-am sfertica,
Prilej să ne 'negrescă pe noi nu ar afla?
Delicateța-i bună la chestie plăpândă;
Dar' nu când este vorba d'a merge la isbêndă,
Și decă ni să 'mbia un mare avantaj,
Ca să fugim de dênsul, eu nu numesc curaj.
Hai frate, ne retragem și 'n pace îl lăsăm,
Nu-i rușinos d'ocasie, toți să ne profităm.

Petru.

Dar' am venit aicea cu dênsul să vorbim,
Ca să aflăm, că óre, cu drept îl bănuim,
Orî este, ce ne pare, un medic militar,
Și nu, cum alți îl crede, un simbriaș murdar.

Mănescu.

Ești pré ușor la vorbă și nu o cumpănesci,
Veđi, insuși al têu nume in glod îl tăvălescî.
Nu fapta e mărêță și nici infamă este,
Ci e cum gura lumei o află și-o vestesce.
Stefan nu ar fi mare și nici Mihai Viteazul,
Cum l'a mánjit dușmaniî de-ar fi rēmas pervasul.
Pe doctor să reținem d'a face ce-a gândit
Și ce a pune 'n pracsă d'acum n'a isbutit,
Ar fi nesocotința, ba đic, că-ar fi păcat,
Deci lasă-l ca să scrie, ce vrea, netulburat.

SCENA XII.

Precedenții, Un dorobanț schiop.

Dorobanțul.

Vă rog a-mă spune mie în ce cort pot afla
Pe medicul de jurnă, o rană a-mă lega.

Petru.

Ce fel? de jurnă medic prin corturi cercetezi?
Îmi pare că ești altul de cât cel ce te vești!

Mănescu.

Acolea 'n cortul acela un domn la masă scrie.

Dorobanțul (intră grăbit).

Ești medicul de jurnă? Te rog ajută-mă mie,
Te rog cu umilință, mă caută la picior,
Și fă mi-l, de se poate, să calce mai ușor.

(Iși scote căciula și o pune pe masă peste plicul lui Córdă, apoi să plécă să se deslege la picior. Córdă ocupându-se cu dânsul îi șoptesc

BCU Cluj mereu la urechie) Library Cluj

Mănescu.

Da nu vii nici acuma, nu-l vești că-i ocupat,
A vindeca cea rană a bietului soldat.

Petru.

Ce biet? Nu simți minciuna? N'auști că e Țințar?
Nu-i din armata noastră, ci e un cioflengar,
Venit, să ia scrisórea, pe masă ce a stat,
Ce-o puse sub căciulă, pe dată ce-a intrat;
Cum jurământu-mă cere voiesc a-l aresta,
Mișelul să nu pótă, pe noi a ne trăda.

Mănescu.

Să punem c'astfel este, cum vrei să mă convingă,
Pân' la scandal tu lucrul de ce vrei să împingi?
Nu stai de santinelă, decă nici nu ești dator,
A cerceta ce face p'aici un trecător.
Ci mérgă cu scrisórea, nimica nu cuprinde,
Ce cauza noastră sacră în stare-ar fi a vinde.

Hai fă-te ca și mine, nimic că n'am vădut:
Nu-i lege să dă-mi sémă d'un fapt, ce n'am știut.

Petru.

De-ai sci să 'ncurci pe ómenī ca și un avocat, —
Să aperi făr' de legea, nu te cunosc chemat.
Nu-s orb, și ce-mī vėd ochiī, dór' sci să tēlcuesc,
Onórea-mī cu-o minciună nu pot să o minjesc.
Mė mir de tine frate, un fiu dēcă i-ai fi,
Să-i aperi depravarea mai bine nu ai sci.
Fă ce vei vrea, eu unul chemarea imī respect,
Voi cerceta purtarea soldatului suspect.

(Intră in cort urmat de Mănescu. Dorobanțul sare 'n sus, și-și pune
căciula 'n cap.)

Măi, unde e scrisórea, pe masă ce a stat?
Hai, scóte-o din căciulă, de unde-o ai băgat!

Córdă.

Ce-i astă indrăznělă? De bine ce-ai venit
Te porți in cort la tat'teu ca și un pricopsit!
De când a cas' la mă-ta pe urmă ne-am vădut,
Imī pare, măi băiete, că mult te-ai incređut.
Să vede c'ai de rėzēm un vrednic general,
Orī ești copil de casă la vr'un semeș muscal?
Ce strigi când sunt de față și cine te-a trimis,
Să cercetezi obraznic, ce tată teu a scris?

Petru.

Nu-i timp să-mī spui acuma de cartea-mī de botez,
Și nici nu poți pretinde ca să te menajezi.
De-i general acela, de fiu ce m'a țenut,
Deu mai puțin ca astăđi vr'o dat să știu, n'am vrut,
Și dēcă 'n alianță cu Ruși Romāniī stăm,
N'ai drept copil de casă d'ai lor ca să me chemi.
Dar sunt Român, soldat sunt, sub tricolor jurat
Și ca Român dator sunt, dator sunt ca soldat,
Să nu ert legătură nici una cu dușman:
Te-opresc decī a trimite vr'o scire lui Osman.

Córdă.

M'oprescî? Ce cutezanță, pe ce ton îmi vorbescî,
Cum poți să uiți respectul, dator ce mie-mî ești?
Mănescu căpitan e, ca tine 'n rang mai mare,
Și totuși cuviința n'o pune la uitare.
Ș'acum subordonatul obraznic ca să fie,
E in armata vóstră permis, ca prin vechie?

Petru.

Mănescule, ce, óre fățiș de partea lui
In ora de trădare, curaj ai să te pui?

Mănescu.

Tu uiți, că-ți este tată și socru că-mî va fi.
Ia sémă, că-i rușine in glod a-l tăvăli,
Pătându-i al sêu nume și noi ne vom minji.

Petru.

Ba tocmai mînjitura m'incerc să spăl acum,
Silindu-mě trădarea ca să opresc in drum.

Córdă.

Tot de tradare-a mî spune băiete indrăznescî,
Ia sémă, veđi cu cine, ia sémă ce vorbescî!
(Îl amenință cu pumnul. Petru se retrage ca să smucescă sabia din
técă. Dorobanțul se profită de ocașie și fuge.)

Petru (cu sabia trasă alérgă după dorobanț).

Mănescule, ne scapă! (strigă) Pe el, băieți pe el!

(Dorobanți din tóte părțile, fugind care in cotro)

La arme, sus cu toți și prindeți pe mișel!

Un dorobanț.

Spionul unde este, a luat-o la picior?

Córdă

(indemnat prin mimica lui Mănescu, voiesce să fugă și el dar Petru
furios, îi ține calea).

Petru.

'Napoi de nu vrei sânge să vërs de trădător!

Mănescu

(trage și el sabia și se posteză între Petru și Córdă).

Córdă.

O armă dați-mi mie, un câne să omor!

(Tumult. Cortina.)

In intre-act.

Tablou vivant:

Luarea Grivitei, aranjat după descrierea făcută de Samoilă în scena I a actului următor V.

ACTUL V.

Odaie in baraca surorilor de caritate. Din afară străbate vuetul unei bătălii.

SCENA I.

Samoilă, Ana.

Samoilă.

Of Dómne, Dómne, Dómne! de n'ar fi bucuria,
M'ar omori o jale, o ciudă și mânia. —

Să-ți fac o mângăiere, mă ertă, ca să-ți spui
De cucerirea noastră cum altă 'n lume nu-i.

D'apoi să veđi cocónă, dintru întâiú țeceau,
Ca să purcedem tocmai cum Rușii chibzuiau,

Și numai vuet mare de un atac grozav
Să facem, dar incolo să ne pitim in praf.

Atuncea căpitanul, al nostru căpitan,

Cu pilda sa alésă de un măreț șoiman

Răpi pe toți vitejii. De Mircea le spunea,

Bêtrânul datoria ce sfânt și-o implinea.

*) Pe calul său ce mușcă tot spumă in zăbale
El printre ți și nópte își face a sa cale.

»Copii mei,« vorbesce, vitézul cel betrán,

»Voit-a cel din ceruri, ca eu să mor Român.

---

*) Veđi: Mircea la bătăe de D. BoIintinean.

Acela ce vieța moșiei sale 'nchină,
Să stinge ca lumina intru a sa lumină.
Ce e 'n vieța țerei vieța unui om?
E ca in primăveră o flóre de pe pom,
E printre stele lucii o mică stelióră,
Și in nemărginire e un minut ce sbóră.
Șoimanul când se vede cuprins de vênătorî,
Spun, că își sfarmă cuibul și slabiș puișori.
De cât plecat cu capul un lanț ca să incingă,
Ce e Român și nobil semeț ađi să se stringă. »
La aste vorbe nimen nu a mai pregetat,
Și toți între urale la arme-am alergat. —
*) Și diua așteptată veni de sânge udă,
Mai 'nalt părea tot omul pe drum spre mórtea crudă.
Sergentul sus și tare ne strigă vii cuvinte,
Cât vom fi in piclóre, copii tot inainte!
Atunci trei cruci făcurăm : amin și Dómne ajută,
La fugă o tulirăm spre-a Turcilor redută.
Vai Dómne cum sburară voiniciî toți cu mine,
La șanț, cum alergarăm cu scări și cu fașine.
Un pas încă și étă ne-ajunși : 'nainte ura,
La mulți când vor să strige, le inchide mórtea gura.
Reduta vérsă focuri cât nu le 'ncape gândul,
Un șir intreg s'abate, dar altul îi ia rëndul,
Și altul și ér altul, și tot mai sus ajungem,
Loviți de mórte, schilođi, nici unul nu ne plângem.
Atuncea căpitanul cu-o largă brazdă 'n frunte,
Cine-i curcan, ne strigă, să fiă șoim de munte.
Cu steagu 'n mână sue o scară lungă 'naltă,
Eu-'n urma-i cu sergentul sărim de la olaltă,
Prin foc, prin spăgi, prin plumburi, prin mii de baionete
Urcăm, luptăm și étă-ne sus la parapete.
Alah ! răcnesc păgâniî, sărind pe noi o sută,
Noi steagul României infigem pe redută.

---

*) Veđi : Peneș Curcanul de V. Alecsandri.

Și mulțamiți l'admiră victimele urgiei.
Murind sergentul vede pe Turci in risipire, —
Salută căpitanul stindardu 'n fillfire,
Și nobilul său suflet in raiu este răpit, —
D'o mórte pizmuită vitezul a murit!

Ana.

Și Petru, al meu Petru, ce parte a avut
La fala astei dîle? Pe Córdă-a petrecut
Turbat din strajă-'n strajă ș'atâta l'a tot dus,
La caritate medic p'onóre pân' l'a pus.
Când Petru să ia parte l'a tabii cucerire,
Prilej nu i se dete d'un fapt de nemurire.

Samoilă.

S'a incercat coconul, să móră la asalt,
Dar miș și miș de focuri, cocónă l'a cruțat.

Ana.

Vai focul unui glonte mai bine îl ardea,
De cât pe Córdă mie aicea l'aducea,
Tăcută ca să sufer muștrarea ce-mi aruncă,
Că eu născui p'acela, vieța ce-i mănâncă,
Ce insuși al său nume, de voie a mănjit. —
El, Petru, îmi trăiesce, când Blanda s'a cernit.
Așa-mi plătesce jertfa sub care-am sângerat
Un legitim lui nume, când i-am asigurat?
D'ași fi murit mai bine de cât născut să-l sciu;
Schinguitor îmi este, el nu îmi este fiu! —
Afurisită mamă, că pot așa vorbi,
Când simț, că a sa mórte in suflet m'ar pîrli,
Și m'ar pîrli și arde pe raclă de l'ași sci,
De a lui Córdă mórte pedépsă de i-ar fi.

Samoilă.

Ba nu-l așteptă mórtea pe fostul meu stăpên,
Căci ca să-l osindéscă, n'ar vrea nicî un Român.
Dór, veđi că i-a dat voie p'aicea a umbla,
Pe cei răniți ai nostri și alți a căuta.

E numai cât nu-i ȃice, de Ńi parolă-ai dat,
Dosesce, veđi de nimen nu vei fi 'mpedecat.

Ana.

Ba Córdă ca să fugă d'aicea lingă mine,
Nu-i lucru cu putință Ńi nicī in gând nu-i vine.
Ńi eu cred că Româniū de el nu s'or atinge,
Muscaliū pân' d'ai noștri au lipsă, d'a invinge.
Dar stai să cađă Plevna, să cađă, vei vedea,
Cu ce furóre Rușiū pe el vor reclama.
Ń'atunci cunosc Românul, persóna insemnată,
Ce va preda pe Córdă in aspră judecată.

Samoilă.

Ńi eu-'l cunosc cocónă, Ńi eu mă tem de el,
E om, ce ține minte, Ńi-i dêrj de al sêu fel.
Acum chiar mi să spuse, c'aicea a venit,
Mă duc, să 'ntreb p'afară, de-i drept, că a sosit. (Ese).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ana.

Gołan aici la Plevna? Pe semne aprópe este
A leului cădere, cea vulpe de sosesce.

(Sě caută in oglindă).

Ńe turbure e sticla, orī am imbêtrănit,
Orī nu mă prinde bine ăst port pré pricăjit?

SCENA II.

Ana, Córdă.

Córdă.

Ađi tótă ȃiua sună al tunurilor vers,
De par' că-i să dărime intregul univers.
Ah, vitrega mea sórte de ce nu m'a sfîrsit,
Când Grivița Româniū vitejī au cucerit?
De mă 'mpușca atuncea ca pe un vinovat,
Cel de pe urmă-adio cu ce drag așī fi dat! —
De pe pamênt isbênda, inalt sus mă răpise,
Ńi porțile spre ceruri eu le vedeam deschise,

Și prin rēvaș îmi luasem un ultim bun rēmas,
Credeam adēnci regrete in urma-mi ca să las.
Dar n'a vroit destinul, ferice ca să mor,
Ci mi-a păstrat un glonte de mîrșav trădător,
Și mi-a lungit vieța, să vėd și să aud
Cum frații mei s' înalță, făr' ca să li ajut,
Și cum in părăsire deplină am căduț.
Resună bubuitul din tunurī de oțel,
Și mi sē 'ndēsă-al sorții scārbosul, negru vėl.
Mai bine la 'nchisóre in lanțurī să fi stat,
De cât d'a mea robie parolă să-mī fi dat;
Acolo-o fārmătură din un obus milos
Din aerul sclāviei d'o dată m'ar fi scos.
Aicea leg la rane, dator ca să aștept,
O poteră să viiă, și să mē ia de pept,
Și nimen să nu-mī dīcă, bētrānule te plāng!..
Nu vėd nicī o lumină din priporu-mī adēnc.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ana.

Eu cred, că-ar fi mai bine, d'ai face vr'o plimbare
La malul Dîmboviței, să veđi cât e de mare,
De cānd dușmanul nostru d'acolo a plecat,
Și a sosit aicea pe cāmpul sāngerat.

Córdă.

Și fiind că-l sci aicea, ai vrea cât mai curēnd
In lume orī și unde să-mī faci acuma vēnt.
De el nicī că îmi pasă. Mānescu d'ar trăi,
Nu dīc de astă scire, speriat că nu ași fi,
Și că de dorul sacru, a nu-l impedeca,
La Blanda fericirea, ce merită, să-i dea,
Nu mī ași călca cuvēntul și n'ași fugi in lume,
Să mī sē pérđă urma pān' și de al meu nume.
Nu, nicī de cum nu-mī pasă de soțul teu trufaș,
Cum nicī mai iau in sēmă pe fiul tēu vrășmaș,
Și nicī pe tine Ană, ce 'ntăiū tu mai vēndut,
A lui Golan din brațul 'n al meu cānd ai căduț,

Ș'apoi a doua oră, . . . dar nu-i a numera
Când am pierdut p'unica iubita Blanda mea.
D'a lui Mănescu morțe pe nedrept îmi dă vină,
Căci el și-a căutat-o cu inimă senină. —
Ce face, unde-i Blanda? Ași vrea să-i mai vorbesc,
Pân' să nu plec din lume, vreau ca s'o imblândesc.

Ana.

E-alătura.

Cordă.

O chiamă, căci am un simț ciudat,
De par' că de aicea voi fi osindei dat.

Ana.

Dorința-ți se 'mplinesce, s'aude al ei pas,
Poți s'o mustrezî, căci singur cu dânsa eu te las.
(Ese.)

SCENA III.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Córdă, Blanda.

Blanda.

Verigă ticălosă, mereu mî-ai stăluțit,
Vięta lui cea scumpă și totuși n'ai ferit.
Te-ași stringe sub picior, de praf să te sdrobesc,
Nu pot, el mi te dete, . . . nu nu te nimicesc! . . .
Mę chiamă bubuitul de par' că-i al sęu gias,
Vięta serbezitã la sarbezi ca s'o las.
M'ași duce, duce, duce, și nu mai m'ași opri
Pân' ce și eu cu dęnsul unitã nu ași fi,
Unitã sus pe cõma redutei męcãciõse,
Un os și eu ca dęnsul și cele lalte õse!
Ah nu, eu nu ca dęnșii să odihnesc am drept,
Nu pot muri cu simțul bravurei 'n al meu pept;
Nu ca un șoim de munte, de trãznet sfirticat
In mijlocul furtunei, din cuibul cel inalt
Cãdea voi eu in grõpã, ci ca o pãsericã
Îmi voi lãsa vięta cu inima-i cea micã.

Și-o pétră îmi vor pune pe secul meu mormânt,
Și totuși al meu nume pustiū va merge 'n vânt;
Pustiū că nici un suflet răpit n'a tresări,
Când voia întêmplărei vr'o dat l'a pomeni.
Pe aripile gloriī, voi ce v'ați înălțat,
Al vostru vrednic nume pe stânci va fi săpat,
In templele istoriī vor sta, vor străluci,
Cât lumea vitejia va sci a prețui.
O rosă-a fost să fiă Mănescului pastrată,
Pe laurul nemurirei de el a fost schimbată.

Córdă.

Și totuși, a mea Blada, tu sórtea lui jelescī,
Și de a lui peire pe min' me 'nvinuescī?

Blanda.

Ba nu, nu a sa sórte, ci îl jelesc pe el,
Și mă jelesc pe mine, cernit că port un vël,
Când lumea îmi suride, și florile-mī mirósă,
Și resimțesc in mine o sete drăgăstósă!
Jelesc, că mi sē 'nghéță tot sângele prin vine,
Și inima îmi crépă de lacrimi și suspine!
Și decă îți dau vină, ți-o dau că l'ai 'ndrumat
Spre sborul nemurirei, pe veci ce mi l'a luat,
Și totuși pe vecie, de el mă va lega:
Să-l uit pe dênsul póte, dar nu și mórtea sa.

Córdă.

Da, plângi și te bocesce, amarul tēu ți-l vérsă,
Veni-va și minutul, când jalea-ți va fi stérsă.
Când gloria vêđută a minte vei avea,
Atunci recunoscința și mie-mī vei păstra,
Și mie, ce-ți sunt tată, și mie, ce-ași fi vrut
Să-ți fac o fericire, dar vai, nu am putut.

Blada.

Veni-va óre timpul, nu jalea să mī-o ștérgă,
Dar vrerea-mī fără țintă, c'acum să nu mai mérgă?
Mē duc și viu, și érá, mă duc și érá viu,
De încătro și unde, nici că mai vreau să sciū.

Córdă.

Puțin mai zăbovesce, să pot să te privesc,
Să pot, să-ți spui cu jale, nespus că te iubesc,
Și cu mai mare jale, să-ți spui, că plec, te las,
Să-ți spui că am o sete, să-mi dai un bun remas.

Bladă.

Nu pot amărăciunea, nu pot să indulcesc,
Și nici de mângâiere cuvânt nu mai gălesc.
(Ese.)

Córdă.

S'a dus ne'mpăcată, nemângăiat remăiū,
Și negurile nopții, să ocolesc nu știu.

SCENA IV.

Cordă, Petru, condus de Samoilă.

Samoilă.

Cocóna nu-i aici? Aduc pe cocónaș, Cluj
A fost lovit d'un glonte și este pătimaș.
Stăpâne, cerceséză-l, și veđi, ce-i de făcut,
E slab încât să calce, d'abia a mai putut.
(Îl aședă pe un scaun)

Petru.

Mă lasă Samoilă, s'apropie in sfârșit
Clipéla mântuirei, in taină, ce-am dorit.
Mult mai frumos și dulce repausul îmi era,
Pe câmpul de isbëndă afar' de mă găsia.
Resbunătórea sorte pedépsă m'ă păstrat,
Să mă sfîrșesc cu 'ncetul p'al suferinței pat.
Da mor făr' de regrete, tot cu credință-am fost,
Și sacra datorie, aflatu m'a la post.

Córdă.

Tot datoria cere, ce-s gata a 'mplini,
Amarul suferinței, cât pot, a-ți potoli:
(Vrea să se ocupe de el)

Petru (se feresce).

Dă-i voie ranei mele, vieța să-mi sfârșescă,
De sine, fără' s'ajute durerea sufletescă.
Chemați-mă și pe mama, s'o mai încânt o dată,
Să-i spui d'a astei țile isbîndă minunată.

Samoilă (merge la ușe și strigă).

Cocónă ești-poftită afară a eși,
Coconul e aicea, doios, a-ți povesti.

SCENA V.

Precedenții, Ana.

* **Ana.**

Tu ești? Rănit ești Petre? Rănit ești, vai de mine,
Nu am avut destule a 'năbuși suspine?
Vai inimă sdrobotită și óse sfărimate,
Vai cum puteți mai duce povara de păcate,
Vai! . . .

Petru (se scólă).

Mamă, nu-mă mai bate in inimă un cuiu,
De feți și de bălauri poveste să vă spui. —
Osman pașa mușirul, vitézu 'nvingător,
Veđend, că din afară, nu-i vine ajutor,
Că nu mai póte scóte răniții luptători,
Că 'n Plevna bântuesce lingórea cu furori,
Că nu mai are hrană, că drumu-i e tăiat,
Din visunia 'nfectă, un leu el, s'a sculat,
Zăbrelele să spargă turbat s'a opintit,
Scăpare ca să-și facă zadarnic s'a silít.
O sută, doue sute de tunuri bubuiau
Cu vuetul lor mare urechile-ți spărgiau,
Și d'un cutremur gróznic pământul sguduiau.
Să 'ntunecă vezduhul de norii neguroși,
Din miș și miș de focuri cu trăznet gróznic scoși,
Da Turcul ca să scape, nici morți noi nu-l lăsam,

Cu trupurile nóstre, cărarea-i infundăm.
Pe la amedîi Osmaniî infrânţi de disperare,
Incep să se retragă, lipsiţi de apărare,
Da tunurile nóstre in carne viăă trag,
Retragerea spre punte de potcă lor li-'o fac. —
Acum se resfiréază in fugă neoprită
Nespusă 'nvălmăşelă se nasce 'ntro clipită.
Chesóne resturnate şi tunurile 'n glod,
Le taie calea óblă, a trece peste pod.
Să 'ncaieră d'a tumba, mulţime dă in apă,
Ca mai curénd să-şi facă, un drum, ce cred că-i scapă.
Noi astă 'nvălmăşelă ne'nfrântă-o tot sporim,
Ca haita-un cârd de epurî d'aprópe-ii fugărim.
Cu spada ridicată, in gónă după ei,
Mă vèd urmat cu-urale de camerađiî mei.
Atunci un Turc spre mine, ţintind m'a nimerit,
Din colb eu titva-i încă in doue i-am sdrobot. —
Căđut-a Plevna astăđi! Ađi înţeles cuvéntul,
Ce mişcă firmamentul şi clatină paméntul?
Şi ce pe noi piticiî (spre Córdă) pe noi pe améndoî
Ne 'nvolbură şi frânge şi calcă in noroiu. —
Nu ţi-am sciut valórea, mă értă, ţi-am greşit,
O sciu, la pórtă morţiî, când étă, am ciocnit.
Activ am eu curajul, tu-l ai a pătimi,
Eu numai om de trébă, tu martir vei muri.
(Cade pe scaunul séu.)

Samoilă.

Valeu, ce réu îmi pare, că điuă n'am sciut,
La gónă să iau parte şi eu să fi putut,
De mâna mea cea ruptă, valeu aşi fi uitat,
O armă-n cea alaltă cu drag când aşi fi luat,
Şi m'aşi fi 'ntors la luptă; — mai scump nu e nimic
Pe lumea păméntéscă, de cât să morî voinic.

Ana.

Te 'mpacă Samoilă, că eşti printre cei viî,
Pe câmpul de onóre nu toţi putem muri,

Vei repasa la casă-ți, d'ai tei inconjurat,
Lăsând povestea 'n lume, viteaz cum te-ai luptat;
Virtutea militară, pe pept ce îți străluce,
Ți-'a fi de pomenire mai mult ca altă cruce:
Eu însă păcătoasă pe urma-mi ce'oi lăsa,
Cât dóră al meu nume cu drept a-l blăstema.

Samoilă.

Uitai cocónă-ați spune, că Domnul general.
S'a și vădút p'aicea cu prințul de Muscal.

(Ese.)

Ana (tocmindu-și toaleta).

El va să mă găsească in negândit un hal.

SCENA V.

Precedenții fară Samoilă.

Córdă.

Veđi nici o dat ca astăzi, adênc n'am resimțit,
Că nu din al meu sânge nici os te-ai odrăslit.
Femeie, ai dreptate, blăstem, îți dau' blăstem
Că fals mi-ai dat tu dreptul pe el fiu ca să-l chem,
Și falsă datorie in suflet i-ai sădit,
Ce 'n ora hotărîreii asupra-mi l'a-asmuțit,
De n'am putut să-mi caut dorita mea resplată,
In lupta de isbëndă, o mórte lăudată,
Ci ca bêtân un câne de milă menajat,
Mă va găsi arcanul și voi fi sugrumat.
Și 'n ultima-mi clipită la voi mă voi gândi,
Cu ultima-mi suflare a vă afurisi.

Petru.

Nu ești rănit de mórte și nu o simți venind,
Căci decă ai simți-o, eu cred c'ai fi mai blând,
Din sufletu-ți amarul in vânturii ar sbura,
De voie făr' de voie păcate ai erta;
Milósă este mortea, ș'un strop din a ei milă
Din inimă îți șterge a resbunărei silă,

S'aşa ți-o imblânḑește, de nu mai ești in stare,
Să te gândesci la ómenī cāt numai cu 'ndurare:

Córdă.

Aşa va fi-o mórte, pe care tu aștepti,
Cu mă-ta lângă tine aici între păreți,
O mórte, ce te 'nalță la grad de nemurire,
Și inima îți umple cu simț de mulțămire;
Dar mórtea nemilósă, ce tu mī-ai pregătit
Pe câmpul plin de sânge, de sânge mohorit,
E mórtea resbunărei și nasce resbunare!
Nu-mi cereți cum nici eu nu, vă cer nici o ertare!
De mórte-a mea osindă pe voi să se așede,
P'ogor stropitu-mi sânge, pe voi să vă peteze!

SCENA VI.

Precedenții, Samoilă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Samoilă.

Vai Dómne ce-i afară! Trăir'ași cāt de mult,
Ce am vedut acuma nu eu, nu am să uit.
Cāt cuprinsei cu ochii nimica nu zării,
De cāt turbane, fesuri, cialmale miș și miș,
In fugă lăpădate de Turciū ingroziți,
Și ómenī 'n jur de cară de gróză pituliți,
De cară inhamate cu boi și cai slăbiți.
Pe dricuri grămădite d'a valma, vai de ele,
Turcoice cu iașmacuri, pe fețe, supțirele,
Copii lîngă unelte, mērunt calabalic,
Aşa de indesate, cāt nu 'ncăpeau pe dric.
Ce intristate fețe de chin desfigurate,
Și slabe, numai óse, de lipsuri indurate. —
Și decă mai aprópe de vr'una ajungeam
De ura ei adêncă nespus mē 'nfioram.
O parte mare insă supusă să vedea,
Și liniștea ciudată, chizmetul oglindea.

Intréga valea largă, mulțimea ce conține,
Impresurată este de trupele creștine.
Cum armele păgâniî își lapădă, s'asădă,
In rëndurî umilite, ai noștri îi escortéză
La forturile luate și îi ține strîns sub pază.
Româniî socotiră pe cei de dênșîi prinși,
Ș'au numérat cu totul vr'o șépte miî de inși.

Petru.

Vedeți ce largă parte, mai mult ca o decime
Avem la desarmarea oștîrei de Turcime,
Și aliații noștri n'au drept, să scótă svon,
Că partea nî-e făcută ș'acuma d'un spion.

Samoilă.

Nici vorbă să se dîcă așa ceva de Rus,
Dar' vèd că-a luat a minte de vechiul lor prepus ;
Ei tocmai pe acilea pe Turcî au atacat,
Când, preveniți Osmaniî, n'apoi îi au aruncat.
Cocóne ar fi bine de țî-ai uita parola,
Căci de mai stai p'acea, te duce caraula.

Ana.

Și eu sunt de părere, c'acum nu te mai ține
Cuvêntul de onóre, ce-ai dat in mîni române,
Acum când éráși Rușiî destui de ei vor fi,
Și de stăpâniî noștri din nou s'or socoti.

Córdă.

Pré bine sciu că silă resimți, când mă privescî,
Și ca să plec d'acea din sufletu-ți dorescî.
Orî cui a mea parolă ca să remâiū am dat,
Sfânt să mă țin de dênsa nî sciu indatorat.
Am să-mî aștept sentința, orî cine-o-ar pronunța,
Că astfel îmi prescrie sever onórea mea.
Nu te indoi femeie, și nu precugeta,
Că mî-am schimbat relegea, credință n'am păstrat
Din cerurî celui tată, botezul ce mî-a dat, —
Tot ca să-mî scap viéța. Dar veți acea credință

Mi s'a 'nfiltrat la școlă ca orî și ce sciință,
Nu mî-a intrat in suflet, ba pôte nicî in cap,
Și déc 'am desbrăcat-o, nicî tare-am fost, nicî slab.
In cumpăna simțirei ea mai puțin trăgea
Ca setea resbunărei ce-atuncea mă muncia,
Ba nici atâta dóră, ca ura, ce-am uitat,
De tine când femeie cu ochiî ér' am dat;
Nicî vreau să iai a minte, că Turculuî n'am fost,
Fidel făr' de prihană cu cel din urmă-mî rost.
Nu-ți ert ca să asemeni acéstă felonie
Cu-aceia, ce-a ta minte acum stă să susție.

Ana.

Nu, nu, păcatul ăsta in stare nu-s să-l fac,
Dar strania-ți purtare de vină tot îți bag.
Nu dic, de-ai da o pildă vieța ta jertfind,
Că nu m'ai sci pe mine de parte-ți stăruind.
Pe Turc tu nicî o dată, nu deu, nu l'ai vëndut,
Ce-au câștigat Româniî de și el a perdut,
Ear Rușilor credință vr'o dată n'ai jurat,
Pentru-o parolă dată, să morî, ar fi păcat.

Samoilă.

Ba și eu 'ntreb stăpêne, ce pilda ar eși,
D'urgia muscălescă, acum de n'ai fugi?

Córdă.

Ce pildă? Eac'o pildă de om onest, ce scie
Ce a promis o dată, nepregetat să ție.
O pildă! . . . spue Petru, căcî militar el este,
Și scie cât parola in lume cântăresce.

Petru.

Parola 'n toiul luptei eu unul n'ași fi dat,
De mîni și de picióre de m'ar fi ferecat,
Căcî fére și cătușe mai lesne-ași sfărăma,
Ba mórte santinelei cu arma mea i-ași da,
De cât să-mî calc cuvêntul, vieța a-mî feri,
Și totuși mort să umblu in cercul celor vii.

Córdă.

Și totuși mort să umblu, de mort să fiu privit?
Nu, asta ca să sufer, e lucru negândit!

SCENA VII.

Precedenții, Hasib.

Hasib.

Aici te află Córdă? Cu prevedere-ai fost,
În préjma carității te-ai pus la adăpost!
Ca șóreciľ de mare la timp tu ai simțit,
Că naia se cufundă, la timp te-ai mântuit.
Lanceta ți-e unelta nu arma cea de foc,
Mai sigur ca la Plevna e-aici al têu cojoc!
Dar fac și eu ca dracul, îmi rid de porumbele,
Și sunt și eu, ca dênsul, mai negru de cât ele.
Nu viu și eu aicea cu inima scârbită,
Cu larimi ce îmi stórcce o ciudă nestîrșită?
Nu-i Plevna cucerită, Osman nu e invins,
Și rađele speranței pe cer nu ni s'au stins? —
Ișlim nenorocitul la Grivița lovit,
Pe patul morții zace, vorbește aiurit.
De tine tot doresce, să vii, să-i dai ertare,
Că ți-a greșit, se plânge, cu o greșală mare,
Se plânge mai amarnic, că totuși n'a putut,
Cea Grivița să țiă, precum el ar fi vrut.
Apoi se liniștesce, c'un zimbet aiurit,
D'a Griviței cădere vorbește mulțamit,
Potopul cel de sânge, ce-acolo s'a vêrsat
Oftând mărturisesce de mórte-al sêu păcat.
Trezindu-se te chiamă, puțin se lumineză,
Cu Ana, cu soția-ți, a te uni, speréză.
Ș'asa tot spune, spune, încât te ameteșce,
Și pân' nu te revede, să móră nu voiesce. . .

Córdă.

Cea Grivița să țiă, tu dicit, Islim c'a stat,
Osman, să 'nfrângă Rușii, spre Vid nu l'a mutat?

Hasib.

Ba vorba-a fost de asta. Işlim nu a vroit.

Córdă.

Ha, pentru o nălucă vieţa mî-am jertfit!

Hasib.

Işlim e om de trebă, acum am înţeles,
Tu însă eşti făţarnic, de porţi in cap un fes. —
Vedeţi ce slăbiciune d'o dat m'a copleşit,
Incât, ca pe o babă, m'ajunse un bârfit,
Când leul de la Plevna, gazi Osman paşa
Aşteptă uşurare d'o suferinţă grea!
Rănit a fost gaziul, şi-i schiop de un picior,
Aici îl voi aduce, să-i dăm un ajutor.
Găteteşte-te cu tóte şi scamă pregătiţi
Să-i faceţi alinare in stare ca să fiţi.

Petru.

Şi mie daţi-mi voie, şi mie să mai am
O fericire 'n lume, să vęd şi eu p' Osman,
Pe cel ce-o sută patru de decî şi patru đile,
Pe Ruşi şi pe ai nostri sciu in loc să ţiie,
Pe cel ce-un sat ca Plevna, deschis, nepregătit,
Cu 'ngeniu admirabil aşa a întărit,
Incât putù să ţiie vitéză 'mpotrivire,
Atâtea mari de đile cu mica sa oştire;
In contra şese sute de tunurî, cu o sută
Să secere vrăjmaşii, ca fóia de cucută.
Voiesc să vęd d'aprópe a nemurirei rađa,
Să-mî fiă 'n ceasul morţii d'eternă bună chéză.

Ana.

Intrébă şi pe Córdă, eu đic c'ar fi mai bine,
De turburarea asta să te feresc pe tine.
A rănei ferbinţelă te face-a aiuri,
Pe dos întórsă lumea, îmî parî tu a zări.

Córdă.

Nu este aiurare, ce fiu tēju a spus,
D'o dréptă admirare-şi sfântă e pătruns.

Și vești, arsura rănei, pojarul său cel rău,
Îi potolesce gândul d'a admira p'erou.
In cupa suferinței nu-i mai turna venin,
Și nu-i mări trupescul cu-al sufletului chin. —
Ear' tu Hasib, a minte doresc acum să iai,
Că șorece pe mine a mă numi drept n'ai.
Eu naia in peire, cum ȃici, n'am părăsit.
Prinȃendu-mă Româniî aicea m'au oprit,
Și mi-au cerut parola, in liniște s'aștept,
Ce 'or hotări cu mine, să facă, ca de drept.
Acum când sôrtea Plevni deplin s'a deslegat,
De môrte séu viétă și ora mî-a sunat.
Sătul sunt de viétă, dar' una ași mai vrea,
Să pot eu inc'ó dată p'Ișlim a mai vedea.

Hasib.

Da, sfântă-i pretinia, dar' n'are un magnit
Ca și, ~~Bcum~~ ~~ved~~ ~~aicea~~, ~~U~~ ~~amorul~~ ~~tăinu~~ ~~Cluj~~

Samoilă.

Îmî pare, că la ușe de arme zingănit
S'aude, poterașiî deja să fi venit?

(Ese).

Hasib.

Mai mult regret acuma că nu sunt cum am fost,
Cu-ai noștri la o laltă să-ți fac un adăpost.
Dar' pare-mi-să, véȃa a lui Osman gazi
D'o dată decăȃdută deplin tot nu va fi,
Și decă el va cere precum eu-l voi ruga,
P'Ișlim tu ca să cauți, cred voie și s'a da,
Ș'așa cu noi pe tine d'aicea te vom lua.

Ana.

Spre fericirea nóstră pe ușe ai intrat,
O grije de pe suflet și un amar mî-ai luat.
Ab, de va da lui Petru a lui Osman vedere,
Să 'nvingă suferința in de ajuns putere,
Atunci la mănăstire o maică eu m'ași face,
Osman pașa gaziul in raiū să aibă pace.

Hasib.

E timp s'alerg la dânsul, aicea să-l petrec,
Gătiți de grab' pașalei un ajutor intreg.

(Esc.)

SCENA VIII.

Precedenții fără Hasib, mai pe urmă Samoilă.

Córdă.

Hai vină de mî-ajută; e vorba d'a 'ngriji,
P'aceia ce lui Petru mîntuitor va fi!
Lui Petru, da lui Petru; pe lîngă el și mie,
Puțin însă de mine vîd, că îți pasă ție. —
E apă la indemînă? Mai adă și oțet,
Carbol, fășii de pînză și scamă din bogăt,
Să-i spăl, să-i leg, să-i vindec de la picior blesura,
Acestui om de bine, ca ș'altul nicăiurea.
Uneltele de medic sunt date la tocilă,
Să trag cu ferestreul, tot par'că mî-ar fi milă.
Tu Petre să stai bine, să nu-mî faci stîngănelă,
Tu Ană, ce-ți voi cere, s'aducî tot cu iuțelă.

Ana (a adus cele cerute).

Aicea ți-am pus tóte, nu ai, cât să le iai,
Și aplicare bună cu mîna-ți să le dai. —
Vai Petre, ferbințela din nou te-a copleșit,
Veđi fața ta pălită din nou s'a inroșit.
Da ce mî mir de tine, și eu-s numai un foc,
Și nu mai am astîmpăr, și nu-mî găsesc nici loc.
Emoțiunea Córdă, nici tu nu poți reține,
Cînd mîna-ți liniștită să ții ar fi mai bine.
(Samoilă intră.)

Petru.

Nu auđiți p'afară de pași un tropăit,
Osman să fie óre, gaziul strălucit,
Pe care, că-l aduce, presimț in al meu pept,
Și imî rețin suflarea, mai lesne să-l aștept?

Samoilă.

Ba nu e, nu-i gaziul, ci e un Rus stăpâne,
E dinaintea uşei, şi-i par'că 'n facţiune.

Córdă.

Ce spui? o caraulă de Rus vĕduşi la uşe,
De cine, pentru cine, va fi acolo pusă?
Puţin însă îmi pasă, Osman m'a reclama,
D'al lui hatĕr Muscaliĭ, ce dĭci, nu m'or cruţa?

Samoilă.

Va fi, va fi stăpĕne, dar mie mi sĕ pare
Că ar fi fost mai bine, să-ţi fi făcut scăpare.
(Esc.)

Córdă.

Tot isonul acela, îmi ţii, orĭ ce ar fi,
Dar Ecă, că-l aduce p'Osman paşa gazi.

SCENA IX.

Precedenţii, fără Samoilă. Hasib conduce pe **Osman.**

Hasib.

Şedĭ jos, te odihnesce, aici e şi Hurun.
El rana ta să-ţi lege, eu tremur ca nebun.

Osman (şede jos) **Córdă** (îi aşedă piciorul rănit pe un scaun şi se ocupă de el. **Petru** (emoţionat se ridică cu greu, ajutorat de **Ana**.)

Osman.

Trec dĭlele dar nu se asemănă, bogată,
In fericirĭ e una, nefastă e cealaltă.

Córdă (cătră **Ana**.)

Oţet, bucăţi de pânză şi scamă can' dă-mĭ mie,
Ajută-mĭ, ca piciorul să punem in fâşie, —
Pe Petru las' să şedă, gaziul va erta,
Rănit cum e băietul nu e 'n puterĭ a sta.

Ana (dă cele cerute urmărind meru cu ochiĭ pe Petru, care singur d'abia se susţine.)

Osman.

Rănit și el sërmanul, la pept, că nu crou?
Plătesce dar și dënsul, cum am plătit și eu.
Ferice, fët, de tine, nu arde rana ta,
Așa precum mă frige din suflet plaga mea.
Nu-s medic, să te vindec, dar' mângăiere pot
Să-ți fac, de ești un vrednic d'a lui Traian nepot.
Onóre-ți dau băiete, te-apropie de mine,
Și stai in positură puțin, dar cât de bine!

Petru (esecută.) **Osman** (își descinge sabia, o privesce un moment
cu indoișare, apoi o dă lui) **Petru.**

Osman.

Primesce astă armă, ađl dintru 'ntaiü știrbită,
Predă-o de la mine, invinsul, zălogită.

Petru (ia sabia)

De ce nu am putere, afară să alerg,
Cu sabia in mână p'al luptei câmp să merg,
S'o invêrtesc o dată cu petele-i de sânge,
Să vëd, cum sfântul sóre lucirea 'n ea-și resfrânge,
Să vëd, când nu mai luce, că-un sóre a apus
Oștirilor vrășmase mai scump ca cel de sus.

(Sprijinindu-së pe sabie, së retrage și cade sfêrșit pe scaunul sëu.)

Ana (lasând piciorul lui Osman).

Vai Dómne!

Hasib.

Taci femeie, cum poți a te văita,
Când fiu-tëu resplată supremă veđi că ia.

Osman.

E inimos băiéțul, au Domniata i-ești mamă?
Purtarea lui îmi place, îmi spuneți cum îl chiamă.

Ana.

Îl chiamă Petru Córdă.

Osman.

Cum, tot un nume pórtă,
El cu Hurun, ce-odată numitu-s'a tot Córdă?

Ana.

Hurun îi este tată.

Osman.

Hurun? Nu-i cu putință!

De-a fătului sciai tu in lume esistință,
Și tot ai fost in stare la noi a remănea,
Ba și d'a lui credință tu a te lăpăda.

Ana.

Gaziule mărite, ursita și cu mine
L'am dus pe soțu-mi Córdă la negrele-i destine.
Nu-s vrednică mușire atenția să-ți leg,
A noastră retăcire să-ți povestesc p'intreg,
E in primejdă Córdă te rog ingenunchiată,
(ingenunchieză.)
Feresce-i, pré Mărite, vieța-i scăpătată.

Osman.

Te scólă. (Ana se scólă.) Fi pe pace. Hasib de el mi-a spus,
Voi face ceu'n putință de s'orbe mi-a fi pus.
Voi face in hatîrul a lui Işlim viteaz,
Cel care il doresce, să viă ceas de ceas.

SCENA X.

Precedenții, Samoilă, Golan cu 4 soldați inarmați.

Samoilă (intră speriat.)

Te caută! Vai etă-ii! Acum s'a hotărit!
Stăpêne, vai stăpêne, ce trist ai un sfêrșit.

Golan (arată spre Córdă.)

Acesta este, luați-l, tot intre puscă să-l duceți,
Vi-l dau, voi cu vieța de dênsul îmi răspundeți.

Ana (strigă speriată.)

Golane!

Golan.

Ordonat sunt din partea țarului,
Deci nimen' n'are voie, a critica, ce spui.

Córdă.

Mă mir că autocratul de mine-și amintesc,
Dar nu că ordonanța un soț soție-mi este.

Hasib.

In dar te vei opune, îl ved, că e brutal,
Nu face vorbă multă măritul general,
Dar' cred c'a noastră vedă de tot n'a scăpătat,
Fi dar' cu bizuélă și plécă ca bărbat.

Córdă.

Mă duc și am speranță, atât a mai trăi
A lui Ișlim dorință din urmă-a implini.
Ear' decă generalul mă duce la perđări,
Amicului să-i spuneți din parte-î sărutări,
Să-îi spuneți, c'a mea vină nu este decă-l țiu,
In cruntă agonie, la patu-i că nu viu,
Și-îi spuneți că acela, norocul ce mi-a supt,
Adiol de pe urmă tot dénsul ni l'a rupt,
Mă duc, ve' las cu bine și fie-care ins
Resplata să-și găsească de ceia ce-a deprins,
Soția-mi și cu soțu-i . . .

Golan.

Hai luați-l cum v'am spus,
N'uitați că cu vieța de el îmi dați respuns,
De trupul său, d'un glonte chiar de ar fi pătruns.

Soldatii (iau pe) **Córdă** (intre arme și es cu el.)

Samoilă.

Poruncă sângerósă! Săriți, vai nu-l lăsați,
Acuma e prilejul de mórte să-l scăpați. (Esc).

Osman.

De 'nalt rang e-ordonanța și totuși nu cunósce.
Pe cine 'nfățóséză aceste frânte mósțe.

Golan.

Ba te cunosc mușire, mă értă, am cređut
Cu minte, a mă face, că nu te-am cunoscut,
Să nu am datoria ca prins a te privi,

De conduită ordin, când eu nici nu primii,
Căci cum mă veđi mușire, eu nu sunt combatant,
Și nu mi sē cuvine, să-mi fi un arestant.
Nedumerirea-mi mare nu sciu să-mi potolesc;
A óstei căpeteniđ d'erou te socotesc.

Hasib (batjocoritor).

Și generalul nostru, ca mare diplomat,
Nu scie să sē porțe cu un viteaz soldat.

Golan.

Gaziule mă értă, eu cancelar să-ți fiu,
Capitulația Plevnei, ce vei semna, să scriu.

Hasib.

Așa veđi generale, condeiu ți-este arma,
Și ȃeu un vêrf de pană adese-orî ia cârma,
Când focul și oțelul e stins și e tocit.
Și pentru cei cu spirit recolta a sosit.

Osman (sē scólă).

Un petec de hârtie, îmi ceri ca să-ți subscriu,
Eu ca să fac acésta, in stare nu mă sciu.
Perdută este lupta, oștirea-i desarmată,
Aștept, ce mi sē cade, o plată și resplată.
Mai mult cât datoria de credincios oștean
Nu scie ca să-și facă gaziu mușir Osman.
Cu vêrful sabiđ mele am fost deprins a scrie,
Nu-mi cere cu cernélă mânjită o hârtie!

Golan.

Voiam să 'ntreb mușire de spada-ți, unde este,
Să întăresc cu dēnsa a captivăređ veste.

Osman (șéde éráșđ jos).

E colea la băietul. Veđi el e combatant,
Plăti cu-o rană dreptul, a-i fi eu arestant.

Golan.

Oșteanul de pe scaun? Ce vêd? E Petru-al meu!
El, el a fost in stare, să prindă pe un leu?

Hasib.

Da, el cu a sa rană, ce 'n luptă a primit
P'Osman nebiruitul, cum veđi, l'a biruit.

Golan.

Deu, Petru-i fericitul, ȕeu, el e destinat,
Cea glorioasă armă să ducă la 'mpărat,
Şi cronicile lumei pe strălucite foi
Să scrie al său nume in cartea de eroi?
E fiu meu, şi totuşi, un nume de furat
In cartea nemurirei să fie insemnat?
Nu, asta nu-i dreptate, aşa să fiu frustat!

Ana.

Ca corbul strălucirea preferi la al tãu sânge,
Tu ȕici, că nu-i dreptate, onestul că invinge?
Că lui se dă resplata? Ba e dreptate sfântă,
Dreptate c'al tãu nume de pe pământ să svântă.
Tu m'ai silit odrasla-ţi de lume să pitesc,
Şi legiuit un nume cu-o crimă să plătesc!

Golan.

Ba nici de cum să pôte! Hei Petre eşti dator,
Să-mi dai, să duc eu arma la Taru 'nvingător!
Ce, n'auđi? Ce-ı cu Petru, dór' nu a reposat?
S'apoı . . . de-i mort, eu sabia, de drept am eritat.
(Se repede la) **Petru**, (care zace leşinat pe scaun, şi îi scóte sabia din
mânile-i inleştate.)

Ana (se încercă a-l opri)

'Napoi hienă laşă! Nu-l veđi că-i muribund! . . .
Vai Dómne! mi-l sugrumă cu pumnul său cel crunt!

Golan (a luat sabia).

E leşinat băiétul, veđi caută-l cu 'ngrijire!
Nu-i medic la 'ndemână, să-l chime é'r' in fire.
Muşire, arma-ţi scumpă, dator sunt ca s'o iau,
Îmi dă inalta-ţi voie, s'o duc şi s'o predau.
(Ese.)

Hasib.

In mai nedémná mână odoru-ţi nu pica,
Noroc că multă vreme Golan nu-l va păstra.

Osman.

Şi veđi de padişahul îmi este dăruită,
Şi e cu petre scumpe şi rare 'mpodobită,
Mai scump de cât mănerul cu petre ȕintuit,
Mı-a fost insă oţelul, ce des am invărtit,

Și multe biruințe, cu dânsul am croit.
Când scânteia la sôre, voiniciî îl vedeau,
Cu fulgerele sale l'atac sê intreceau. —
D'așî fi bêtrân cu crețe, neputincios moșneag,
Atât nu mî-ar fi milă de sabie și steag.
Apune-al ȃilei sôre, cel care-a resări,
Au norul va pătrunde, ce cerul îmi cerni?

SCENA XI.

Precedențîi, fără Golan, Samoilă.

Samoilă.

L'au dus, credeam că móre, dar' totuși va scăpa,
De-a vrea in rënd să-i umble Inalt Măria Sa.

Hasib.

Golan dór' dete ordin curat și lămurit,
Un glonte ca să-i tragă, orî nu ai auđit?

Samoilă.

Așa-i, decî ca să-l ducă, d'aici să nu-i dați vreme,
Ci că aici și dânsul d'Osman pașa se teme,
D'eroul ce in lume de toți e admirat,
Și leul de la Plevna in veci va fi chemat.
Hei! ađî nici Vodă-al nostru, vestitul căpitan,
Mê tem nici noi Curcaniî, nu tragem cât Osman.
De par'că numai mană, nu plumburî a vërsat,
P'oștirile creștine, ce Plevna-a 'mpresurat,
De par' că numai fete și prunci ar fi tăiat,
Nu tot flăcăi de frunte peirei ar fi dat.
Și lumea pe afară așa de mult sê 'ndesă,
Ca 'n sat când trece-un mire și cu a sa mirésă.
Pândesc ca să-l zăréscă, in ochi a îi privi,
De care-o lume 'ntrégă cumplit sê ingrozi.

Ana (care s'a ocupat mereu de Petru).

Vai móre! Unde-i Córdă? Să viiă ca să-l scape,
Nu vroi, nu vroi d'acuma mormêntul ca să-i sape.

Osman.

Hurun îi e de lipsă, hai mergem să-l scăpăm,
In brațele soției, ce-l chiamă, să-l redăm!

Schimbarea decorații.

(Scena prezintă aspectul descris la scena 6. Desarmarea și escortarea trupelor turcescî se continuă)

SCENA XII.

Osman, Hasib, Golan cu sabia lui **Osman. Prinț** rusesc.
Prințul.

A Plevnei apărare, ȃeu, să va pomeni,
Prec t oșten  in lume de lupte vor vorbi.
F -m  parte de onóre o m n  a-ș  intinde
Și valor sa-ș  dréptă zmerit a ș -o cuprinde.
(D  m na cu Osman).

Poftim! (la sabia de la Golan și o dă lui Osman).
Primesce-ș  spada, Inaltul Impărat
Să ș -o redau din parte-i, formal m -a ordonat.
Osman (primind sabia, să pl c )

Me 'ncerc. . . da nu-s in stare, a-ș  spune pe deplin,
C t este al meu suflet d'indoiosare plin;
Nici Maiest ș ii sale, cum vreau, să mulțămesc,
In inima-m  mișcat  cuvinte nu găsesc.

Hasib.

Te rog d'Ișlim să nu uiș  și de Hurun, de medic,
Ca să-l reclamă, să-l ducem la pretinul s u vrednic.

Osman.

 nalt Lumin ș ie! d  lui Golan poruncă,
Ca pe Hurun s u C rd , pe medic să-l aduc .

Golan.

Nespus de r u  m  pare, s'ascult e pr  t rș iu!
(Arată spre o brancardă dusă pe planul al II de patru soldaș , pe care
zace cadavrul lui C rd )

Hurun vedeș -l colea, e mort; prec t eu sciu,
Soldaș  de escortă a vrut el să desfide,
Ear  ș tia, să nu-l scape, au tras și et . . .

(Arată din nou spre brancardă)

Hasib.

G de!

Tablou cu aureola sórelui asfințind.

ERDÉLYI M ZEUM
Cortina.

74 • 1906. M RCZ. 9.